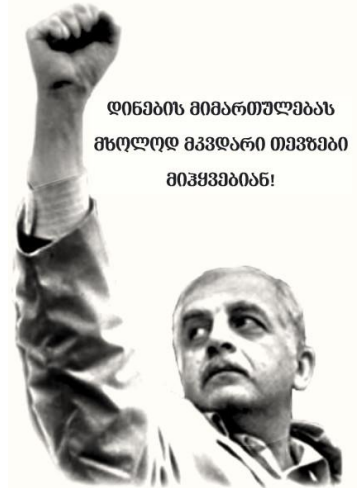

მ ა ტ ი ა ნ ე

ჟურნალი გამოდის 1989 წლიდან, 23 დეკემბერი, 2024 წ., № 3-4 (49-50)

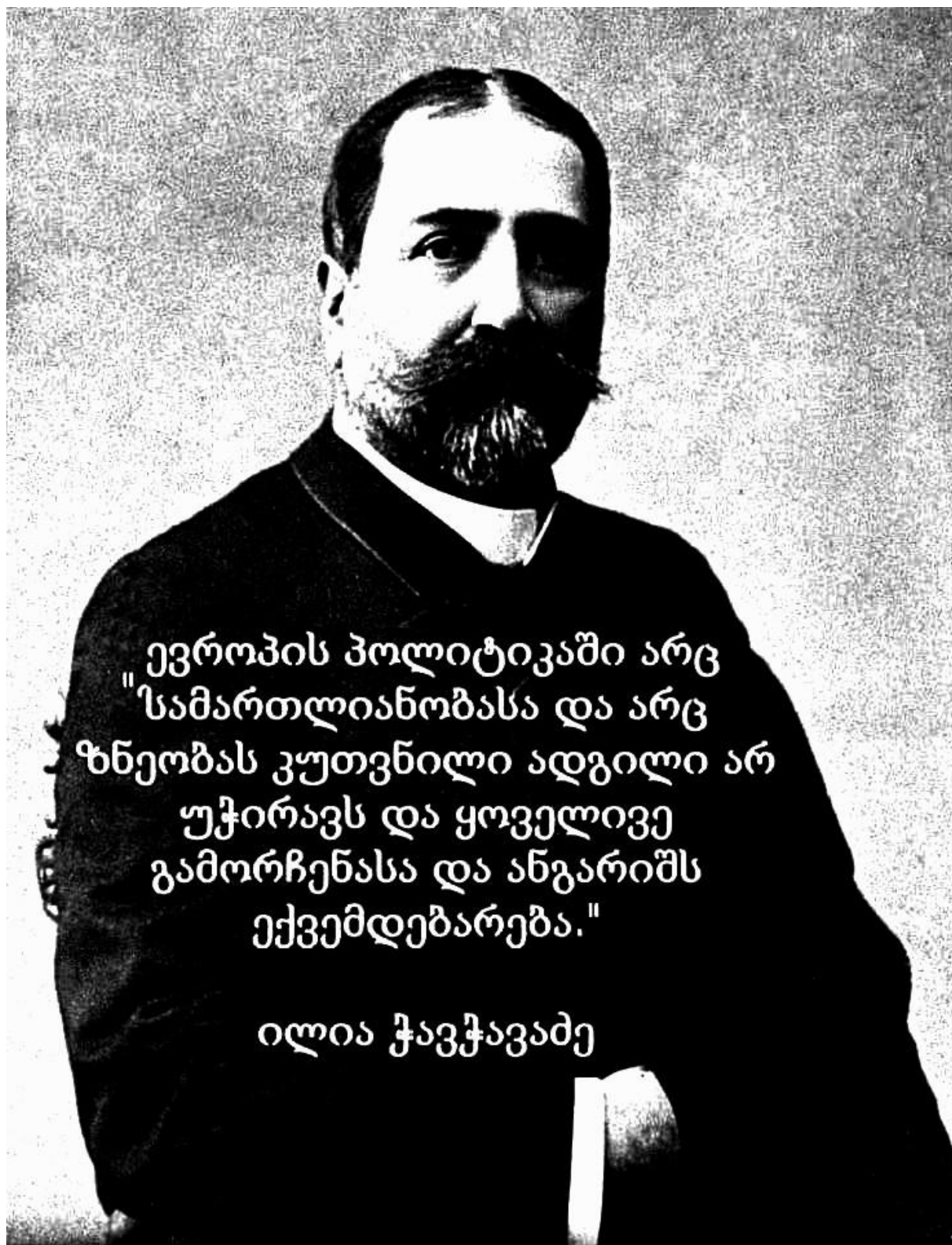
მთავალაქეთა პოლიტიკური ბავრთიანება
„საქართველოს ჰელსინკის კავშირი -
- ეროვნული აღორძინების“
თავისუფალი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური
ჟურნალი

არ ვიცი, ასე რატოა,
არ ვიცი,
როგორ ხდება:
გმირი ყოველთვის მარტოა,
გმირი ღალატით კვდება.

და სულერთია
ვინ არის -
ერისკაცი თუ
ბერი,
შურია მისი მთავარი,
ყველაზე დიდი მტერი!

ნოდარ კიკნაძე

ევროპის პოლიტიკაში არც
"სამართლიანობასა და არც
ზნეობას კუთვნილი ადგილი არ
უჭირავს და ყოველივე
გამორჩენასა და ანგარიშს
ექვემდებარება."

ილია ჭავჭავაძე

**საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობისა
და მკმ „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული
აღორძინების“**

დ ე კ ლ ა რ ა ც ი ა

**კავკასიის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის, შემდგომ
მსოფლიოს ეროვნულ სახელმწიფოთა ალიანსის შექმნის
აუცილებლობის შესახებ**

კავკასიის რეგიონის (პოლიტიკური) კონტინენტის და ამ რეგიონში შემავალი ქვეყნების რეგიონალურ-სახელმწიფოებრივი აღდგენა-აღორძინებისა და განვითარებისთვის აუცილებელია შეიქმნას კავკასიის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა, შემდგომ მსოფლიოს ეროვნულ სახელმწიფოთა ალიანსი. (მესა).

კავკასიის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის მიზანია, დაანახოს და გააცნოს კავკასიის კონტინენტალური მნიშვნელობის ახალი რეგიონი კონტინენტის ერებსა და მსოფლიოს, მათ ყველა მოქალაქესა და მთელ კაცობრიობას თავისი ხედვა კავკასიის მოწყობის, მისი სრული პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური სტაბილურობის მიღწევის, ერთიანობის უზრუნველყოფის, განათლებული სამოქალაქო და სოციალური სოლიდარული საზოგადოების ჩამოყალიბების გზით ჭეშმარიტი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი აღორძინების, რეალურად დამოუკიდებელი, თავისუფალი, დემოკრატიული კავკასიური ქვეყნების სახელმწიფო წყობილების შექმნა-განმტკიცებისა და მისი კანონიერი რეალიზაციის, მსოფლიოში თავისუფლების, სამართლიანობისა და მშვიდობის, დემოკრატიულ და სამართლებრივ სახელმწიფოთა მშენებლობის, მათი მშვიდობიანი თანამშრომლობის ფუძემდებლური, ყოველმხრივი აღორძინების რეალური გეგმა და გზები, რითაც მოხდება კავკასიის სახელმწიფოთა მიერ ადამიანის პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული, რელიგიური, ეროვნული და სამოქალაქო უფლებების ცხოვრებაში გატარება, ადამიანის ღირსებების უზრუნველყოფა და რაც დაფუძნებული იქნება სახელმწიფოებრიობის, სამოქალაქო საზოგადოებისა და სოციალური ჰარმონიის პრინციპებზე, ზნეობის პრიმატისა და პასუხისმგებლობის გაცნობიერებით დაიცავს და დაამკვიდრებს ეროვნული თვითმყოფადობის, დემოკრატიის, სამართლებრივი სახელმწიფოებისა და თვითმმართველობის იდეალებს, რომლებიც პატივს სცემს ხალხთა თანასწორუფლებიანობას, საკუთარი ბედის გამგებლობას, მხარს დაუჭერს საომარი კონფლიქტების, გათიშულობისა და კონფრონტაციის თავიდან აცილების სამშვიდობო ცივილიზებულ პოლიტიკას. კავკასიის სახელმწიფოთა ამოცანა უნდა იყოს ყველა სფეროში მათი ერის პოტენციალის მაქსიმალური გამოვლენა, ეროვნული ინტერესების დაცვა, ერის თვითმყოფადობის, მეცნიერებისა და კულტურის აღორძინება, ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებების დამკვიდრება, საკუთარი იერსახის შენარჩუნება-განვითარებით მსოფლიო ცივილიზაციაში კავკასიის ერებისათვის ღირსეული ადგილის დამკვიდრება. ამ ფუძემდებლურ პრინციპებს კი აშკარად მივყევართ მომავლისაკენ, სადაც წარმატების კრიტერიუმი შრომა, ნიჭი და მსახურება იქნება, სადაც მთავარია: შესაძლებლობა, პასუხისმგებლობა და სოციალური სოლიდარობა. ეს იქნება ბურჯი, რასაც კავკასიური სახელმწიფოები დაეფუძნება. სახელმწიფო კი უნდა იყოს ენის, მამულისა და სარწმუნოების დაცვის გარანტი, კავკასიული ცხოვრების არსის განმსაზღვრელი.

კავკასიური ფორმულა ნიკოფსიიდან დარუბანდამდე

ეს უდიდესი მნიშვნელობის ფორმულაა კავკასიისათვის. ვფიქრობთ, აქ არსებითი მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ პირველად ნახსენებია სწორედ ნიკოფსია („ნიკოფსიიდან დარუბანდამდე“) და არა დარუბანდი („დარუბანდიდან ნიკოფსიამდე“). მოცემულ ტოპონიმითა ამგვარი წყობა კავკასიურ ფორმულაში მიანიშნებს იმაზე, რომ დედამიწის ამ რეგიონის გაერთიანების ცენტრი საქართველოა (კავკასიური გეოპოლიტიკა).

ნიკოფსია უძველესი დროიდან იყო დასახლებული ქართველური მოსახლეობით. ისენი დიდ ხანია დასახლდნენ კავკასიური ქედის ჩრდილო-დასავლეთით. თუმცა ბოლო ჟამს (18-ე საუკუნიდან) ამ მიწებზე ჩატარებულ იქნა იქ მაცხოვრებელი ხალხების მასიური აყრა-აღწევა, მათ შორის ადიღეელების (ჩერქეზები), აფხაზების, ასევე ვაინახური ნაწილის (ჩეჩნები და ინგუშები), ჯერ ოსმალეთის და შემდეგ რუსეთიპიკატორული პოლიტიკის შედეგად.

ნიკოფსია გეორგიანული რაობისაა, რაც განაპირობებს კიდევ მის არსობრივ პირველობას ზემოთდასახლებულ ფორმულაში და ხაზს უსვამს საქართველოს ინიციატივას ერთიანი, ძლიერი კავკასიის შექმნაში. ეს ტოპონიმი შუა საუკუნეების ერთ-ერთი უმთავრესი ქართული სახელმწიფოს პერსონიფიციების გამომხატველია, საიდანაც დაიწყო ქვეყნის კონსოლიდაცია.

დარუბანდი კი იბერიულ-კავკასიურ ოჯახში შემავალ ჩაჩნურ-ვაინახური წარმომავლობის ხალხთა განსახლების არეალს წარმოადგენს ისტორიულად და არა ე. წ. ინდო-ევროპულ წარმომავლობას!

ასე რომ, ცალკე ნიკოფსიითა და ცალკე დარუბანდით, ამ ფორმულის ფორმირება მიუთითებს ძირძველ კავკასიელთა გაერთიანების აუცილებლობაზე, რომ ისევ და ისევ დაიბრუნოს კარდუხთა სამკვიდრებელმა კუთვნილი მშვენიება - საგულისხმო პარალელებია დავით აღმაშენებლის დროინდელ იდეოლოგიასა და დღევანდელიობაში ერთქმნილი კავკასიის პერსპექტივას შორის.

1. საქართველოს როლი:

- უნიკალური გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა;
- ხელსაყრელი პოზიცია იბერიულ-კავკასიურ ტომებთან ნათესაობის წყალობით;
- უძველესი განსაკუთრებული თვისებები და კულტურული ტრადიციები;
- მოწინავე აზროვნებისა და კულტურის ისტორიული ექსპორტიორი ქვეყნებში;

2. იბერიულ-კავკასიური სამყარო:

- პოლიეთნიკური, მაგრამ ერთიანი გეოპოლიტიკური, კულტურული და ეკონომიკური სივრცე;
- წარმოადგენს უძველეს, და აუცილებელ ცივილიზაციას;
- წარმოადგენს გზაჯვარედინს როგორც დასავლეთსა და აღმოსავლეთს, ისე ჩრდილოეთსა და სამხრეთს შორის;

3. საქართველოს კულტურული კავშირები:

- მანსხვავებების მიუხედავად მიეკუთვნება მთელი კავკასიური სამყაროს;
- აღიარებულია და გააჩნია ბიოგენეტიკური ნათესაობა მეზობლებთან;
- საერთო მენტალიტეტი და მორალური და ეთიკური ფასეულობები;

4. ქართული კულტურის უნიკალურობა:

- ქრონოლოგიური ბირთვის შერეების შესაძლებლობა ადგილობრივ ცივილიზაციებთან;
- უნიკალურობის დაცვა სხვადასხვა კულტურების გავლენის დროს;

ანალიზი უზრუნველყოფს საქართველოს სტატუსის მიღწევას, როგორც კავშირი სხვადასხვა კულტურასა და ცივილიზაციებს შორის. ეს მიუთითებს საქართველოს საიმედო როლზე, როგორც მისი ღრმა ისტორიული კავშირების მიღმა, ხიდზე დაბალ კავშირებსა და კავკასიის რეგიონს შორის.

ანალოგიური მიდგომა ხსნის საინტერესო პერსპექტივებს თანამედროვე გეოპოლიტიკურ პერიოდში საქართველოში სიტუაციის გათვალისწინებით. იგი ასევე ბადებს საკითხებს იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა გამოიყენოს ეს უნიკალური კულტურული და ისტორიული მემკვიდრეობა რეგიონალური და ინტერრეგიონალური კავშირების განვითარებისთვის, ამავდროულად თითოეული კულტურის უნიკალურობის შენარჩუნებით გარე და გლობალური გარემოს პირობებში.

მეოგრაფიიდან ვიცი, რომ ევროპა და აზია ერთი კონტინენტის - ევრაზიის ნაწილებია, მაგრამ ისინი დამოუკიდებელ კონტინენტებად განიხილებიან, რადგან ევროპისა და აზიის მოსახლეობა, მათი ისტორია, მნიშვნელოვნად განსხვავდება ერთმანეთისაგან. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ კავკასიას ასევე ბევრად უფრო შეიძლება განისაზღვროს როგორც დამოუკიდებელი კონტინენტი, როგორც გეოგრაფიულად, ასევე მნიშვნელოვანი განსხვავებებით ევროპისა და აზიისგან, ზოგადად კი საერთო ეთნოფსიქოლოგიის საფუძველზე.

გეოგრაფიული ასპექტი:

კავკასია ნამდვილად არის ევროპისა და აზიის კვანძში, რაც მას აღიარებულ რეგიონად ხდის.

გეოგრაფიული შესაძლებლობა:

სუფთა ბუნებრივი საზღვრები (მთები, ზღვა) ნამდვილად ქმნის ცალკეული გეოგრაფიული ერთიანობის განცდას. იზოლაციამ ხელი შეუწყო ერთგვარი კულტურისა და ტრადიციების შენარჩუნებას.

მანვიხილოთ რეგიონის საზღვარი უფრო დეტალურად, კონტურის გასწვრივ:

1. ჩრდილოეთ საზღვარი:

- **კუმო-მანიჩის ღრმული:** ეს არის დაბლობი, რომელიც ვრცელდება დასავლეთით აზოვის ზღვის ტაგანროგის ყურედან აღმოსავლეთით კასპიის ზღვამდე. იგი ჰყოფს წინაკავკასიას აღმოსავლეთ ევროპის განმგებლობისგან.

2. აღმოსავლეთის საზღვარი:

- **კასპიის ზღვა:** მსოფლიოში უდიდესი ტბა, რომელიც რეცხავს რუსეთის, აზერბაიჯანის, ირანის, თურქმენეთის და ყაზახეთის სანაპიროებს.
- **ელბრუსი:** სამთო სისტემა ირანის ჩრდილოეთით, გადაჭიმული კასპიის ზღვის სამხრეთ სანაპიროზე.

3. სამხრეთ საზღვარი:

- **ხმელთაშუა ზღვა:** თურქეთის სამხრეთ სანაპიროს რეცხვა.
- **ღაზრის მთები:** მთები სამხრეთ თურქეთში, რომელიც გადის ხმელთაშუა ზღვის სანაპიროს პარალელურად.
- **ზაგროსი:** მთათა სისტემა, რომელიც იწყება ჩრდილო-დასავლეთ ირანიდან და მიემართება სამხრეთ-აღმოსავლეთ ქვეყანაში.

4. დასავლეთის საზღვარი

- **აზოვის ზღვა:** არალრმა ზღვა, რომელიც დაკავშირებულია შავ ზღვასთან ქერჩის სრუტის გავლით.
- **შავი ზღვა:** ღრმა წყლის აუზი, რომელიც რეცხავს რუსეთის, საქართველოს, თურქეთის, ბულგარეთის, რუმინეთის და უკრაინის სანაპიროებს.
- **ბოსფორი:** ვიწრო სრუტე, რომელიც ჰყოფს თურქეთის ევროპულ და აზიურ ნაწილებს, აკავშირებს შავ ზღვას მარმარილოს ზღვასთან.
- **მარმარილოს ზღვა:** შიდა ზღვა ბოსფორისა და დარდანელის სრუტეებს შორის.
- **დარდანელი:** სრუტე, რომელიც აკავშირებს მარმარილოს ზღვას ეგეოსთან.
- **ეგეოსის ზღვა:** ხმელთაშუა ზღვის ნაწილი საბერძნეთსა და თურქეთს შორის.

5. შიდა საზღვრები:

- **დიდი კავკასიური ხიდი:** მთის სისტემა, რომელიც გადაჭიმულია შავი ზღვიდან კასპიისკენ, ჰყოფს ჩრდილოეთ კავკასიას და ამიერკავკასიას.
- **მცირე კავკასიური კონტური:** სამხრეთ დიდი კავკასიის მთის სისტემა, რომელიც გადის სომხეთში, საქართველოში და აზერბაიჯანში.

ეს კონტური არის მრავალფეროვანი რეგიონი მდიდარი გეოგრაფიით, მათ შორის სტეპები, მთები, ზღვა, დაბლობები და პლატოები.

გეოგრაფიული ბაშუქები:

1. ჩრდილოეთ კავკასია რუსეთის ფედერაციის ნაწილი

ა) კრასნოდარის მხარე:

- **მთლიანი ფართობი:** დაახლოებით 75,485 კმ².
- **გეოგრაფიული გაშუქება:**
 - ჩრდილოეთი* - როსტოვის რეგიონი;
 - აღმოსავლეთი* - სტავროპოლის მხარე;
 - სამხრეთი* - აფხაზთი (დე ფაქტო); საქართველო (დე იურე);
 - დასავლეთი* - ირიცხება აზოვი და შავი ზღვებით;
- **მოიცავს:**
 - შამანის ნახევარკუნძული;
 - კავკასიის ქედის ნაწილი;
 - ყუბანის საზღვარი;

ბ) სტავროპოლის მხარე:

- **მთლიანი ფართობი:** დაახლოებით 66,160 კმ².
- **გეოგრაფიული გაშუქება:**
 - ჩრდილოეთი* - როსტოვის რეგიონი;
 - აღმოსავლეთი* - კალმიკია და დაღესტანი;
 - სამხრეთი* - ჩრდილოეთ ოსეთი, კაბარდინო-ბალკარეთი და ყარაჩაი-ჩერქეზეთი;
 - დასავლეთი* - კრასნოდარის მხარე;
- **მოიცავს:**
 - სტავროპოლის მაღლობს;
 - შერგი-კუმის დაბლობის ნაწილი;

გ) შერიტორია კუმო-მანიჩის ღრმულში:

ბეოგრაფიული გაშუქება:

ჩრდილოეთი - კუმო-მანიჩის ღრმულზე გადის ორივე რეგიონის ჩრდილოეთ საზღვარი მის გასწვრივ;

აღმოსავლეთი - კასპიის ზღვა;

დასავლეთი - აზოვის ზღვა;

სამხრეთი - კარასნოდარის და სტავროპოლის მხარეები;

• ღრმულის სიგრძე - დაახლოებით 500 კმ, სიგანე 20-30 კმ-მდე.

რეგიონის თვისებები:

• მრავალფეროვანი პეიზაჟები: ჩრდილოეთით მდებარე სტეპიდან, მთისწინეთში და სამხრეთით მდებარე კავკასიის მთებამდე.

• მნიშვნელოვანი წყლის არტერიები: მდინარეები კუბანი, კუმა, მანიჩი.

• კლიმატი: განსხვავდება ზომიერად კონტინენტალურიდან სუბტროპიკულამდე.

ეს ტერიტორია მთავარ როლს ასრულებს, როგორც გეოგრაფიული და კულტურული გადასვლა რუსეთის რეგიონალურ ნაწილსა და კავკასიის რეგიონს შორის. კუმო-მანიჩის ღრმული ხშირად განსაზღვრავს საზღვარს ევროპასა და აზიას შორის კონტინენტის ამ ნაწილში.

2. ჩრდილოეთ კავკასია

• ფართობი: დაახლოებით 112 071 კმ².

• მოიცავს: დაღესტანი, ჩეჩნეთის რესპუბლიკა იჩკერიას (ოკუპირებული რუსეთის ფედერაციის მიერ), ინგუშეთი, ჩრდილოეთ ოსეთი-ალანია, კაბარდინო-ბალკარეთი, ყარაჩაი-ჩერკეზეთი, ადიგეა.

ა) დაღესტანი:

• ფართობი: 50 270 კმ²

ბეოგრაფიული გაშუქება:

ჩრდილოეთი - სტავროპოლის მხარე;

აღმოსავლეთი - კასპიის ზღვა;

სამხრეთი - აზერბაიჯანი;

დასავლეთი - ჩეჩნეთი, საქართველო;

მოიცავს:

- დიდი კავკასიის მთები;
- კასპიის დაბლობები;
- მდინარე სამურის დელტა;

ბ) ჩეჩნეთი:

• ფართობი: 15. 647 კმ²

ბეოგრაფიული გაშუქება:

ჩრდილოეთი - სტავროპოლის მხარე;

აღმოსავლეთი - დაღესტანი;

სამხრეთი - საქართველო;

დასავლეთი - ინგუშეთი, ჩრდილოეთ ოსეთი;

მოიცავს:

- შერსკი და სუნჟენის ქედები;
- ჩეჩნეთის დაბლობი;
- დიდი კავკასიის ნაწილი;

ბ) ინგუშეთი:

• ფართობი: 3 628 კმ²

ბეოგრაფიული გაშუქება:

ჩრდილოეთი - ჩრდილოეთ ოსეთი;

აღმოსავლეთი - ჩეჩნეთი;

სამხრეთი - საქართველო;

დასავლეთი - ჩრდილოეთ ოსეთი;

მოიცავს:

- სუნჟენის ქედის ნაწილი;
- შარგიმას აუზი;
- ზეირახის ხეობა;

დ) ჩრდილოეთ ოსეთი-ალანია:

• ფართობი: 7 987 კმ²

ბეოგრაფიული გაშუქება:

ჩრდილოეთი - სტავროპოლის მხარე;
აღმოსავლეთი - ინგუშეთი, ჩეჩნეთი;
სამხრეთი - საქართველო;
დასავლეთი - ყაბარდო-ბალყარეთი;

- მოიცავს:
 - მოზდოკის დაბლობი;
 - დარიალის ხეობა;
 - მთავარი კავკასიური ქედის ნაწილი;

2) კაბარდო ბალყარეთი:

- ფართობი: 12 470 კმ².
- გეოგრაფიული გაშუქება:
 - ჩრდილოეთი* - სტავროპოლის მხარე;
 - აღმოსავლეთი* - ჩრდილოეთ ოსეთი;
 - სამხრეთი* - საქართველო;
 - დასავლეთი* - ყარაჩაი-ჩერქეზეთი;
- მოიცავს:
 - მთა ელბრუსი;
 - ბაკსანის ხეობა;
 - კაბარდინის დაბლობი;

3) ყარაჩაი-ჩერქეზეთი:

- ფართობი: 14 277 კმ².
- გეოგრაფიული გაშუქება:
 - ჩრდილოეთი* - სტავროპოლის მხარე;
 - აღმოსავლეთი* - ყაბარდო - ბალყარეთი;
 - სამხრეთი* - საქართველო, აფხაზეთი;
 - დასავლეთი* - კრასნოდარის მხარე;
- მოიცავს:
 - ყუბანის ზეგანი;
 - ტებერდინის ნაკრძალი;
 - არხისის ხეობა;

8) ადიგეა:

- ფართობი: 7 792 კმ².
- გეოგრაფიული გაშუქება:
 - ჩრდილოეთი, აღმოსავლეთი, სამხრეთი, დასავლეთი* - გარშემორტყმული კრასნოდარის მხარის ტერიტორიით.
- მოიცავს:
 - ლაგო-ნაკის პლატო;
 - კავკასიური ნაკრძალის ნაწილი;
 - მდ. ბელოს ველი;

3. სამხრეთ კავკასია (ამიერკავკასია):

- ფართობი: დაახლოებით 186 100 კმ².
- მოიცავს: საქართველოს, სომხეთს და აზერბაიჯანს.
- მდებარეობა: შავი და კასპიის ზღვებს შორის.

ა) საქართველო:

- ფართობი: 69,700 კმ².
- გეოგრაფიული გაშუქება:
 - ჩრდილოეთი* - რუსეთი;
 - აღმოსავლეთი* - აზერბაიჯანი;
 - სამხრეთი* - სომხეთი, თურქეთი;
 - დასავლეთი* - შავი ზღვა, აფხაზეთი;
- მოიცავს:
 - კოლხეთის დაბლობი;
 - სურამის ქედი;
 - ალაზნის ველი;

ი) სომხეთი:

- ფართობი: 29.743 კმ²
- ბეოგრაფიული გაშუქება:
 - ჩრდილოეთი* - საქართველო;
 - აღმოსავლეთი* - აზერბაიჯანი;
 - სამხრეთი* - ირანი;
 - დასავლეთი* - თურქეთი;
- მოიცავს:
 - სევანის ტბა;
 - არაგანის მთა;
 - არარატის ველი;

ბ) აზერბაიჯანი:

- ფართობი: 86,600 კმ².
- ბეოგრაფიული გაშუქება:
 - ჩრდილოეთი* - რუსეთი;
 - აღმოსავლეთი* - კასპიის ზღვა;
 - სამხრეთი* - ირანი;
 - დასავლეთი* - სომხეთი, საქართველო;
- მოიცავს:
 - აფშერონის ნახევარკუნძული;
 - მტკვარ-არაქსის დაბლობი;
 - შალიშის მთები; ; ; ;

4. თურქეთი:

- ფართობი: 783.562 კმ²
- ბეოგრაფიული გაშუქება:
 - ჩრდილოეთი* - შავი ზღვა, ბულგარეთი;
 - აღმოსავლეთი* - საქართველო, სომხეთი, ირანი;
 - სამხრეთი* - ხმელთაშუა ზღვა, სირია, ერაყი;
 - დასავლეთი* - ეგეოსის ზღვა, საბერძნეთი;
- მოიცავს:
 - ანატოლიის პლატო;
 - პონტიის მთები;
 - შავრის მთები;

5. ირანი:

- ფართობი: 1,648,195 კმ²
- ბეოგრაფიული გაშუქება:
 - ჩრდილოეთი* - აზერბაიჯანი, თურქმენეთი, კასპიის ზღვა;
 - აღმოსავლეთი* - ავღანეთი, პაკისტანი;
 - სამხრეთი* - სპარსეთის ყურე, ომანის ყურე;
 - დასავლეთი* - ერაყი, თურქეთი;
- მოიცავს:
 - ირანის მთიანეთი;
 - ელბრუსი და ზაგროსის მთებს ;
 - უდაბნოებს დეშთე-კევირი და დეშთე-ლუტი;

ამრიგად, ამ რეგიონების მთლიანი ფართობი დაახლოებით 2,884,073 კმ² (ზუსტი რიცხვები შეიძლება ოდნავ განსხვავდებოდეს წყაროების და გამოშვების მეთოდების მიხედვით. გარდა ამისა, ზოგიერთი რეგიონის საზღვრები შეიძლება შეიცავდეს დავებს, რაც ასევე შეიძლება გავლენა იქონიოს გამოთვლების სიზუსტეზე), რაც შეესაბამება დიდი ქვეყნების ან თუნდაც მცირე კონტინენტების ზომას. ეს არის ფართო ტერიტორია, რომელიც მოიცავს მრავალფეროვან პეიზაჟებს კავკასიის მთის სისტემებიდან ანატოლიასა და უდაბნო ირანის სტეპამდე, მდიდარი და ეთნიკური მრავალფეროვანი კულტურით.

ეს რეგიონი მნიშვნელოვან როლს ასრულებს, როგორც ხიდს ევროპას, აზიასა და შუა აღმოსავლეთს შორის, რაც მის პრინციპს მნიშვნელობას ანიჭებს გეოპოლიტიკური თვალსაზრისით.

გეოლოგიური სტრუქტურა:

ამ რეგიონს აქვს განვითარებული გეოლოგიური ისტორია, მათ შორის ალპურ-ჰიმალაური ნაპობების სარტყელი.

მანვიხილოთ ამ უზარმაზარი რეგიონის გეოლოგიური სტრუქტურა, მათ შორის კავკასიური (ჩრდილოეთი და სამხრეთი), თურქეთი და ირანი:

1. კავკასია (ჩრდილოეთი და სამხრეთი):

- ალპურ-ჰიმალაის ქაშის ნაწილი;
- წარმოადგენს ევრაზიული და არაბული ტექტონიკური ფილების შეჯახების შედეგად წარმოქმნილ უძველეს მთის სისტემას;
- მოიცავს დიდ კავკასიას და მცირე კავკასიას;
- მდიდარია ქანების მრავალფეროვნებით, უძველესი კრისტალურიდან ახალგაზრდა დანალექებამდე;
- ახასიათებს მაღალი სეისმური აქტივობა;

2. თურქეთი:

- ალპური-ჰიმალაის ქაშის ნაწილი;
- მოიცავს ანატოლიის პლატოს;
- ხასიათდება აქტიური ტეხილებით, მათ შორის ჩრდილოეთ-ანატოლიური ტეხილებით;
- აქვს ვულკანური ადგილები, განსაკუთრებით აღმოსავლეთ ანატოლიაში;
- შეიცავს სხვადასხვა გეოლოგიურ სტრუქტურას, უძველესი მასივებიდან დანალექი ახალგაზრდა ნაოჭოვან მთებამდე;

3. ირანი:

- იკავებს ალპურ-ჰიმალაის სარტყლის ცენტრალურ ნაწილს;
- მოიცავს ირანის პლატოს;
- ახასიათებს რთული ტექტონიკური სტრუქტურა თავისუფალი რღვევებით;
- აქვს რამდენიმე მთის სისტემა, მათ შორის ელბრუსი და ზაგროსი;
- მდიდარია სხვადასხვა გეოლოგიური წარმონაქმნებით, პრეკამბრიულიდან კაინოზოურამდე;

4. რეგიონის ზოგადი მახასიათებლები:

- მაღალი ტექტონიკური აქტივობა;
- მრავალფეროვანი გეოლოგიური სტრუქტურები და წარმონაქმნი;
- მინერალური რესურსების სიმდიდრე, მათ შორის ნავთობისა და გაზის ჩათვლით;
- გეოლოგიური განვითარების რთული ისტორია, რომელიც აკავშირებს რამდენიმე ტექტონიკური ფირფიტის ურთიერთქმედებას;

ეს რეგიონი არის გეოლოგიურად აქტიური ზონა, სადაც გრძელდება მთების ფორმირების პროცესები და ტექტონიკური პროცესები, რაც მას გეოლოგიურ კვლევისთვის საინტერესო ობიექტად აქცევს და გეოლოგიური პროცესების გასაგებად მოითხოვს შესაბამის თვალსაზრისს.

ისტორიული უნიკალურობა:

რეგიონს აქვს თავისი განსაკუთრებული ისტორიული ტრადიციები, რომელიც გამორჩეულია ევროპისა თუ აზიის ისტორიაში.

კავკასიის უძველესი ცივილიზაციები სხვა მსოფლიო ცივილიზაციებამდე და მის პარალელურად ვითარდებოდა.

კავკასიის რეგიონს, მათ შორის ჩრდილოეთ კავკასიას, სამხრეთ კავკასიას, ისევე როგორც თურქეთისა და ირანის მიმდებარე ტერიტორიებს, აქვს მდიდარი და უნიკალური ისტორია. ამ მოცემულია ამ რეგიონის ზოგიერთი უნიკალური მახასიათებლის ძირითადი ასპექტები:

ძველი ცივილიზაციები:

- რეგიონი ცივილიზაციის ერთ - ერთი უძველესი კერაა;
- თანამედროვე საქართველოს ტერიტორიაზე ნაპოვნი იქნა ჰომოს ერექტუს უძველესი წარმომადგენლების ნაშთები (დათარიღებულია 1.8 მილიონი წლის წინ);
- მრავალი ადამიანი, მინიმუმ 3 ათას საუკუნოვანი უწყვეტი განვითარების ისტორიას ადასტურებს, ქვის ხანიდან დანალექი, რომელიც პერიოდის ჩათვლით;

კავკასიის ცივილიზაციები, მათ შორის თანამედროვე თურქეთისა და ირანის ტერიტორია განვიხილოთ, რეგიონებითა და ისტორიული პერიოდებით.

1. კავკასია:

- **მაიკოფის კულტურა** (ძვ. წ. 3700-3000), ჩრდილოეთ კავკასიის ერთ - ერთი უძველესი კულტურა;
- **მტკვარ-არაკის კულტურა** (ძვ. წ. 3400-2000): ერთ-ერთი უძველესი კულტურული რეგიონი, რომელიც მოიცავს თანამედროვე სომხეთის, საქართველოსა და აზერბაიჯანის ტერიტორიას;

- **პოლხეთი და იბერია:** უძველესი სამეფოები თანამედროვე საქართველოს ტერიტორიაზე, ძვ.წ. პირველი ათასწლეულის მეცნიერებით;
 - **შარართუ** (ძვ. წ. 860-590): ძლიერი სახელმწიფო, რომელიც მდებარეობს თანამედროვე სომხეთის ტერიტორიაზე, თურქეთისა და ირანის ნაწილში;
2. **თურქეთი (ანატოლია):**
- **ჰატუსი** (ძვ. წ. 1600-1180): ხეთების სამეფოს დედაქალაქი, ბრინჯაოს ხანის ერთ-ერთი უდიდესი ძალა;
 - **შრთა:** ლეგენდარული ქალაქი, რომელიც არსებობდა 3000 -დან 1100 წლამდე;
 - **ლიდიის სამეფო** (ძვ. წ. 685-546): მონეტების ცნობილი გამოგონებები;
3. **ირანი (სპარსეთი):**
- **ელამი** (ძვ. წ. 2700-539): ირანის თანამედროვე ტერიტორიის ერთ-ერთი უძველესი ცივილიზაცია;
 - **მიდიის სამეფო** (ძვ. წ. 678-549): სპარსეთის იმპერიის წინამორბედი;
 - **აქემენიდის იმპერია** (ძვ. წ. 550-330): უძველესი სამყაროს უდიდესი ძალა დროში;

ამ ცივილიზაციის ზოგიერთი დეტალები.

1. **მაიკოფის კულტურა (ძვ. წ. 3700-3000):**
- **ადგილმდებარეობა:** ჩრდილოეთ კავკასია.
 - **მნიშვნელობა:** ევროპაში ბრინჯაოს ხანის ერთ-ერთი უძველესი კულტურა. (მიუხედავად იმისა, რომ ჩრდილოეთ კავკასია ევროპისა და აზიის საზღვარზეა, მისი უმეტესობა ტრადიციულად ევროპაში გრავიტაციას განიცდის. ევროპასა და აზიაში საზღვარი ჩვეულებრივ ივლება კუმო-მანიჩის ღრმულში, რომელიც მდებარეობს მაიკოპის კულტურის ჩრდილოეთ დიაპაზონში. მაიკოპ კულტურამ გავლენა მოახდინა სხვების კულტურის განვითარებაზე ბრინჯაოს საუკუნეებში აღმოსავლეთ და სამხრეთ - აღმოსავლეთ ევროპაში).
 - **მასხასიათებლები:** განვითარებული მეტალურგია, კონტაქტები მესოპოტამიასთან.
 - **დაკვირვებები:** კვლევა ინდო-ევროპული კულტურების სტენდებზე.
2. **მტკვარ-არაგსის კულტურა (ძვ. წ. 3400-2000):**
- **მეოგრაფია:** ამ კულტურამ მოიცვა უზარმაზარი ტერიტორიები, მათ შორის თანამედროვე აღმოსავლური ანატოლია, ჩრდილოეთ ირანი, აზერბაიჯანი, საქართველო და სომხეთი.
 - **ეკონომიკა:** პირუტყვის მეცხოველეობა და სოფლის მეურნეობებზე დაყრდნობით. მოჰყავდათ ხორბალი, ქერი, მოაშენეს დიდი და მცირე რქოსანი პირუტყვი.
 - **მეტალურგია:** მათი მიღწევები ცნობილია სპილენძისა და ბრინჯაოს დამუშავებაში. არქეოლოგები პოულობენ ბევრ მეტალის პროდუქტს, მათ შორის იარაღს და სამკაულებს.
 - **კერამიკა:** დამახასიათებელია შავი პრიალა კერამიკა გეომეტრიული ორნამენტებით.
 - **არქიტექტურა:** ცხოვრობდნენ ნედლი აგურისგან დამზადებული მრგვალი ან მართკუთხა სახლებში. ზოგიერთი დასახლება გამაგრებული იყო.
 - **სოციალური სტრუქტურა:** ითვლება მდიდარ სამარხებზე დაფუძნებული სოციალური სტრატეფიკაციის არსებობა.
 - **რელიგია:** წინაპრების კულტს სცემდნენ პატივს, რაც დასტურდება დაკრძალვის რიტუალებითა და არტეფაქტებით.
3. **პოლხეთის სამეფო (ძვ. წ. 13-1 საუკუნე):**
- **ადგილმდებარეობა:** დასავლეთ საქართველო.
 - **მითოლოგია:** ასოცირდება ოქროს საწმისის ლეგენდასთან.
 - **ეკონომიკა:** მეტალურგია, ბრინჯაოს დამუშავების თავისებურებები.
 - **მატერია:** აქტიური კონტაქტები ბერძნულ სამყაროსთან.
- იბერია და კავკასიური ალბანეთი (ძვ. წ. მე -4 საუკუნე - მე -5 საუკუნე):**
- **ადგილმდებარეობა:** აღმოსავლეთ საქართველო და აზერბაიჯანი.
 - **პოლიტიკა:** განონასწორებულია რომსა და პარფიას/სასანიდებს შორის.
 - **კულტურა:** ადგილობრივი, ირანული და ელინისტური ტრადიციების სინთეზი.
 - **რელიგია:** ქრისტიანობის ადრეული მიღება (იბერია).
4. **შარართუ (ძვ. წ. 860-590):**
- **პოლიტიკური ორგანიზაცია:** ცენტრალიზებული სახელმწიფო დამოუკიდებელი სამეფო ძალით. დედაქალაქი არის ქალაქი ტუშპა (თანამედროვე ფურგონი თურქეთში).
 - **ენა:** ურარტიული ენა, რომელიც მონათესავეა ჰურრიტულთან. ასურელთა მხრიდან გადმოტანილი ლურსმული წერით.

- **ეკონომიკა:** განვითარებული ეკონომიკური, განვითარებული სარწყავი სისტემების გამოყენებით. ლითონის წარმოებით და დამუშავებით (რკინა, სპილენძი, ოქრო).
 - **არქიტექტურა:** აშენებდნენ ძლიერი ციხეებს კლდეებზე. ცნობილია ეს ჰიდრავლიკური სტრუქტურები, მათ შორის მილსადენები და წყალსაცავები.
 - **მეტალურგია:** მაღალკვალიფიციური ლითონის დამუშავება, განსაკუთრებით ბრინჯაოს პროდუქტები გრავიურით. კედლის ფრესკები ტაძრებში და სასახლეებში.
 - **რელიგია:** ღმერთების პანთეონი, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ჰალდი, ომის ღმერთი. მათ ააშენეს ტაძრების კომპლექსები.
 - **სამხედრო ბიზნესი:** ძლიერი არმია ეტლებისა და კავალერიის გამოყენებით. დიდი მუდმივი ომები ასურეთთან.
 - **მემკვიდრეობა:** გავლენა მოახდინა სომხეთის კულტურასა და ხელოვნებაზე და გარე ტერიტორიებზე.
5. **ხეთების სამეფო (ძვ. წ. 1600-1180):**
- **ადგილმდებარეობა:** ცენტრალური ანატოლია (თანამედროვე თურქეთი).
 - **პოლიტიკა:** პირველი ინდო-ევროპული იმპერია.
 - **მიღწევები:** განვითარებული დიპლომატია, რკინის გამოყენება.
 - **შეფასება:** ტექნოლოგიის გავრცელება რეგიონებში, მათ შორის კავკასიაში.
6. **მანნა (ძვ. წ. 10-7 საუკუნე):**
- **ადგილმდებარეობა:** თანამედროვე ირანული აზერბაიჯანის ტერიტორია.
 - **მნიშვნელობა:** მნიშვნელოვანი შუამავალი ასურეთს, ურარტუსა და სკვითებს შორის.
 - **ეკონომიკა:** ეკონომიკისა და მეტალურგიის განვითარებული თანაფარდობა.
 - **მემკვიდრეობა:** მიდიის სამეფოს წინამორბედი.
7. **მიდიის სამეფო (ძვ. წ. 678-549):**
- **ადგილმდებარეობა:** ჩრდილო-დასავლეთი ირანი.
 - **პოლიტიკა:** დაამარცხა ასურეთის იმპერია.
 - **კულტურა:** ირანული და მესოპოტამიური ტრადიციების სინთეზი.
 - **მემკვიდრეობა:** სპარსეთის იმპერიის წინამორბედი.
8. **აქემენიდის იმპერია (ძვ. წ. 550-330):**
- **შეერთება:** ბალკანეთიდან ინდოეთში, კავკასიასა და ანატოლიაში.
 - **მართვა:** სატრაპია, განვითარებული ბიუროკრატია.
 - **კულტურა:** სპარსული, მედიელების, ბაბილონური ტრადიციების სინთეზი.
 - **მემკვიდრეობა:** გავლენა მთელი რეგიონის კულტურაზე.
9. **შრთიერთქმედება და გავლენა:**
- **სავაჭრო გზები:** რეგიონი იყო ბრიტანული აბრემუმის დასავლეთის გზის მნიშვნელოვან კვანძზე, რომელიც უკავშირდება აღმოსავლეთ და დასავლეთს, რამაც ხელი შეუწყო ინტენსიურ კულტურულ გაცვლას სხვადასხვა ცივილიზაციებს შორის.
 - **ტექნოლოგიები:** მეტალურგიული აღჭურვილობის გავრცელება, განსაკუთრებით რკინის დამუშავება, დასავლეთიდან აღმოსავლეთში მიდიოდა.
 - **რელიგია:** სპარსეთისგან ზოროასტრიზმი გავლენას ახდენდა კავკასიის ხალხების რწმენაზე.
 - **ხელოვნება:** სპარსული და ელინისტური ხელოვნების გავლენა ბოლო დროს შესამჩნევი გახდა.
 - **ენა:** ირანულმა ენებმა გავლენა მოახდინეს კავკასიის ენებზე.
 - **პოლიტიკური გავლენა:** დიდი იმპერიები (აქემენიდები, მოგვიანებით სელევკიდები და პარტიელები) ხშირად აკონტროლებდნენ რეგიონის ნაწილს, გავლენას ახდენენ ადგილობრივ პოლიტიკაზე.

ეს მიმოხილვა აჩვენებს, რომ ამ დროისთვის რეგიონში ცივილიზაცია სწრაფად განვითარდა, რადგან მათ გავლენა მოახდინეს ერთმანეთზე და როგორც შექმნეს უფრო დიდმა ძალებმა კულტურული და პოლიტიკური ლანდშაფტი.

კონფლიქტები:

კავკასიის, თურქეთისა და ირანის ძველ ცივილიზაციებს შორის განსხვავებების წარმოშობის ანალიზი მართლაც საინტერესო და რთული თემაა. მოდით გადავხედოთ მთავარ ფაქტორებს, რამაც გამოიწვია კონფლიქტები ამ ქვეყნებში:

ბრძოლა რესურსისთვის:

1. **ნაყოფიერი მიწები:** მდინარე კურასა და არაკისის ხეობებს შორის მუდმივი დავას მოიცავდა.
2. **ლიტონები:** კონტროლი სპილენძის, კალის და რკინის საბადოებზე ძალიან მნიშვნელოვანი იყო.
3. **სავაჭრო გზები:** ბრძოლა ქარავნის მარშრუტებზე კონტროლისთვის, ევროპასა და აზიის დასაკავშირებლად.

დიდი ძალაუფლების ექსპანსიონისტული პოლიტიკა:

1. **ასურეთი:** მუდმივი ბენოლა ურარტუსა და კავკასიის მცირე სახელმწიფოებზე.
2. **აქემენიდები:** მის იმპერიაში კავკასიისა და ანატოლიის ჩართვა.
3. **სელევიდები:** ალექსანდრე დიდის შემდეგ რეგიონის კონტროლის შენარჩუნების მცდელობები.

ეთნიკური და კულტურული თვისებები:

ინდოევროპული და ავტოქტონი ხალხები: ხეთების, სომხების, სპარსელების მოსვლა მრავალფეროვნებას შექმნის.

მის ბარიერები: ქართველურ, ირანულ, სემიტურ ენებს შორის რთული კომუნიკაციის დამყარება.

რელიგიური წინააღმდეგობები:

კავკასიაში მიმდინარე კონფლიქტების გარშემო არ არსებობს მეცნიერთა და პოლიტიკოსთა ერთგვაროვანი შეხედულება, რადგან ერთი ნაწილი რელიგიურ ფაქტორს წევს წინა პლანზე, ხოლო მეორე ნაწილი - აქცენტს აკეთებს გეოპოლიტიკურ და პოლიტიკურ ფაქტორებზე.

ერთ ერთი ყველაზე თვალსაჩინო დასავლელი მკვლევარი - **სამუელ ჰანგთინგტონი** თავის ცნობილ ნაშრომში - „ცივილიზაციათა შეჯახება“, კავკასიას წარმოადგენს, როგორც ცივილიზაციათა გამყოფ მიჯნას, მათი კონტაქტის ზონას, სადაც ერთმანეთის პირისპირ დგანან მართლმადიდებელი ქრისტიანობა და ისლამი.

შვედი მკვლევარი - **სვანტე კორნელი** ნაშრომში „პატარა ერები და დიდი ინტერესები. კავკასიის ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების კვლევა“ რელიგიას არ მიიჩნევს შეიარაღებული დაპირისპირების ესკალაციის განმსაზღვრელ ფაქტორად.

ბერძნული მეცნიერი **დიტერ სენგაასის** შეხედულებით: „როგორც წესი რელიგიური ფაქტორი იშვიათად ასრულებს მნიშვნელოვან როლს კონფლიქტის ესკალაციის საწყის ეტაპზე. გაცილებით მნიშვნელოვანია სოციალ-ეკონომიკური ფაქტორები. მაგალითად, უმცირესობები თავიანთი უფლებებისათვის ბრძოლას იწყებენ არა იმიტომ, რომ განსხვავებული აღმსარებლობისა არიან, ან სხვა კულტურის ნაწილს წარმოადგენენ, არამედ იმის გამო, რომ ისინი სოციალური და ეკონომიკური თვალსაზრისით მარგინალურ მდგომარეობაში იმყოფებიან და აქედან გამოსავალს ვერ ხედავენ“. შეგვიძლია მხოლოდ ეს ორი შიდა კონფლიქტი განვიხილოთ:

1. **პოლითეიზმი მონოთეიზმის წინააღმდეგ:** ზოროასტრიზმის გავრცელება იწვევს კონფლიქტებს რწმენის დაცემასთან.
2. **მოგვიანებით:** კონფლიქტები ზოროასტრიზმსა და ქრისტიანობას შორის (განსაკუთრებით სომხეთსა და საქართველოში).

მეოპოლიტიკური მეტოქეობა:

1. **ურარტუ ასურეთის წინააღმდეგ:** გრძელი დაპირისპირება აღმოსავლეთ ანატოლიის კონტროლისთვის.
2. **მიდია ლიდის წინააღმდეგ:** მცირე აზიაში გავლენისთვის ბრძოლა.
3. **აქემენიდები ბერძნული ქალაქების-სახელმწიფოების წინააღმდეგ:** დაპირისპირება, რამაც გამოიწვია ბერძნულ-სპარსული ომები.

შინაგანი კონფლიქტები:

სახელმწიფოს შიგნით ძალაუფლებისთვის ბრძოლამ ხშირად გამოიწვია გარე ძალაუფლების ჩარევა.

მაგალითი: იბერიასა და კავკასიურ ალბანეთს შორის დაპირისპირება, რომელსაც იყენებდნენ რომი და პარფია.

მეცნოლოგიური უპირატესობა:

- რკინის იარაღის გავრცელებამ უპირატესობა შექმნა და კონფლიქტები გამოიწვია;
- მამაგრებების და ალყის ტექნოლოგიების განვითარებამ გავლენა მოახდინა ძალების ბალანსზე;

ხალხის მიგრაცია:

- **კიმერიელები და სკვითელები:** მათმა შემოსევებმა რეგიონში დესტაბილიზაცია მოახდინა ძვ.წ 8-7 საუკუნეებში;

- **სარმატები:** მათი დანიშნულება კავკასიაში ძვ.წ 3-2 საუკუნეებში. შეიცვალა პოლიტიკური ლანდშაფტი;

ეკონომიკური ფაქტორები:

- **კონკურენცია** ვაჭრობაში, განსაკუთრებით ზღვის პორტების კონტროლში (მაგალითად, კოლხეთში);
- ბრძოლა მონინავე ტექნოლოგიების წარმოებასა და განაწილებაზე კონტროლისთვის (მეტალურგია, კერამიკა);

იდეოლოგიური განსხვავებები:

- **ძალაუფლების კონცეფცია:** წინააღმდეგობა ცენტრალიზებულ იმპერიებსა და ტომების უფრო თავისუფალ კონფედერაციებს შორის;
- **კულტურული ჰეგემონია:** დამპყრობელის მიერ თქვენი ენის, მწერლობის, ადათნების, გარკვევის მცდელობა;

ეს ფაქტორები ხშირად იყო გადახლართული, ემნიდა რთულ ქსელებს და ალიანსებს. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ კონფლიქტებთან ერთად არსებობს მსოფლიო თანაცხოვრებისა და კულტურული გაცვლის პერიოდები, რომლებიც ასევე დიდწილად ვლინდება რეგიონის განვითარებაში.

იდეოლოგიური განსხვავებები დეტალურად:

1. შიველესი მრწამსი და ადრეული იდეოლოგიები

- **წარმართული კულტები:** ანიმიზმისა და პოლითეიზმის სხვადასხვა ფორმა კავკასიის მკვიდრ ხალხებს შორის.;
- **ზორთასტრიზმი:** ძველი ირანული რელიგიის გავლენა, განსაკუთრებით რეგიონის აღმოსავლეთ ნაწილში;

2. მონოთეისტური რელიგიების გავლენა

- **ქრისტიანობა:**
 - ადრეული მიღება სომხეთში (301) და საქართველოში (337);
 - უნიკალური ეროვნული ეკლესიების ჩამოყალიბება;
- **ისლამი:**
 - მავრცელებულია VII-VIII სს;
 - სუნიტური უმრავლესობა ჩრდილოეთ კავკასიაში;
 - შიიტების გავლენა აზერბაიჯანში;

3. იმპერიული იდეოლოგიები

- **სპარსეთის იმპერიული იდეა:** „ირანშაჰრის“ ცნება, გავლენა რეგიონის კულტურასა და პოლიტიკაზე.
- **ოსმალეთის იმპერიული იდეოლოგია:**
 - მილეთის სისტემა;
 - ჰანისლამიზმი გვიან პერიოდში;
- **რუსული იმპერიული იდეოლოგია:**
 - მართლმადიდებლობა, ავტოკრატია, ეროვნება;
 - ადგილობრივი ელიტების რუსიფიკაცია და ინტეგრაცია;

4. ეროვნული მოძრაობები და იდეოლოგიები (19-20 სს.)

- **სომხური ნაციონალიზმი:** დიდი სომხეთის იდეა, ბრძოლა დამოუკიდებლობისთვის;
- **ქართული ნაციონალიზმი:** ავტონომიისა და დამოუკიდებლობისკენ სწრაფვა;
- **აზერბაიჯანული თურქიზმი:** ეროვნული იდენტობის ჩამოყალიბება თურქულ კულტურაზე დაყრდნობით;
- **მთის ნაციონალიზმი:** ჩრდილოეთ კავკასიის მთის ხალხების დამოუკიდებლობის იდეები;

5. საბჭოთა იდეოლოგია

- **მარქსიზმ-ლენინიზმი:** სსრკ-ის ოფიციალური იდეოლოგია;
- **ინდიგენიზაციის პოლიტიკა:** ეროვნული კულტურების მხარდაჭერა საბჭოთა სისტემაში;
- **ათეიზმი:** ბრძოლა რელიგიურ ტრადიციებთან;

6. პოსტსაბჭოთა პერიოდი

- **ნაციონალიზმის აღორძინება:** ეთნო-ნაციონალური იდენტობების განმტკიცება;
- **რელიგიური აღორძინება:**
 - შრადიციული რელიგიების როლის გაძლიერება;

- ახალი რელიგიური მოძრაობების გავრცელება;
- **ოსლამური ფუნდამენტალიზმი:** მზარდი გავლენა ჩრდილოეთ კავკასიაში;
- **ქვრთატლანტიზმი vs. ევრაზიულობა:** რეგიონის სხვადასხვა ქვეყნის გეოპოლიტიკური ორიენტაცია;

7. თანამედროვე იდეოლოგიური ტენდენციები

- **ჩრდილოეთ კავკასია (რუსეთი):** კონსერვატიული ნაციონალიზმი, „რუსული სამყაროს“ იდეა;
- **საქართველო:** პროდასავლური ორიენტაცია, ევროინტეგრაცია;
- **სომხეთი:** დაბალანსება რუსეთსა და დასავლეთს შორის;
- **აზერბაიჯანი:** სეკულარული ნაციონალიზმი ავტორიტარიზმის ელემენტებით;
- **თურქეთი:** ნეოსმანიზმი და ზომიერი ისლამიზმი;
- **ირანი:** ისლამური თეოკრატია რესპუბლიკანიზმის ელემენტებით;

8. იდეოლოგიური კონფლიქტები და სინთეზები

- სეკულარიზმსა და რელიგიურ ტრადიციონალიზმს შორის დაპირისპირება;
- კონფლიქტი ცენტრალიზმსა და რეგიონალურ ავტონომიზმს შორის;
- ქრონოლოგიური ტრადიციების თანამედროვე პოლიტიკურ იდეოლოგიებთან სინთეზის მცდელობები;

კავკასიის რეგიონში იდეოლოგიური განსხვავებების ეს მიმოხილვა ავლენს რთულ და მრავალშრიან სურათს, სადაც ისტორიული, რელიგიური და პოლიტიკური ფაქტორები ერთმანეთში ირევა უნიკალური იდეოლოგიური ლანდშაფტის შესაქმნელად.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ეს იდეოლოგიები არ არსებობენ იზოლირებულად, არამედ მუდმივად ურთიერთობენ და გავლენას ახდენენ ერთმანეთზე. მაგალითად, საბჭოთა იდეოლოგიამ ღრმა კვალი დატოვა რეგიონის ყველა ქვეყანაზე, სსრკ-ს დაშლის შემდეგაც კი. ანალოგიურად, ძველი რწმენისა და ადრეული მონოთეისტური რელიგიების გავლენა კვლავაც იგრძნობა თანამედროვე ეროვნულ იდენტობებში.

აღსანიშნავია ისიც, რომ თითოეული ქვეყნისა თუ ეთნიკური ჯგუფის შიგნით შეიძლება იყოს სხვადასხვა იდეოლოგიური მიმდინარეობა, რომლებიც ხშირად ეჯიბრებიან ერთმანეთს. ეს განსაკუთრებით შესამჩნევია პოსტსაბჭოთა პერიოდში, როდესაც ცენტრალიზებული კონტროლის შესუსტებამ გამოიწვია სხვადასხვა იდეოლოგიური ტენდენციების აღორძინება.

ენობრივი მრავალფეროვნება:

კავკასიის ეთნიკური და ენობრივი მრავალფეროვნება, მათ შორის თურქეთისა და ირანის მიმდებარე ტერიტორიები, ნამდვილად შთამბეჭდავია. ამ რეგიონს ხშირად უწოდებენ "ენების მთას" მისი წარმოუდგენელი მრავალფეროვნების გამო.

1. კრასნოდარის მხარე და სტავროპოლის მხარე:

- **ინდოევროპული ოჯახი:**
 - სლავური ჯგუფი: რუსული;
 - სომხური ჯგუფი: სომხური;
 - ბერძნული ჯგუფი: პონტოური ბერძნული;
- **კავკასიური ოჯახი:**
 - აფხაზურ-ადიღეური ჯგუფი: ადიღეური, ყაბარდოულ-ჩერქეზული;
- **თურქული ოჯახი:**
 - ყივჩაღური ჯგუფი: ნოღაური, ყარაჩაულ-ბალყარული;

2. ჩრდილოეთ კავკასია:

- **კავკასიური ოჯახი:**
 - ნახურ-დაღესტნური ჯგუფი:
 - ნახური ქვეჯგუფი: ჩეჩნური, ინგუშური, ბაცბური;
 - ავარულ-ანდიურ-წებური ქვეჯგუფი: ავარული, ანდიური ენები (ანდიური, ბოთლიხური, ლოდობერიული და სხვ.), წებური ენები (წებური, ჰინუხური, ხვარშიული და სხვ.);
 - ლაკურ-დარგული ქვეჯგუფი: ლაკური, დარგული;
 - ლეზგიური ქვეჯგუფი: ლეზგიური, თაბასარანული, ალუღური, რუთულური და სხვ.
 - აფხაზურ-ადიღეური ჯგუფი: ადიღეური, ყაბარდოულ-ჩერქეზული, აბაზური, უბიხური (გადაშენებული);
- **ინდოევროპული ოჯახი:**

- ირანული ჯგუფი: ოსური;
- სლავური ჯგუფი: რუსული;
- **თურქული ოჯახი:**
 - ყივჩაღური ჯგუფი: ყუმუხური, ყარაჩაულ-ბალყარული, ნოღაური;

მადამენებული ან გადამენების საფრთხის ქვეშ მყოფი ზოგიერთი ენა ამ რეგიონებში:

- უბიხური (გადამენდა 1992 წელს);
- ბაცბური (გადამენების საფრთხის ქვეშაა);
- ზოგიერთი ანდიური და ნებური ენა (მცირერიცხოვანი);

3. სამხრეთ კავკასია (ამიერკავკასია):

- **ქართველური ოჯახი:**
 - ქართული ენა (საქართველოს ოფიციალური ენა);
 - სვანური ენა;
 - მეგრული ენა;
 - ლაზური ენა;
- **ინდოევროპული ოჯახი:**
 - სომხური ჯგუფი: სომხური ენა;
 - ირანული ჯგუფი: თალიშური ენა;
- **თურქული ოჯახი:**
 - ოღუზური ჯგუფი: აზერბაიჯანული ენა;
- **სემიტური ოჯახი:**
 - ასურული ახალი არამეული ენა (მცირე თემები);

4. თურქეთი:

- **თურქული ოჯახი:**
 - ოღუზური ჯგუფი: თურქული, აზერბაიჯანული, გაგაუზური;
 - ყივჩაღური ჯგუფი: ყარაიმული (თითქმის გადამენებულია);
- **ინდოევროპული ოჯახი:**
 - ირანული ჯგუფი: ქურთული (კურმანჯი), ზაზაკი;
 - სომხური ჯგუფი: დასავლეთ სომხური;
 - ბერძნული ჯგუფი: პონტოური ბერძნული;
- **სემიტური ოჯახი:**
 - პრაბული ენა (სხვადასხვა დიალექტი);
 - ახალი არამეული ენები (თუროიო, ასურული ახალი არამეული);
- **ქართველური ოჯახი:**
 - ლაზური ენა;

5. ირანი:

- **ინდოევროპული ოჯახი:**
 - ირანული ჯგუფი:
 - სპარსული (ფარსი);
 - ქურთული ენები (კურმანჯი, სორანი, სამხრეთ ქურთული);
 - ბელუჯური;
 - მილანური;
 - მაზანდარანული;
 - ლურული ენები;
 - თალიშური;
 - თათური;
- **თურქული ოჯახი:**
 - ოღუზური ჯგუფი: აზერბაიჯანული, თურქმენული, ქაშქაური;
 - ყარლუყური ჯგუფი: უზბეკური;
- **სემიტური ოჯახი:**
 - პრაბული (ხუზესტანური დიალექტი);
 - ახალი არამეული ენები (ასურული ახალი არამეული);
- **დრავიდული ოჯახი:**
 - ბრაჰუი (მცირე თემი სამხრეთ-აღმოსავლეთში);

მადამენებული და გადამენების საფრთხის ქვეშ მყოფი ენები ამ რეგიონებში:

- უბიხური (თურქეთი, გადამენებული);
- კაპადოკიური ბერძნული (თურქეთი, გადამენებული);
- დასავლეთ სომხური (თურქეთი, გადამენების საფრთხის ქვეშ);

- ლივური (ირანი, გადაშენებული);
- ირანში ბევრი ირანული ენა გადაშენების საფრთხის ქვეშაა სპარსული ენის დომინირების გამო.

ეს სია მოიცავს მითითებული რეგიონების ძირითად ენებსა და ენობრივ ჯგუფებს, მაგრამ არ არის ამომწურავი, განსაკუთრებით მცირე ენებისა და დიალექტების მხრივ. ზოგიერთი ენა შეიძლება სხვადასხვანაირად იყოს კლასიფიცირებული ლინგვისტური ტრადიციის მიხედვით.

ეთნიკური მრავალფეროვნება:

1. შფრო დეტალურად განვიხილოთ კრასნოდარის და სტავროპოლი მხარეები

ა) კრასნოდარის მხარე:

- რუსები (უმრავლესობა), ბელორუსები, უკრაინელები, ბერძნები;
- ადიღელები (ჩერქეზი), დარგინები, ნოგაელები;
- ქართველები, სომხები, თათრები;

ბ) სტავროპოლის მხარე:

- რუსები (უმრავლესობა), უკრაინელები, ბერძნები;
- დარგინელები, ნოგაიელები, ყარაჩაელები;
- სომეხები, თურქმენები;

2. ჩრდილოეთ და სამხრეთ კავკასია:

- ქართველები, აფხაზები, ოსები;
- ჩეჩნები, ინგუშები;
- ავარები, დარგინები, ლეზგინები და დაღესტანის სხვა ხალხი;
- ადიღელები (ჩერქესები), კაბარდოელები, ნოგაელები, აბაზინები;
- სომხები, აზერბაიჯანელები;

3. თურქეთი:

- თურქები;
- ქურთები;
- ზაზაები;
- ლაზები;
- ჰემშილები (ისლამიზებული სომხები);

4. ირანი:

- სპარსელები;
- აზერბაიჯანელები;
- ქურთები;
- ლურები;
- ბელუჯები;
- მილიანელები;
- მაზენდარელები;

თვისებები:

- **მრავალენოვნება:** რეგიონის მრავალი მაცხოვრებელი საუბრობს რამდენიმე ენაზე;
- **ენის კონტაქტები:** სესხები და გავლენა სხვადასხვა ოჯახების ენებს შორის;
- **დიალექტის მრავალფეროვნება:** ბევრ ენას აქვს რამდენიმე დიალექტი;
- **ენობრივი პოლიტიკა:** რთული ურთიერთობები სახელმწიფო და უმცირესობათა ენებს შორის;

ბამონწევები:

- მცირე ენების შენარჩუნება გლობალიზაციის პირობებში;
- ზოგიერთი ენისთვის ლიტერატურული ნორმების სტანდარტიზაცია და განვითარება;
- დაბალანსება ენის მრავალფეროვნების მხარდაჭერასა და ინტერეთნიკური კომუნიკაციის ენის საჭიროებას შორის;

კულტურული გავლენა:

- მრავალენოვანი ლიტერატურა და ფოლკლორი;
- ზეპირი ხალხური ხელოვნების მდიდარი ტრადიციები;
- მავლენა მუსიკაზე, სამზარეულოში და კულტურის სხვა ასპექტებზე;

ეს ეთნიკური და ენობრივი მრავალფეროვნება ხდის კავკასიას, თურქეთს და ირანს უნიკალურ რეგიონს უმდიდრესი კულტურული მემკვიდრეობით. ეს ასახავს მიგრაციების, დაპყრობების და კულტურული გაცვლის რთულ ისტორიას, რომელიც მოხდა ათასწლეულების განმავლობაში.

რელიგიური მრავალფეროვნება:

- ისტორიულად რეგიონი შეესწრო სხვადასხვა რელიგიის თანაარსებობას: წარმართობა, ზოროასტრიზმი, ქრისტიანობა, ისლამი და იუდაიზმი;
- სომხეთმა პირველმა მიიღო ქრისტიანობა ოფიციალურ რელიგიად (301 წ.);

სტრატეგიული ადგილმდებარეობა:

- კავკასია ხიდი იყო ევროპასა და აზიას შორის, რაც მას აუცილებელ სავაჭრო და კულტურულ გზაჯვარედინად აქცევდა;
- რეგიონი იყო მეტოქეობის აგანსცენა მთავარ იმპერიებს შორის: რომაული, ბიზანტიური, სპარსული, ოსმალეთი და რუსული;

უნიკალური განსხვავებები განათლებაში:

- წინააღმდეგობებიდან წარმოიშვა გამორჩეული სახელმწიფოები, როგორცაა ურარტუ, კოლხეთი, იბერია და კავკასიის ალბანეთი;
- პრსებობდა უნიკალური პოლიტიკური სისტემები, მაგალითად, თეოკრატიული სახელმწიფო დაღესტანში მე-18-19 საუკუნეებში;

კულტურული მემკვიდრეობა:

1. კრასნოდარის მხარე:

- კაზაკების კულტურა;
- არქეოლოგიური ძეგლები (დოლმენი);
- შავი ზღვის კურორტები;
- მეღვინეობა;
- რუსული და კავკასიური კულტურების შერევა;

2. სტავროპოლის მხარე:

- უძველესი ბორცვები და დასახლებები;
- ბალნეოლოგიური კურორტები (კავკასიური მინერალური წყლები);
- კაზაკური ტრადიციები;
- მრავალფეროვნული კულტურა;
- ბუნებრივი დაცული ტერიტორიები;

3. ჩრდილოეთ და სამხრეთკავკასია:

- ეთნიკური ჯგუფების და ენების მდიდარი მრავალფეროვნება;
- სტუმართმოყვარეობის უძველესი ტრადიციები;
- უნიკალური სამზარეულო (ხინკალი, ხაჩაპური, მწვადი და სხვა);
- ხალხური ცეკვა და მუსიკა;
- ტრადიციული ხელნაკეთობები (ხალიჩები, სამკაულები);
- ხელოვნება: ფრესკები, ხატის მხატვრობა, ჭედილი ხელოვნება;
- მუსიკა: პოლიფონიური სიმღერა, რომელიც შედის იუნესკოს სიაში;
- ლიტერატურა: შოთა რუსთაველის "ვეფხისტყაოსანი";
- მეღვინეობა: მსოფლიოში ერთ - ერთი უძველესი ტრადიცია;

4. თურქეთი:

- ოსმალეთის კულტურის გავლენა: ეფესო, ტროა, პერგამუმი;
- ისლამური არქიტექტურა (მეჩეთები, მინარეთები სასახლეები, ხიდები, შადრევნები.);
- თურქული აბანოები (ჰამამამი);
- კალიგრაფიის ხელოვნება, მინიატურა;
- თურქული სამზარეულო (ქაბაბი, ბაკლავა);

5. ირანი:

- ძველი სპარსული მემკვიდრეობა: პერსეპოლისი, პასარგადა;
- ისლამური ხელოვნება და არქიტექტურა: ისფაჰანის მეჩეთი, შირაზის ბაღები;
- სპარსული პოეზია (რუმი, ჰაფიზი);
- ხალიჩის ტრადიცია, კერამიკა, მინიატურა;
- ირანული სამზარეულო (ფლავი, ქებაბი);
- ზოროასტრიული მემკვიდრეობა: ცეცხლის ტაძრები;

საერთო მახასიათებლები:

- სხვადასხვა იმპერიებისა და ცივილიზაციების კვალი;
- მდიდარი არქეოლოგიური მემკვიდრეობა;
- მრავალფეროვანი ეროვნული ტრადიციები;
- ხალხური რენჯის ძლიერი ტრადიციები;
- უნიკალური მუსიკალური და საცეკვაო ტრადიციები;

- მდიდარი ლიტერატურული ტრადიცია;
- მრავალფეროვანი და მდიდარი კულინარიული კულტურა;

რეგიონებში არსებული მნიშვნელოვანი არქიტექტურული ძეგლები:

1. კრასნოდარის მხარე:

- დოლმენი - ბრინჯაოს ხანის მეგალითიკური სამარხები (ძვ. წ. III -II საუკუნე);
- ზენოური ციხე სუდაკში - XIV -XV საუკუნეების შუასაუკუნეების ციხე;
- ძველი ბერძნული კოლონიების ნაშთები (გორგიპია, ფანაგორია) - (ძვ. წ. VI -V საუკუნე);

2. სტავროპოლის მხარე:

- შათრების დასახლება - ძვ.წ. VIII - V საუკუნის უძველესი ქალაქის ნაშთები;
- მრუშვესკოეს დასახლება - ძვ.წ. პირველი ათასწლეულის არქეოლოგიური ძეგლი;
- პისლოვოდსკში მთავარანგელოზის მიხაილის ტაძარი რუსეთის ერთ -ერთი უძველესი ქრისტიანული ეკლესიაა (IX -X საუკუნე);

3. ჩრდილოეთ და სამხრეთ კავკასია:

- მაგარდის მონასტერი (სომხეთი) - მოჩუქურთმებული მე -4 -XIII საუკუნეების კლდის მონასტერულ კომპლექსში;
- ზვარის ეკლესია (საქართველო) - VI -VII საუკუნეების უძველესი ქართული მონასტერი;
- უშგული (საქართველო) - მაღალმთიანი სოფელი შუა საუკუნეების კომპლექსით (IX -X საუკუნეები);

4. თურქეთი:

- არტემიდას ტაძარი ეფესში არის უძველესი სამყაროს შვიდი საოცრება (ძვ. წ. VI საუკუნე);
- სტამბოლში წმინდა სოფიას ტაძარი - VI საუკუნის ბიზანტიური ტაძარი, რომელიც მოგვიანებით გახდა მეჩეთი;
- კაპადოკია - უძველესი მინისქვეშა ქალაქები და კლდეებში მოჭრილი ეკლესიები;

5. ირანი:

- პერსეპოლისი - აქემენიდის იმპერიის უძველესი დედაქალაქი (VI -v საუკუნეები ძვ. წ.);
- ნაკში - ჯაჰანის მოედანი ისფაჰანში - XVII საუკუნის არქიტექტურული კომპლექსი;
- ჩოგა-ზანბილი - ელამური დროის ზიქურატი (ძვ. წ. XIII საუკუნე);

ეს და მრავალი სხვა ძეგლები ასახავს რეგიონის მდიდარ ისტორიას, მათ შორის სხვადასხვა ცივილიზაციების გავლენას - ძველი ბერძნებიდან და სპარსელებიდან ბიზანტიელებამდე და ოსმალელებამდე.

სოციალური ორგანიზაციის თავისებურებები:

- ორგანიზების ტრადიციული სოციალური ფორმების (ტიპები, თუხუმები) შენარჩუნება მე-20 საუკუნემდე;
- უნიკალური სამართლებრივი სისტემები, როგორცაა ადათი (ჩვეულებითი სამართალი) ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხებს შორის;

მადავხედოთ ამ რეგიონში არსებული სოციალური ორგანიზაციის მახასიათებლებს:

1. კრასნოდარის მხარე:

- კაზაკების თვითმმართველობა და ტრადიციები;
- მოსახლეობის მრავალეროვნული შემადგენლობა;
- სოფლის და ურბანული ცხოვრების წესის კომბინაცია;
- სოფლის მეურნეობის სექტორის მნიშვნელობა სოციალურ განვითარებაში;

2. სტავროპოლის მხარე:

- კაზაკთა და მთის კულტურის შერევა;
- მრავალეროვნული შემადგენლობა რუსეთის მოსახლეობის უპირატესობით;
- საკურორტო ქალაქების მნიშვნელობა სოციალურ სფეროში;
- აგრარული და სამრეწველო სექტორების კომბინაცია;

3. ჩრდილოეთ კავკასია:

- შეიპური (კლანური) სისტემა ჩეჩენებისა და ინგუშისთვის;
- ადიგი ჰაბზი (ღირსების კოდექსი) ადიგის ენებზე;
- სტუმართმოყვარეობის ძლიერი ტრადიციები;
- ისლამის შესწავლა ეკონომიკური ფორმულის საფუძველზე;
- სამართლიანობის ტრადიციული ფორმების შენარჩუნება ხორციელდება სახელმწიფო ინსტიტუტებთან;

4. ა) სამხრეთ კავკასია (აზერბაიჯანი, სომხეთი):

- ძლიერი ოჯახური კავშირები;
- ადგილობრივი ტრადიციების მნიშვნელობა;

- რელიგია (ისლამი აზერბაიჯანში, ქრისტიანობა სომხეთში);
- შრადიციული და თანამედროვე სოციალური ფორმების ერთობლიობა;

ბ) სამხრეთ კავკასია საქართველო:

- შრადიციული სისტემა: დიდი (საგვარო) ოჯახი;
- ოჯახური კავშირების მნიშვნელობა;
- მართლმადიდებლური ეკლესიის ძლიერი როლი;
- ქალაქის კულტურა უძველესი დროიდან;
- თანამედროვე მდგომარეობით: დემოკრატიული სახელმწიფო ტრადიციული მნიშვნელობის ელემენტებით;

5. თურქეთი:

- საერო სახელმწიფო ისლამის ძლიერი გავლენით;
- ოჯახური კავშირების მნიშვნელობა;
- საზოგადოების ურბანიზაცია და მოდერნიზაცია;
- შრადიციული ატმოსფერული გავლენის შენარჩუნება;
- სამხედრო პოლიტიკა წარსულში;

6. ირანი:

- თეოკრატიული მდგომარეობა შიიტური სასულიერო პირების ძლიერი გავლენით;
- ოჯახის გაფართოების მნიშვნელობა;
- შრადიციული სოციალური როლების შენარჩუნება;
- ისლამური ნორმების ძლიერი გავლენა საზოგადოებრივ ცხოვრებას;
- მანსხვავება ქალაქებში კონსერვატორსა და თანამედროვე ცხოვრების წესს შორის;

საერთო მახასიათებლები:

- ოჯახისა და ოჯახური კავშირების მნიშვნელობა;
- რელიგიის კვლევა ეკონომიკურ თეორიაში;
- შრადიციული და თანამედროვე სოციალური ფორმების ერთობლიობა;
- მრავალეროვნული შემადგენლობა ბევრ რეგიონში;
- სტუმართმოყვარეობის ტრადიციების შენარჩუნება;
- მანსხვავება ურბანულ და სოფლის ცხოვრების წესს შორის;

ეს თვისებები ასახავს რეგიონის რთულ ისტორიას, სხვადასხვა კულტურისა და რელიგიების გავლენას, ასევე პროგრესისა და გლობალიზაციის პროცესებს. თითოეული მიმართულებით აღინიშნება სოციალური ორგანიზაციის ტრადიციული და თანამედროვე ელემენტების უნიკალური კომბინაციები.

გავლენა მსოფლიო კულტურაზე:

1. კრასნოდარის მხარე:

- **კაზაკების კულტურა:** სიმღერები, ცეკვები, ტრადიციები;
- **სპორტი:** ოლიმპიური მემკვიდრეობის სოჩი 2014;
- **კურორტები:** შავი ზღვის სანაპირო, როგორც საერთაშორისო ტურისტული ადგილი;

2. სტავროპოლის მხარე:

- **ლიტერატურა:** კრეატიულობა მ.ი. ლერმონტოვი უკავშირდება რეგიონს;
- **ბალნეოლოგია:** სამედიცინო ტურიზმის განვითარება;

3. ჩრდილოეთ კავკასია:

- **მუსიკა:** გავლენა კლასიკურ მუსიკაზე (ბალაკირევი, პროკოფიევი);
- **ლიტერატურა:** რასულ გამბატოვის ნამუშევრები;
- **ცეკვა:** ლეზგინკამ დაინყო წარმოჩინება მთელ მსოფლიოში;
- **ფილოსოფია:** სუფიზმი კუნტა-ხაჯი კიშიევი;

4. სამხრეთის კავკასია:

ა) საქართველო:

- **ლიტერატურა:** შოთა რუსთაველი, "ვეფხისტყაოსანი";
- **მუსიკა:** პოლიფონიური სიმღერა (იუნესკოს სიაში);
- **კინო:** სერგეი პარჯანოვის ნამუშევრები, ოთარ იოსელიანი;
- **მეღვინეობა:** მსოფლიოში მეღვინეობის ერთ - ერთი უძველესი ტრადიცია;
- **კულინარია:** ხაჩაპური, ხინკალი;

ბ) სომხეთი, აზერბაიჯანი:

- **მუსიკა:** კომპოზიტორები არამ ხაჩურიანი, უზეირ გედიბეკოვი;
- **წადრავი:** მსოფლიო ჩემპიონები ჰარი კასპაროვი, ვლადიმერ აკოპიანი;
- **ხალიჩები:** აზერბაიჯანის ხალიჩები (იუნესკოს სიაში);

5. თურქეთი:

- **არქიტექტურა:** ოსმალეთის სტილის გავლენა;
- **ლიტერატურა:** ორჰან პამუკი (ნობელის პრემია);
- **სამზარეულო:** თურქულმა სამზარეულომ მიიღო მსოფლიო აღიარება;
- **კინო:** ნური ბილგე ჯეირანის ფილმები;
- **მუსიკა:** თურქული მუსიკის გავლენა ბალკანეთსა და შუა აღმოსავლეთში;

6. ირანი:

- **ლიტერატურა:** ომარ ჰაიამი, რუმი, ფირდოუსი;
- **კინო:** აბას კიაროსტაძის , ასგარ ფარჰადის ნამუშევრები;
- **არქიტექტურა:** სპარსული სტილის გავლენა;
- **ხალიჩები:** სპარსული ხალიჩები;
- **მეცნიერება:** ნვლილი მათემატიკაში, ასტრონომიაში, მედიცინაში;

საერთო მახასიათებლები და საზოგადოებაზე გავლენა:

- **ლიტერატურა და პოეზია:** მდიდარი ტრადიციები, რომლებმაც გავლენა მოახდინეს მსოფლიო ლიტერატურაზე;
- **მუსიკა:** უნიკალური სტილები და ინსტრუმენტები, რომლებიც ამდიდრებს მსოფლიო მუსიკას;
- **სამზარეულო:** მრავალფეროვანი კერძები და ტექნიკა, რომელიც პოპულარობით სარგებლობს მთელ მსოფლიოში;
- **ხელოვნება და ხელნაკეთობები:** ხალიჩები, სამკაულები, კერამიკა;
- **ფილოსოფია და რელიგია:** სუფიზმის გავლენა, ზოროასტრიზმი;
- **არქიტექტურა:** ბიზანტიის, ისლამური, და სპარსული სტილის გავლენა;
- **მეცნიერება:** ნვლილი მათემატიკაში, ასტრონომიაში, მედიცინაში (განსაკუთრებით საუკუნის შუა პერიოდში);

ამ ყველაფერმა გავლენა მოახდინა რეგიონის კულტურული მემკვიდრეობის სიმდიდრეზე და მრავალფეროვნებაზე, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში გამდიდრდა მსოფლიო კულტურა სხვადასხვა ასპექტში - ხელოვნებისა და მეცნიერებიდან დაწყებული სამზარეულოსა და ფილოსოფიამდე.

გეოპოლიტიკური მნიშვნელობა:

- რეგიონი დღეს რჩება მთავარი ძალების ინტერესების გადაკვეთის ზონად;
- მნიშვნელოვანია კასპიის ენერგეტიკული ზღვის რესურსები და სატრანსპორტო დერეფნები;

კავკასიის, თურქეთისა და ირანის ამ ისტორიულმა უნიკალურობამ ჩამოაყალიბა რთული და მრავალმხრივი რეგიონი, რომელიც აგრძელებს გადამწყვეტ როლს მსოფლიო პოლიტიკასა და კულტურაში.

შეხედვით ზოგიერთ ასპექტს უფრო დეტალურად:

მთნიკური და ენობრივი მრავალფეროვნება:

კავკასიას ხშირად უწოდებენ "ეთნიკურ მუზეუმს" შედარებით მცირე ტერიტორიაზე მცხოვრები ხალხების წარმოდგენელი მრავალფეროვნების გამო. ეს ენობრივი მოზაიკა არის რთული ისტორიული პროცესების, მიგრაციისა და სხვადასხვა ხალხის ურთიერთქმედების შედეგი ათასწლეულების განმავლობაში.

რელიგიური მრავალფეროვნება:

1. კრასნოდარის და სტავროპოლის მხარე:

- **წარმართობა:** უძველესი დროიდან X-XII საუკუნეებამდე;
- **მართლმადიდებლური ქრისტიანობა:** IX-X საუკუნეებიდან;
- **ოსლამი:** XIII-XIV საუკუნეებიდან (განაწილება ცირკელებში);
- **სომხური სამოციქულო ეკლესია:** XIII-XIX საუკუნეები (სომხების მასობრივი გადაადგილება);
- **მუდაიზმი:** XIX საუკუნიდან (დასავლეთის პროვინციებიდან სტუდენტების განსახლება);

2. ჩრდილოეთ კავკასია:

- **წარმართობა:** უძველესი დროიდან;
- **ქრისტიანობა:** IV-XII საუკუნეები (ქრისტიანობის პირველი ტალღა);
- **ოსლამი:** VII-XIX საუკუნე (თანდათანობით განაწილება, გააქტიურდა XVIII-XIX საუკუნეებში);
- **ქრისტიანობის დაბრუნება:** XVIII-XIX საუკუნეებიდან (რუსული გაფართოება);

3. სამხრეთ კავკასია:

- **წარმართობა:** უძველესი დროიდან;
- **ზორთასტრიზმი:** ძვ.წ. VI საუკუნიდან ა.წ. VII საუკუნემდე;
- **ქრისტიანობა:**
 - სომხეთი: ოფიციალურად 301 წლიდან;
 - საქართველო: IV საუკუნიდან, 337 წლიდან;
- **ისლამი:** მე -7 საუკუნიდან (არაბების დაპყრობები);

4. თურქეთი:

- **წარმართობა და ძველი ანატოლიური კულტები:** უძველესი დროიდან;
- **ქრისტიანობა:** I-IV საუკუნეებიდან;
- **ისლამი:** XI საუკუნიდან (სელჯუკის დაპყრობა);
- **ისლამის, როგორც რესპუბლიკური რელიგიის დამტკიცება:** XIV-XVI საუკუნე (ოსმალეთის იმპერია);

5. ირანი:

- **ძველი ირანული რწმენა:** უძველესი დროიდან;
- **ზორთასტრიზმი:** ძვ.წ. VII საუკუნიდან ა.წ. VII საუკუნემდე (სახელმწიფო რელიგია);
- **ისლამი:** VII საუკუნიდან (არაბული დაპყრობა);
- **შიიტური ისლამი, როგორც სახელმწიფო რელიგია:** XVI საუკუნიდან (სეფევიდის დინასტია);
- **ქრისტიანობა (სომხები, ასურელები):** უძველესი დროიდან, შუა საუკუნეებში ძალისხმევა დაიკარგა;
- **იუდაიზმი:** ძვ.წ. VI საუკუნიდან (ბაბილონის ტყვეობაში);
- **ბაჰაიზმი:** XIX საუკუნიდან;

რელიგიის განაწილების მახასიათებლები:

კავკასიის ქრისტიანობა ტალღოვნად გავრცელდა, დაწყებული შუა საუკუნეებიდან დაწყებული, მაგრამ ზოგიერთ რეგიონში ის ისლამმა გამოაძევა.

ისლამი კავკასიაში თანდათანობით გავრცელდა, ხშირად „მშვიდობიანი სავაჭრო და კულტურული გაცვლის გზით“.

თურქეთში, ქრისტიანობიდან ისლამზე გადასვლა იყო გრძელი პროცესი, რომელიც დაჩქარდა ოსმალეთის იმპერიის დროს.

ირანში ზორთასტრიზმის შეცვლა ისლამში მოხდა არაბების დაპყრობის შემდეგ, მაგრამ შიიზმის საბოლოო განცხადება გაცილებით მოგვიანებით მოხდა.

ყველა რეგიონში დასულია ძველი რწმენის ელემენტები, რომლებიც ხშირად ასოცირდება მოგვიანებით რელიგიებთან.

ეს არის ზოგადი მიმოხილვა და თითოეულ კონკრეტულ რეგიონში ან თუნდაც ადგილობრივ პირობებში რელიგიის გავრცელებას შეიძლება ჰქონდეს საკუთარი მახასიათებლები და ვადები.

გეოგოლიტიკური დახასიათება:**1. აბრეშუმის გზა:**

- კავკასია იყო მნიშვნელოვანი სავაჭრო მარშრუტის მნიშვნელოვანი მონაკვეთი, რომელიც აკავშირებს აღმოსავლეთ და დასავლეთს;
- როგორც მიწის, ისე ზღვის სავაჭრო მარშრუტებმა გაიარა რეგიონში;

2. ნავთობის რესურსები:

- ბაქო გახდა ნავთობის წარმოების ერთ-ერთი პირველი ცენტრი მსოფლიოში (XIX საუკუნე);
- კავკასიური ნავთობის კონტროლისთვის ბრძოლამ მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა მეორე მსოფლიო ომში;

3. თანამედროვე სატრანსპორტო დერეფნები:

- ჩინეთის ევროპას დამაკავშირებელი პროექტი „ერთი სარტყელი, ერთი გზა“;
- ნავთობისა და გაზსადენები (მაგალითად, ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანი);

ეს ასპექტები ცხადყოფს, თუ რამდენად მდიდარია და მრავალმხრივი ისტორია კავკასიის, თურქეთისა და ირანის ისტორიაში. თითოეული მათგანი შეიძლება კიდევ უფრო ღრმად განვიხილოთ, უ შევისწავლით კონკრეტულ ისტორიული მოვლენებს, კულტურულ ფენომენს ან არქეოლოგიურ აღმოჩენებს.

ისტორიული განვითარება:

კავკასია ხშირად თამაშობდა ხიდის როლს ცივილიზაციებს შორის, მოიცავს როგორც დასავლეთს, ისე აღმოსავლეთს.

რეგიონს აქვს თავისი განვითარებული ისტორიული ტრადიციები.

მთნოფსიქოლოგიური ასპექტი:

კავკასიას აქვს მდიდარი კულტურული მრავალფეროვნება და უნიკალური ბუნება.

მთნიკური მრავალფეროვნება:

ამ რეგიონში არსებობს ეთნიკური მრავალფეროვნების მაღალი დონე, რაც კულტურული ლანდშაფტის სირთულესა და სიმდიდრეს იძლევა.

კულტურული თვითმყოფადობა:

უნიკალური ტრადიციები, ჩვეულებები და ფოლკლორი აერთიანებს რეგიონის კულტურულ დამოუკიდებლობას.

კულტურული და ისტორიული ერთიანობა:

რეგიონს აქვს მდიდარი ისტორია, მათ შორის ანატოლიის, სპარსეთისა და კავკასიის უძველესი ცივილიზაციები.

მნობრივი მრავალფეროვნება:

კავკასიაში წარმოდგენილია მრავალი ენის ოჯახი, რაც განსაზღვრავს მის უნიკალურობას. მოყვება ინდოევროპული, თურქული, კავკასიური და სხვა ენობრივ ოჯახებს.

რეგიონის ზომა:

ამ შემთხვევაში, ტერიტორია კონტინენტური ხდება.

„კონტინენტი“: ყველა წამყვანი რეგიონის მთლიანი ფართობი დაახლოებით 2,9-3,1 მილიონი კმ². შედარებისთვის, ეს ინდოეთის ოდნავ ნაკლებია (3.3 მილიონი კმ²) და უფრო მეტია ვიდრე არგენტინა (2.8 მილიონი კმ²).

რეგიონების მახასიათებლები:

- 1. კრასნოდარის მხარე:** ფართობი: 75.5 ათასი კმ² დახასიათება: დაბლობი-მთისწინეთი, რომელსაც აქვს ზღვაზე გასასვლელი;
- 2. სტავროპოლის მხარე:** ფართობი: 66.2 ათასი კმ² დახასიათება: ძირითადად შესუდული რეგიონი მთისწინეთში;
- 3. ჩრდილოეთ კავკასია:** ფართობი : დაახლოებით 170 ათასი კმ² დახასიათება: მთის რეგიონი მთისწინეთში და კასპიის ზღვაზე გასასვლელით;
- 4. სამხრეთ კავკასია (ამიერკავკასია):** ფართობი: დაახლოებით 186 ათასი კმ² დახასიათება: მთის რეგიონი შუალედური აუზებითა და სანაპირო დაბლობებით შავ და კასპიის ზღვებზე გასასვლელით;
- 5. თურქეთი:** ფართობი: 783.6 ათასი კმ². დახასიათება: მრავალფეროვანი რელიეფი მთებით, პლატოთი და სანაპირო დაბლობები შავი და ხმელთაშუა ზღვის საზღვრებთან;
- 6. ირანი:** ფართობი: 1.65 მილიონი კმ². დახასიათება: ძირითადად მთიანი ქვეყანა კონტინენტური უდაბნოებითა და სანაპირო დაბლობებით, გასასვლელით კასპიის ზღვაზე, სპარსეთის და ომანის ყურეებზე;

აბრეშუმის გზის ისტორიული მარშრუტები:

- 1. კავკასიური მარშრუტი:**
 - მადიოდა დერბენდის გასასვლელით დაღესტანში;
 - მადიოდა თბილისში, ერევანში და მცირე აზიაში;
 - მამოიყენებოდა აბრეშუმის, ძაფის, ძვირფასი ქვების გადასატანად;
- 2. კასპიის ზღვის გზა:**
 - ირანის პორტებს აკავშირებდა დერბენდთან და ასტრახანთან;
 - ითამაშა თავისი როლი ვაჭრობაში სპარსეთსა და რუსეთს შორის;
- 3. შრაპენუნდის მარშრუტი:**
 - მადიოდა შავი ზღვის გადაღმა ტრაპიზუნდში (თანამედროვე ტრაპიზონი თურქეთში);
 - შემდეგ საქონელი სახმელეთო გზით გადაჰქონდათ თავრიზში და ირანის სხვა ქალაქებში;

თანამედროვე და მომავალი სატრანსპორტო დერეფნები:

- 1. შრანსკასპიური საერთაშორისო სატრანსპორტო მარშრუტი (TITR):**
 - დააკავშირებს ჩინეთს ევროპასთან ყაზახეთის, კასპიის ზღვის, აზერბაიჯანის, საქართველოსა და თურქეთის გავლით;
 - მოიცავს რკინიგზასა და ზღვის პორტებს;
 - ამცირებს საქონლის მიწოდების დრო ჩინეთიდან ევროპაში 30-45-დან 15 დღემდე;

- **მამტარუნარიანობა:** 10 მილიონ ტონამდე ტვირთი წელიწადში;
- **შვრთის ნაკადის პოტენციური ღირებულება:** 10-15 მილიარდი დოლარი წელიწადში;
- **რისკები:** სხვადასხვა ქვეყნებს შორის ურთიერთობაზე დამოკიდებულება, კონკურენცია მარშრუტების ინვესტორებთან;

2. TRACECA (Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia).

TRACECA-ს პროგრამის ძირითადი საქმიანობაა ევროპიდან ცენტრალური აზიის ქვეყნებში შავი ზღვის, კავკასიისა და კასპიის ზღვის გავლით სატრანსპორტო დერეფნის განვითარება. ტექნოლოგიური თვალსაზრისით, პროგრამა ორიენტირებულია ტვირთის გადაზიდვაზე ერთი სატრანსპორტო დოკუმენტის გამოყენებით მთელი მარშრუტისთვის, ტრანსპორტის სხვადასხვა რეჟიმის გამოყენებისას.

3. სამხრეთ დასავლეთი ან ჩრდილოეთ სამხრეთი დერეფანი: (NS)

- აკავშირებს ინდოეთს ევროპასთან ირანის და აზერბაიჯანის მეშვეობით;
- მოიცავს ზღვის, სარკინიგზო და საგზაო მარშრუტებს;
- პოტენციურად შემცირდა ტვირთის მინოდების დრო 40% -ით, არსებულ მარშრუტებთან შედარებით;
- **მამტარუნარიანობა:** 20 მილიონ ტონამდე ტვირთი წელიწადში;
- **შვრთის ნაკადის პოტენციური ღირებულება:** 20-30 მილიარდი დოლარი წელიწადში;
- **რისკები:** სანქციები ირანის წინააღმდეგ, პოლიტიკური არასტაბილურობა რეგიონებში;

4. ბაქო თბილისი ყარსი (BTK):

- სარკინიგზო ხაზი, რომელიც აკავშირებს აზერბაიჯანს, საქართველოსა და თურქეთს;
- 2017 წელს გაიხსნა და „შუა დერეფნის“ მნიშვნელოვანი ნაწილია ჩინეთსა და ევროპას შორის;

5. ლაპის ლაზულის დერეფანი: (Lapis-Lazuli Transit, Trade & Transport Route or Lapis Lazuli Corridor)

- აკავშირებს ავღანეთს თურქეთთან თურქმენეთის, აზერბაიჯანის და საქართველოს გავლით;
- ოფისი ცენტრალური აზიის ურთიერთობების გასაუმჯობესებლად ევროპასთან;

6. პროექტი "ერთი სარტყელი ერთი გზა": (BRI)

- ჩინური ინიციატივები დასაქმების განვითარებისა და სავაჭრო ურთიერთობებისთვის;
- მოიცავს მრავალ პროექტს სხვადასხვა სფეროში, მათ შორის პორტების მოდერნიზაცია და ახალი რკინიგზის მშენებლობა;

7. ზანგეზურის დერეფანი:

- დაგეგმილი სატრანსპორტო დერეფანი, რომელმაც სომხეთის ტერიტორიის გავლით აზერბაიჯანი ნახიჩევოს ავტონომიურ რესპუბლიკასთან უნდა დააკავშიროს;
- ის შეიძლება გახდეს აუცილებელი რგოლი რეგიონის სატრანსპორტო სისტემაში, მაგრამ მისი განხორციელება დამოკიდებულია სომხეთსა და აზერბაიჯანს შორის ურთიერთობების ნორმალიზებაზე;

8. შავი ზღვის წრიული ავტომაგისტრალის მარშრუტი:

- **აკავშირებს:** შავი ზღვის რეგიონის ქვეყნებს;
- **მამტარუნარიანობა:** სავარაუდო ტვირთის ღირებულება წელიწადში 5-7 მილიონი ტონა;
- **შვრთის პოტენციური ნაკადი:** 5-10 მილიარდი დოლარი წელიწადში;
- **რისკები:** გეოპოლიტიკური სტაბილურობა ქვეყნებში, განსხვავებები მყიდველის სტანდარტები;

9. შუა დერეფანი:

- იწყება სინგაპურიდან და ჩინეთიდან, ყაზახეთი-აზერბაიჯანი-საქართველოს გავლით უკავშირდება თურქეთს და ევროკავშირს;

10. აღმოსავლეთ-დასავლეთის დერეფანი თურქეთის გავლით:

- **მარშრუტი:** ჩინეთი - ცენტრალური აზია - კასპიის ზღვა - აზერბაიჯანი - საქართველო - თურქეთი - ევროპა;
- **მამტარუნარიანობა:** 30 მილიონ ტონამდე ტვირთი წელიწადში (პროგნოზი);
- **შვრთის გადაზიდვის პოტენციური ღირებულება:** \$30-40 მილიარდი წელიწადში;
- **რისკები:** თურქეთში სტაბილურობაზე დამოკიდებულება, საზღვაო მარშრუტებთან კონკურენცია;

11. შიკინგის მარშრუტი:

- **აკავშირებს:** ბალტიის ზღვიდან კასპიის ზღვამდე და პირიქით;

- **ჩართულია:** უკრაინა, ბელარუსი, ბულგარეთი, რუმინეთი, მოლდოვა, ლიეტუვა, საქართველო და აზერბაიჯანი;
- ამ გაფართოებამ კასპიის ზღვის აუზიდან სკანდინავიის ქვეყნებისკენ ტვირთების ტრანსპორტირების ახალი მარშრუტი გააჩინა;

12. ცენტრალური აზიის რეგიონალური ეკონომიკური თანამშრომლობა CAREC

- ცენტრალური აზიის ქვეყნების, სამხრეთ აზიის ახლომდებარე რეგიონების, კავკასიის და მიმდებარე რეგიონებსა და შორის ეკონომიკური თანამშრომლობის გაფართოება;
- აკავშირებს: მონღოლეთს, ჩინეთს, პაკისტანს, ავღანეთს, ყირგიზეთს, ყაზახეთს, აზერბაიჯანს და საქართველოს პორტების გავლით ევროპას;

13. კუმა-მანიჩის არხი (პერსპექტიული პროექტი):

- **მარშრუტი:** კასპიისა და აზოვის ზღვების შეერთება;
- **ბამტარუნარიანობა:** 45 მილიონ ტონამდე ტვირთი წელიწადში (პროგნოზი);
- **შვრთის ნაკადის პოტენციური ღირებულება:** 40-50 მილიარდი დოლარი წელიწადში;
- **რისკები:** მაღალი ღირებულება განხორციელება, ეკოლოგიური პრობლემები;

საერთო რისკები ყველა დერეფნისთვის:

- გეოპოლიტიკური არასტაბილურობა ქვეყნებში;
- სანქციების რეჟიმები;
- კონკურენცია მოძრაობის კონტროლის ცვლილებებს შორის;
- შექნოლოგიური გამოწვევები და მოდერნიზაციის საჭიროება;
- მარემოსდაცვითი საკითხები;
- შერორიზმი და საერთაშორისო კონფლიქტები;

ეკონომიკური რისკები:

- ენერჯიის მსოფლიო ფასების ცვალებადობა;
- ცვლილებები სავაჭრო ნაკადებში;
- ეკონომიკური კრიზისები მონაწილე ქვეყნებში;
- შეჯიბრი ალტერნატიული მარშრუტებით (მაგალითად, ჩრდილოეთის ზღვის მარშრუტი);

მნიშვნელოვანი შენიშვნა: ნაჩვენები მაჩვენებლებზე შესაძლოა მასზე დიდი გავლენა იქონიოს ბევრმა ფაქტორმა, მათ შორის გლობალურმა ეკონომიკურმა მდგომარეობამ, პოლიტიკური ურთიერთობებმა, ცვლილებასა და განვითარების ტექნოლოგიებზე. გარდა ამისა, ზოგიერთ, განსაკუთრებით პერსპექტიული პროექტის განხორციელებას შეუძლია წამყვანი პოზიცია დაიკავოს და მნიშვნელოვანი ინვესტიციები მოიტანოს.

პორტების და ახალი სატრანსპორტო მარშრუტების გაფართოების შესაძლებლობა დეტალურად:

- 1. პორტი თიკორი - ანაკლია (საქართველო):**
 - **დაგეგმილი სიმძლავრე:** 100 მილიონ ტონამდე წელიწადში;
 - **პროექტის ღირებულება:** დაახლოებით 2,5-3 მილიარდი დოლარი;
 - **პერსპექტივები:** შეიძლება გახდეს აზიისა და ევროპის დამაკავშირებელი მთავარი კერა შავ ზღვაზე;
 - **რისკები:** გეოპოლიტიკური დაძაბულობა, პროექტის დაგეგმვა;
- 2. ფოთის პორტის გაფართოება (საქართველო):**
 - **დაგეგმილი სიმძლავრე:** წელიწადში 25 მილიონ ტონამდე გაზრდა;
 - **ინვესტიციები:** დაახლოებით \$93 მილიონი;
 - **პერსპექტივები:** გაუმჯობესებული კავშირი TRACECA-ს დერეფანთან;
- 3. ბათუმის პორტის მოდერნიზაცია (საქართველო):**
 - **მიზანი:** გამტარუნარიანობისა და ეფექტურობის გაზრდა;
 - **ინვესტიცია:** დაახლოებით 50 მილიონი დოლარი;
- 4. ბაქოს პორტის გაფართოება (აზერბაიჯანი):**
 - **დაგეგმილი სიმძლავრე:** 25 მილიონ ტონამდე წელიწადში;
 - **პერსპექტივები:** ტრანსკასპიური მარშრუტის ძირითადი კვანძი;
- 5. ჩინეთი-ყაზახეთი-აზერბაიჯანი-საქართველოს რკინიგზა:**
 - **სიმძლავრე:** გაიზრდება 40 მილიონიდან 100 მილიონ ტონამდე წელიწადში;
 - **პერსპექტივები:** აზიასა და ევროპას შორის კავშირების გაუმჯობესება;
- 6. ბაქო-თბილისი-ყარსის რკინიგზა:**
 - **სიმძლავრე:** მოსალოდნელია გაიზრდება 15 მილიონ ტონამდე წელიწადში;
 - **პერსპექტივები:** კავშირების გაუმჯობესება აზიასა და ევროპას შორის;
- 7. ირანი-სომხეთის რკინიგზა (პროექტი):**

- **სიგრძე:** დაახლოებით 470 კმ;
 - **ღირებულება:** შეფასებული \$3,5 მილიარდი;
 - **პერსპექტივები:** ირანის კავშირი EAEU-სთან სომხეთის გავლით;
- 8. ჩაბაჰარის პორტის განვითარება (ირანი):**
- **სიმძლავრე:** 82 მლნ ტონამდე წელიწადში;
 - **პერსპექტივები:** საკვანძო პორტი ჩრდილოეთ-სამხრეთის დერეფნისთვის, წვდომა ცენტრალურ აზიაში;
- 9. კასპიის სატრანსპორტო და ლოგისტიკის ცენტრი (ყაზახეთი):**
- **პდგილი:** აქტაუს პორტი;
 - **მიზანი:** ტვირთბრუნვის გაზრდა 25 მილიონ ტონამდე წელიწადში;
- 10. მახაჩკალას პორტის მოდერნიზაცია (დაღესტანი):**
- **მიზანი:** ტვირთბრუნვის გაზრდა წელიწადში 15 მილიონ ტონამდე;
 - **პერსპექტივები:** ჩრდილოეთ-სამხრეთის განვითარების დერეფანი;

ეს პროექტები მიზნად ისახავს რეგიონებში დერეფნების გამტარუნარიანობის გაზრდას. საერთაშორისო ურთიერთობებში გეოპოლიტიკურმა ცვლილებებმა შესაძლოა პროექტების განხორციელება გამოიწვიოს თუმცა, მათი წარმოება დაკავშირებულია უამრავ რისკთან:

- **ფინანსური:** ბევრი პროექტი მოითხოვს მნიშვნელოვან ინვესტიციას;
- **ეკოლოგიური:** ზემოქმედება გარემოზე, განსაკუთრებით რთულ რეგიონებში;
- **ტექნოლოგიური:** ეფექტური მუშაობისთვის თანამედროვე ტექნოლოგიების შემუშავების აუცილებლობა;
- **პოლიტიკური:** მეტოქეობა სხვადასხვა მარშრუტებსა და ჰაბებს შორის;

ამ გაფართოებულ და ახალ მარშრუტებზე ტვირთების პოტენციური ღირებულება შეიძლება მიაღწიოს ათობით მილიარდ დოლარს წელიწადში, მაგრამ ზუსტი მაჩვენებლები დამოკიდებული იქნება მიმდინარე ეკონომიკურ მდგომარეობაზე და პროექტის განხორციელებაზე.

რამდენიმე ფაქტორი რისკის ანალიზის მნიშვნელობის შესახებ:

- **პროაქტიობა:** წინასწარი რისკების იდენტიფიცირება საშუალებას გვაძლევს შევიმუშავოთ სტრატეგია რისკების მინიმიზაციის მიზნით პრობლემების წარმოშობამდე;
- **მოქნილობა:** რისკების გააზრება გვეხმარება შევქმნათ უფრო ადაპტირებული გეგმები, რომლებიც მოიცავენ სხვადასხვა სცენარებს;
- **მდგრადობა:** პროექტები, რომლებშიც რისკები საგულდაგულოდ არის გაანალიზებული და განხილული, ჩვეულებრივ უფრო მდგრადია შოკების მდგრადობის მიმართ;
- **ეფექტურობა:** პოტენციური პრობლემების გათვალისწინება ხშირად იწვევს რესურსების უფრო ეფექტურ გამოყენებას;
- **ნდობა:** რისკის საფუძვლიანი ანალიზი ზრდის ნდობას, ამცირებს რისკს და ამცირებს რისკს პარტნიორებისთვის;

დერეფნებთან დაკავშირებული სამომავლო პერსპექტივები:

- 1. მულტიმოდალური ტრანსპორტის განვითარება:**
 - ტრანსპორტის სხვადასხვა რეჟიმის ინტეგრაცია ლოჯისტიკის ოპტიმიზაციისთვის;
 - რეგიონებში მსხვილი ლოგისტიკური ჰაბების შექმნა;
- 2. ჰაბელების დიგიტალიზაცია:**
 - მავდაპირველად ტვირთის საიდენტიფიკაციო სისტემების განხორციელება;
 - საბაჟო პროცედურების გამარტივება ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენებით;
- 3. მარემოსდაცვითი კეთილგანწყობა:**
 - „მწვანე“ დერეფნების განვითარება ეკოლოგიურად სუფთა ტრანსპორტის გამოყენებით;
 - ტრანსპორტირებისას ნახშირორჟანგის გამოყოფის შემცირების ტექნოლოგიების დანერგვა;
- 4. მანვითარება:**
 - ახალი პორტების, სარკინიგზო და მაგისტრალის თანამედროვე მოდერნიზაცია და მშენებლობა;
 - თანამედროვე საწყობის კომპლექსებისა და სადისტრიბუციო ცენტრების შექმნა;

ეს სატრანსპორტო დერეფნები არა მხოლოდ ხელს უწყობენ რეგიონის განვითარებას, არამედ აძლიერებენ მის გეოპოლიტიკურ მნიშვნელობას, როგორც მნიშვნელოვან კავშირს ევროპასა და აზიას შორის გლობალურ ვაჭრობაში.

შავი ზღვის ძირითადი ნავსადგური

თიკორი - ანაკლიას პორტი არის ღრმანწყლოვანი ზღვის პორტების დიდი მასშტაბის პროექტი საქართველოს შავ ზღვის სანაპიროზე, რომელსაც აქვს პოტენციური გახდეს მთავარი ელემენტი

თანამედროვე აბრეშუმის გზის სატრანსპორტო დერეფნების სისტემაში. მოდით უფრო დეტალურად გადავხედოთ მის მნიშვნელობას:

1. მეოგრაფიული მდებარეობა:

- მდებარეობს საქართველოს დასავლეთ სანაპიროზე, ფოთისა და სოხუმის პორტებს შორის;
- მდებარეობს უმოკლეს მარშრუტზე ჩინეთსა და ევროპას შორის კავკასიის გავლით;

2. ტექნიკური მახასიათებლები/სპეციფიკაციები:

- დაგეგმილი სიღრმე - 16 მეტრი, რაც საშუალებას მისცემს **პანამაქსის** გემების მიღებას;
- სავარაუდო გამტარუნარიანობა - 100 მილიონ ტონამდე ტვირთი წელიწადში;
- პორტის ტერიტორია - დაახლოებით 1000 ჰექტარი;

3. მნიშვნელობა აბრეშუმის გზისთვის:

ა) მამტარუნარიანობის გაზრდა:

- არსებული ქართული პორტები (ფოთი და ბათუმი) დიდი ტევადობის გემებს ვერ იღებენ;
- თიკორი-ანაკლიას პორტი შეძლებს დიდი მოცულობის ტვირთის გატარებას, რაც გადამწყვეტია მზარდი სავაჭრო ბრუნვისთვის აზიასა და ევროპას შორის;

ბ) მიწოდების დროის შემცირება:

- დიდი გემიდან რკინიგზის ტრანსპორტამდე საქონლის პირდაპირი გადაცემის შესაძლებლობა;
- საქონლის მიწოდების დროის პოტენციური შემცირება ჩინეთიდან ევროპაში 1-2 დღემდე;

გ) მარშრუტის კონკურენტუნარიანობა:

- თიკორი-ანაკლიას შეუძლია კავკასიის მარშრუტი უფრო მიმზიდველი გახადოს ჩრდილოეთ (რუსეთის გავლით) და სამხრეთ (სუეცის არხის გავლით) მარშრუტებთან შედარებით.

4. ინტეგრაცია სხვა სატრანსპორტო პროექტებთან:

- ჰავშირი რკინიგზის ხაზთან ბაქო-თბილისი-ყარსთან;
- პოტენციური ინტეგრაცია ტრანს -კასპიური საერთაშორისო სატრანსპორტო მარშრუტთან;

5. ეკონომიკური მნიშვნელობა:

- დაახლოებით 6000 სამუშაო ადგილის შექმნა პირდაპირ პორტში;
- დაკავშირებული ინდუსტრიების განვითარების სტიმულირება (ლოჯისტიკა, ვაჭრობა, მომსახურების სფერო);
- ყოველწლიურად საქართველოს მშპ -ს პოტენციური ზრდა 0,5% -ით;

6. გეოპოლიტიკური მნიშვნელობა:

- საქართველოს როლის გაძლიერება, როგორც სატრანზიტო კერა ევროპასა და აზიას შორის;
- დამოკიდებულების პოტენციური შემცირება რუსეთის პორტებზე შუა აზიის ქვეყნებისთვის;

7. მარემოსდაცვითი ასპექტები:

- დაგეგმილია თანამედროვე ეკოლოგიურად სუფთა ტექნოლოგიების გამოყენება;
- სანაპირო ეკოსისტემაზე ზემოქმედების ფრთხილად მონიტორინგის საჭიროება;

8. მამონვევები და დაბრკოლებები:

- პროექტის მაღალი ღირებულება (შეფასებულია 2.5-3 მილიარდი დოლარით);
- პოლიტიკური უთანხმოება საქართველოში პროექტის განხორციელებასთან დაკავშირებით;
- კონკურენცია რეგიონში არსებულ პორტებთან;

9. მანვითარების პერსპექტივები:

- პორტის ირგვლივ თავისუფალი ეკონომიკური ზონის შექმნა;
- კონტეინერების ტრანსპორტირებისა და ნაყარი ტვირთების გადამუშავების პოტენციალი;
- შესაძლებლობა, გავხდეთ ტვირთების განაწილების ჰაბი შავი ზღვის რეგიონში;

10. მავლენა რეგიონულ ვაჭრობაზე:

- კავკასიისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნებისთვის მსოფლიო ბაზრებზე წვდომის ხელშეწყობა;
- კავკასიის დერეფნის გავლით ევროპასა და ჩინეთს შორის ვაჭრობის გაზრდის პოტენციალი;

თიკორი-ანაკლიას პორტს აქვს პოტენციალი, რომ გახდეს მნიშვნელოვანი კავშირი თანამედროვე აბრეშუმის გზის სისტემაში, რაც მნიშვნელოვნად აძლიერებს საქართველოსა და

შთელი კავკასიის რეგიონის გლობალურ ვაჭრობაში. ამასთან, მისი წარმატებული განხორციელება დამოკიდებულია ბევრ ფაქტორზე, მათ შორის პოლიტიკურ სტაბილურობაზე, ინვესტიციების მოზიდვაზე და ეფექტურ მენეჯმენტზე.

მიკორი-ანაკლია პორტი ქმნის დამატებით შესაძლებლობებს კავკასიის რეგიონის ქვეყნებისთვის.

მოდით უფრო დეტალურად გადავხედოთ ამ შესაძლებლობებს:

- 1. სანყობის კომპლექსები და ლოჯისტიკური ცენტრები:**
 - რეგიონში დიდი სანყობის კომპლექსების შექმნა საქონლის დროებითი შენახვისა და განაწილებისთვის;
 - "მშრალი პორტების" ქსელის შემუშავება - შიდა ტერმინალები, საზღვრები პორტით სარკინიგზო შეტყობინებით;
 - სპეციალიზირებული სანყობები სხვადასხვა ტიპის საქონლისთვის (მაგალითად, მაცივარი სანყობები გადაუდებელი პროდუქტებისთვის);
- 2. სატრანსპორტო და ლოჯისტიკური ჰაბები:**
 - მულტიმოდური ტერმინალების განვითარება რეგიონის მნიშვნელოვან ქალაქებში;
 - საქონლის კონსოლიდაციისა და დეკონსოლიდაციის ცენტრების შექმნა;
 - ტრანსპორტისა და ლოჯისტიკური მტევნების ორგანიზება;
- 3. სამრეწველო ზონები და პარკები:**
 - ღერეფების მახლობლად სამრეწველო ზონის შექმნა საქონლის წარმოებისა და დამუშავებისთვის;
 - სპეციალური ეკონომიკური ზონის შემუშავება შეღავათიანი ბიზნესის პირობებით;
- 4. მომსახურების ცენტრები:**
 - ტექნიკური ცენტრები;
 - სატვირთო მძღოლების დასვენებისა და სარემონტო ადგილების შექმნა;
- 5. ინფორმაცია და ტექნოლოგიური ცენტრები:**
 - მასალების ჯაჭვის კონტროლის სისტემების შემუშავება და განხორციელება;
 - მონაცემთა დამუშავების ცენტრების შექმნა ლოჯისტიკური ოპერაციების მხარდასაჭერად;
- 6. ფინანსური და სადაზღვევო მომსახურება:**
 - სპეციალიზირებული ფინანსური პროდუქტების შემუშავება სავაჭრო მონაწილეებისთვის;
 - სადაზღვევო კომპანიების შექმნა, რომელიც სპეციალიზირებულია ტვირთის ტრანსპორტში;
- 7. საგანმანათლებლო და სასწავლო ცენტრები:**
 - სამეცნიერო ცენტრების ორგანიზება სპეციალისტების მომზადების მიზნით, ლოჯისტიკისა და მართვის მართვის სფეროში;
 - საერთაშორისო კონფერენციებისა და გამოფენების ჩატარება აბრეშუმის გზის თემაზე;
- 8. საბაჟო და სასაზღვრო ტერმინალები:**
 - მოდერნიზაცია ასევე არსებობს საბაჟო განწმენდის ახალი წერტილის შესაქმნელად;
 - ერთი ფანჯრის სისტემის განხორციელება ტვირთის დიზაინის პროცედურების დასაჩქარებლად;
- 9. სასოფლო-სამეურნეო და კვების კლასტერები:**
 - სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებისა და დამუშავების შემუშავება აბრეშუმის გზის მარშრუტების გასწვრივ ექსპორტისთვის;
 - საერთაშორისო ბაზრების სასერთიფიკატო ცენტრების შექმნა;
- 10. ტურისტული ინფრასტრუქტურა:**
 - საქმიანი ტურიზმის განვითარება, რომელიც დაკავშირებულია ვაჭრობასა და ლოჯისტიკასთან;
 - ტურისტული მარშრუტების შექმნა ისტორიული აბრეშუმის გზის გასწვრივ;
- 11. მენეჯმენტული პროექტები:**
 - ადგილობრივი პროგრამული და სამრეწველო ობიექტების პოტენციალის შემუშავება;
 - საწვავის ალტერნატიული ტიპების საწვავის შექმნა (ელექტროენერჯია, წყალბადი);
- 12. ეკოლოგიური პროექტები:**
 - ეკოლოგიური ცენტრების შექმნა სატრანსპორტო ღერეფების გასწვრივ;
 - ლოჯისტიკაში "მწვანე" ტექნოლოგიების შემუშავება და განხორციელება;
- 13. ინფორმაციის და საკონსულტაციო ცენტრები:**
 - დამხმარე ცენტრები ექსპორტიორებისა და იმპორტიორებისთვის;

- ინფორმაციის პორტალის შექმნა კავკასიური გზის შესაძლებლობების შესახებ;

14. ინოვაციისა და სტარტაპების ცენტრი:

- ინოვაციური პროექტების თანხლებით ლოჯისტიკისა და ტრანსპორტის სფეროში ტექნოლოგიის პარკების შექმნა ფოკუსირებული აბრეშუმის გზისთვის ტექნოლოგიის განვითარებაზე.

15. საფონდო ბირჟა და ფასიანი ქაღალდების ბაზრი:

- ეს მნიშვნელოვანი დამატებაა ანაკლიის პორტთან და აბრეშუმის გზასთან დაკავშირებულ ეკონომიკურ შესაძლებლობებში.

ა) ინვესტიციების მოზიდვა:

- საფონდო ბირჟა საშუალებას მისცემს აბრეშუმის გზის პროექტებში მონაწილე კომპანიებს მოიზიდონ კაპიტალი აქციებისა და ობლიგაციების გამოშვებით;
- ამან შეიძლება დააჩქაროს ინფრასტრუქტურისა და ბიზნესის განვითარება რეგიონში;

ბ) ადგილობრივი მოსახლეობის მონაწილეობა:

- ადგილობრივ მოსახლეობას შეეძლება ინვესტირება პორტთან და აბრეშუმის გზასთან დაკავშირებული კომპანიების აქციებსა და ობლიგაციებში;
- ეს შექმნის პროექტში მონაწილეობის გრძობას და საშუალებას მისცემს მოსახლეობას ისარგებლოს მისი წარმატებით;

გ) ეკონომიკური ინტეგრაცია:

- რეგიონულ საფონდო ბირჟას შეუძლია ხელი შეუწყოს კავკასიისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნების ეკონომიკურ ინტეგრაციას;
- მათაა დვილებს ტრანსსასაზღვრო ინვესტიციებსა და ფინანსურ თანამშრომლობას;

დ) ეკონომიკის დივერსიფიკაცია:

- საფონდო ბაზრის განვითარება დაეხმარება რეგიონის ეკონომიკის დივერსიფიკაციას, შეამცირებს დამოკიდებულებას ტრადიციულ სექტორებზე;

ე) ლიკვიდურობის გაზრდა:

- საფონდო ბირჟა გაზრდის აბრეშუმის გზის პროექტებში მონაწილე კომპანიების აქტივების ლიკვიდურობას;
- შეიძლება მოიზიდოს მეტი უცხოელი ინვესტორი;

ვ) მამჭვირვალობა და მართვა:

- ბირჟაზე ლისტიინგი მოითხოვს კორპორატიული მართვისა და გამჭვირვალობის გარკვეული სტანდარტების დაცვას;
- შეიძლება გააუმჯობესოს მართვის საერთო ხარისხი რეგიონში;

ზ) რისკების ჰეჯირება:

- მანვითარებული ფასიანი ქაღალდების ბაზარი საშუალებას მისცემს კომპანიებსა და ინვესტორებს უკეთ მართონ აბრეშუმის გზის პროექტებთან დაკავშირებული რისკები.

თ) ფინანსური ინოვაციები:

- საფონდო ბირჟამ შეიძლება წაახალისოს ახალი ფინანსური პროდუქტების გამოჩენა, რომლებიც სპეციფიკურია აბრეშუმის გზის პროექტებისთვის.

ი) ეკონომიკური ინდიკატორი:

- საფონდო ბაზრის ინდექსები შეიძლება გამოყენებულ იქნას რეგიონის ეკონომიკური ჯანმრთელობისა და აბრეშუმის გზის პროექტების წარმატების ინდიკატორად.

კ) საერთაშორისო აღიარება:

- მანვითარებული საფონდო ბაზრის არსებობა გაზრდის რეგიონის საერთაშორისო ფინანსურ სტატუსს.

ლ) ფინანსური განათლების განვითარება:

- ადგილობრივი საფონდო ბაზრის გამოჩენა ხელს შეუწყობს მოსახლეობის ფინანსური განათლების დონის ამაღლებას.

მ) დაფინანსების ალტერნატიული წყაროები:

- კომპანიები მიიღებენ საბანკო სესხების ალტერნატივას თავიანთი პროექტების დასაფინანსებლად.

ნ) ინოვაციების სტიმულირება:

- IPO-ს მეშვეობით კაპიტალის მოზიდვის შესაძლებლობამ შეიძლება წაახალისოს ინოვაციური საქმიანობა რეგიონში.

ო) რეგიონული ეკონომიკური სტაბილურობა:

- მანვითარებულმა საფონდო ბაზარმა შეიძლება ხელი შეუწყოს მეტ ეკონომიკურ სტაბილურობას რეგიონში.

საფონდო ბირჟის შექმნა და ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარება ანაკლიის პორტისა და აბრეშუმის გზის პროექტის კონტექსტში შეიძლება გახდეს ეკონომიკური განვითარების, ინვესტიციების მოზიდვისა და რეგიონის გლობალურ ფინანსურ სისტემაში ინტეგრაციის მძლავრი ინსტრუმენტი. ეს შეავსებს და გააძლიერებს პროექტის სხვა ასპექტების ეკონომიკურ ეფექტს, შექმნის უფრო კომპლექსურ და მდგრად ეკონომიკურ ეკოსისტემას.

ამ დამატებითმა შესაძლებლობებმა შეიძლება შექმნას ეკონომიკური მულტიპლიკატური ეფექტი კავკასიის რეგიონის ეკონომიკისთვის, მაშინაც კი, თუ ისინი პირდაპირ არ მონაწილეობენ პორტების ან რკინიგზის მუშაობაში. ასეთ განვითარებას შეუძლია დამატებითი ინვესტიციების მოზიდვა, ახალი სამუშაოების შექმნა და მსოფლიოში ეკონომიკური ზრდის სტიმულირება.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ამ შესაძლებლობების განხორციელება იწვევს სხვადასხვა რეგიონებს შორის გლობალურ ტრანსფორმაციას, ინვესტიციების მოზიდვას და ხელსაყრელი ბიზნესის პირობების შექმნას.

კუმა-მანიჩის ღრმული

კუმა-მანიჩის ღრმული ნამდვილად საინტერესო გეოგრაფიული სიტუაციაა, რომელიც საიმედოდ შეიძლება გამოყენებულ იქნას აბრეშუმის გზის სატრანსპორტო თავისუფლების განვითარებისთვის. ამასთან, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ამ ღრმისთვის არ არსებობს მასშტაბური პროექტები, რომ გამოიყენოთ ეს ღრმული, როგორც სატრანსპორტო დერეფანი. ამრიგად, იგი ემყარება შესაძლებლობებისა და ჰიპოთეტური ფენომენების ანალიზს.

1. გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა:

- კუმა -მანიჩის ღრმული მდებარეობს კასპიისა და აზოვის ზღვებს შორის;
- მადის დღევანდელი რუსეთის ტერიტორიაზე (კალმიკია, სტავროპოლის მხარე, როსტოვის რეგიონი);

2. პოტენციური შესაძლებლობები:

- კასპიისა და აზოვის ზღვის დამაკავშირებელი სანავიგაციო არხის შექმნა;
- სახმელეთო ტრანსპორტის დერეფნის განვითარება ღრმულის გასწვრივ;

3. მამტარიანობა: ჰიპოთეტური არხის ან სატრანსპორტო დერეფნის გამტარიანობის ზუსტი რაოდენობა რთული იქნება პროგნოზირებისთვის, რადგან ისინი ბევრ ფაქტორზე იქნებოდა დამოკიდებული:

- წყლის გზისთვის: სიღრმე და სიგანე, არხის საკეტების რაოდენობა, ზომები;
- სახმელეთო გზისთვის: ხაზების რაოდენობა, გზის ზედაპირის ხარისხი, რკინიგზის არსებობა;

4. სავარაუდო შეფასებები:

- მამტარიანობა წყლის არხებისთვის: 10-20 მილიონი ტონა ტვირთი წელიწადში;
- მამტარიანობა საავტომობილო დერეფნისთვის: 5-10 მილიონი ტონა ტვირთი წელიწადში;
- მამტარიანობა რკინიგზის დერეფნებისთვის: წელიწადში 15-30 მილიონი ტონა ტვირთი;

5. პოტენციური წილი ვაჭრობაში: ბრუნვაში მომავალი წილის შეფასება ძალიან რთულია, რადგან ეს დამოკიდებულია ფაქტორების ერთობლიობაზე:

- სხვა დერეფნების განვითარება;
- აზიასა და ევროპას შორის ვაჭრობის მთლიანი ზრდა;
- ეკონომიკური და პოლიტიკური ვითარება ქვეყნებში;

უხეში შეფასებით შესაძლებელია კავკასიის გავლით აბრეშუმის გზის სახმელეთო მარშრუტებთან მიმართებით მთლიანი ტვირთბრუნვის 3-7% ოდენობით შეფასდეს.

6. კუმა-მანიჩის ღრმულის გამოყენების უპირატესობები:

- კასპიისა და აზოვის ზღვებს შორის მანძილის შემცირება;
- სატრანსპორტო დერეფნებთან გადმოტვირთვის შესაძლებლობა;
- რუსეთის მიმდებარე რეგიონების განვითარების პოტენციალი;

7. მამონწვევები და შეზღუდვები:

- სამშენებლო არხის მაღალი ღირებულება ან ტრანსპორტის დატვირთვის განვითარება.
- ეკოლოგიური რისკები, რომლებიც დაკავშირებულია რეგიონის ჰიდროლოგიური რეჟიმის ცვლილებასთან;
- დამატებითი სერვისების შექმნის აუცილებლობა (პორტები, ლოჯისტიკური ცენტრები);

8. სიტუაცია რეგიონალურ დონეზე:

- ახლომდებარე რეგიონებში ინდუსტრიის და სოფლის მეურნეობის განვითარების პოტენციალი;
- ახალი სამუშაოების შექმნა ტრანსპორტისა და ლოჯისტიკის სფეროში;
- ტურიზმის განვითარების შესაძლებლობა (არხებით კრუიზები, თუ ის აშენებულია);

9. გეოპოლიტიკური მნიშვნელობა:

- კავკასიის როლის გაძლიერება აბრეშუმის გზის დერეფნებში;
- კასპიის რეგიონსა და შავი ზღვის აუზს შორის თანამშრომლობის განვითარების პოტენციალი;

მნიშვნელოვანია, რომ ყველა ეს შეფასება არის ჰიპოთეტური და მოითხოვს დეტალურ ტექნიკურ და ეკონომიკურ დასაბუთებებს. ფართომასშტაბიანი პროექტის განხორციელება კუმა-მანიჩის ღრმულში მოითხოვს მნიშვნელოვან ინვესტიციებს და ტექნიკური, გარემოსდაცვითი და ფინანსური საკითხების უამრავ გადანყვეტილებას.

პოლიტიკური გაერთიანება:

თანამედროვე პოლიტიკური დაყოფის მიუხედავად, ისტორიული რეგიონი ხშირად განიხილება, როგორც ცალკეული სახელმწიფო.

საერთო კულტურული და ისტორიული კავშირები ქმნის რეგიონალური თანამშრომლობის საფუძველს.

კონტინენტური ერთიანობა:

კავკასია, როგორც კონტინენტური ერთიანობა, საინტერესოა კულტურული გეოგრაფიის თვალსაზრისით. ამ მიდგომას შეუძლია ახალი შეხედულებისამებრ შემოგთავაზოთ მსოფლიოს გეოპოლიტიკური რუკა.

ეს კონცეფცია ბადებს მნიშვნელოვან საკითხებს იმის შესახებ, თუ როგორ განვსაზღვროთ და განვასხვავოთ გეოგრაფიული და კულტურული რეგიონები. იგი გთავაზობთ ახალ შეხედულებას მსოფლიოს გეოპოლიტიკურ რუქაზე, ამ უზარმაზარი ტერიტორიის ისტორიული და კულტურული კავშირის გათვალისწინებით. კავკასია არა მხოლოდ როგორც გეოგრაფიული რეგიონი, არამედ როგორც ცალკეული კულტურული, ისტორიული და შესაძლოა კონტინენტური ერთიანობა. ეს ხსნის ახალ პერსპექტივებს კავკასიის როლის შესწავლისა და გასაგებად მსოფლიო ისტორიაში და თანამედროვე გეოპოლიტიკაში.

მსგავსი მიდგომა შეიძლება განსაკუთრებით ღირებული იყოს რეგიონალური იდენტურობისა და თანამშრომლობის განვითარებისთვის, ასევე გლობალური მასშტაბით კავკასიის უნიკალურობის უფრო ღრმა გაგებისთვის. ის ასევე ბადებს საინტერესო კითხვებს იმის შესახებ, თუ როგორ განვსაზღვროთ და კლასიფიკაციით გეოგრაფიული და კულტურული რეგიონები გლობალური მასშტაბით.

"კონტინენტის" დახასიათება:

რელიეფი: უკიდურესად მრავალფეროვანია, ვრცელი საზღვრებიდან დაწყებული მთის მაღალ სისტემებამდე (კავკასია, ელბრუსი, შავროსი) და შინაგანი პლატოები.

კლიმატი: ზომიერიდან ჩრდილოეთით, სამხრეთით სუბტროპიკულ და ტროპიკულამდე. დიდი განსხვავებები მთიან და სანაპირო რაიონებს შორის.

წყლის რესურსები: ირეცხება რამდენიმე ზღვით (შავი, აზოვი, კასპი, ხმელთაშუა ზღვით), აქვთ მსხვილი, დიდი მდინარეები და ტბები.

ბუნებრივი ზონები: სტეპებიდან და ტყესტეპებიდან, სამხრეთით უდაბნოებამდე და მთებში ტყის ქაშრებით.

მოსახლეობა: დაახლოებით 200 მილიონი ადამიანი, და ძალიან მრავალფეროვანია ეთნიკური და კულტურული თვალსაზრისით.

ეკონომიკა: მრავალფეროვანია, სოფლის მეურნეობიდან ნავთობის წარმოებამდე და თანამედროვე ინდუსტრიამდე.

ეს "კონტინენტი" გამოირჩევა მრავალფეროვანი პეიზაჟებით, კლიმატური ზონებით, ეთნიკური ჯგუფებითა და კულტურებით. ის ითვისებს ევროპისა და აზიის ნაწილებს, ქმნის უნიკალურ ხიდს სხვადასხვა ცივილიზაციებსა და ევროკავშირის ზონებს შორის.

ბეოპოლიტიკური მნიშვნელობა:

ეს რეგიონი მნიშვნელოვან როლს ასრულებს, როგორც ხიდს ევროპას, აზიასა და შუა აღმოსავლეთს შორის, რაც მას სტრატეგიულად მნიშვნელობას ანიჭებს გეოპოლიტიკური თვალსაზრისით. ამ ისტორიულმა რეგიონმა ხიდის მთავარი როლი ითამაშა სხვადასხვა ცივილიზაციებს შორის.

ეს მიდგომა ნამდვილად გთავაზობთ საინტერესო ალტერნატივას კონტინენტების ტრადიციული განვითარებისათვის. იგი უზრუნველყოფს ამ რეგიონის უნიკალურობას და ინოვაციას, მის გეოგრაფიულ და კულტურულ ერთობას.

აბრეშუმის გზის სატრანსპორტო დერეფნები, როგორც ისტორიული, ისე თანამედროვე, დიდ როლს თამაშობს კავკასიის, თურქეთისა და ირანის განვითარებაში.

საერთაშორისო სამართლის თვალსაზრისი

კავკასიის კონფლიქტების უმთავრესი საერთო მახასიათებელი მიდგომარეობს იმაში, რომ თითოეული მათგანი უკავშირდება ერთი მხრივ სუვერენული სახელმწიფოს ტერიტორიული მთლიანობისა და საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრების ურღვეობის პრინციპებს, ხოლო მეორეს მხრივ ერთა თვითგამორკვევის პრინციპის თავისებურ ინტერპრეტაციას.

კვლევები ადასტურებს, რომ ადამიანებმა დაკარგეს კონფლიქტების გადანყვეტის იმედი, ამიტომ გამოკითხულთა მხოლოდ 42 პროცენტილა მიიჩნევს ტერიტორიულ მთლიანობას ნაციონალურ პრიორიტეტად.

კავკასიის ეროვნულ განმანათავისუფლებელი მოძრაობა

მისი გაშლით კავკასიური წრის შეკვრა მშვიდობისა და განვითარებისათვის უთუოდ უზრუნველყოფს კავკასიის საზოგადოებრივად აქტიური ჯგუფების უშუალო კომუნიკაციას, რაც თავის მხრივ გავლენას იქონებს ადგილობრივ საზოგადოებებზე, სახელმწიფოებრივ სტრუქტურებზე და ხელს შეუწყობს დიალოგს კავკასიის სრულ რეგიონში მშვიდობისა და განვითარებისათვის. ამ გზით სვლისას, მოსალოდნელია კავკასიის რეგიონის ქვეყნების სამოქალაქო საზოგადოებების გაძლიერება, აქტივობის ამაღლება და პროცესებში მათი უშუალო მონაწილეობის უზრუნველყოფა მშვიდობისა და განვითარებისათვის დიალოგის მხარდასაჭერად.

მასათვალისწინებელი საერთო ასპექტები:

- საერთო ისტორიულ-კულტურული კავშირების აღიარება;
- მშვიდობიანი თანაარსებობისა და კონფლიქტების მოგვარების პრინციპები;
- ეკონომიკური თანამშრომლობისა და ინტეგრაციის მექანიზმები;
- მარემოსდაცვითი პრობლემების გადაჭრის ერთობლივი მიდგომები;
- უსაფრთხოების სფეროში კოორდინაცია და ტრანსსასაზღვრო საფრთხეებთან ბრძოლა;
- სატრანსპორტო და ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის განვითარება;
- კულტურული მრავალფეროვნებისა და მემკვიდრეობის შენარჩუნება;
- თანამშრომლობა განათლების, მეცნიერებისა და ინოვაციების სფეროში;
- მარე პარტნიორებთან ურთიერთობის პრინციპები;

მართლაც, ამ რეგიონს აქვს უზარმაზარი პოტენციალი და მნიშვნელოვან როლს ასრულებს გლობალურ პროცესებში.

რეგიონის ეროვნული სახელმწიფოებისთვის დეკლარაცია ძალიან მნიშვნელოვანი და საპასუხისმგებლო ამოცანაა, და ეს დოკუმენტი შეიძლება გახდეს რეგიონული თანამშრომლობის გაძლიერებისა და საერთო პოტენციალის რეალიზაციის საფუძველი.

რეგიონის ყველა წევრთან საინფორმაციო და საკონსულტაციო შეხვედრების დაწყება მართლაც საკვანძო და სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი ნაბიჯია. ამ მიდგომას აქვს რამდენიმე მნიშვნელოვანი უპირატესობა:

- **ინკლუზიურობა:** ყველა დაინტერესებული მხარის ჩართულობა უზრუნველყოფს სხვადასხვა თვალსაზრისისა და ინტერესების გათვალისწინებას;
- **ნდობის ჩამოყალიბება:** ღია დიალოგი ხელს უწყობს ნდობის ჩამოყალიბებას რეგიონის ქვეყნებს შორის;
- **საერთო ინტერესების იდენტიფიცირება:** შეხვედრები ხელს შეუწყობს სფეროების იდენტიფიცირებას, სადაც თანამშრომლობა ყველაზე პერსპექტიული და ორმხრივად მომგებიანია;
- **უთანხმოების გადაჭრა:** პირდაპირი კომუნიკაცია ხელს შეუწყობს არსებული უთანხმოების მოგვარებას და ახალი კონფლიქტების თავიდან აცილებას;
- **საერთო ხედვის ჩამოყალიბება:** კონსულტაციებმა შეიძლება გამოიწვიოს რეგიონის მომავლის საერთო გაგების განვითარება;

- **პრაქტიკული ნაბიჯები:** კონკრეტული პროექტებისა და ინიციატივების განხილვა შესაძლებელია საერთო მიზნების მისაღწევად;
- **ინფორმაციის გაცვლა:** მონაწილეებს შეეძლებათ გაუზიარონ მნიშვნელოვანი ინფორმაცია თავიანთი გეგმებისა და მოლოდინების შესახებ;

ასეთი შეხვედრების ეფექტურად ორგანიზებისთვის შეიძლება განიხილებოდეს შემდეგი ფორმატები:

- ორმხრივი კონსულტაციები;
- მრავალმხრივი მრგვალი მაგიდები;
- ონლაინ სამუშაო ჯგუფები;
- პონფერენციები ექსპერტებისა და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლების მონაწილეობით;

ეს საშუალებას მოგცემთ სისტემატურად მიუდგეთ ამოცანას და უზრუნველყოთ თანმიმდევრული წინსვლა მიზნისკენ. მოდი ვნახოთ, როგორი შეიძლება იყოს თითოეული ეტაპი:

I. საწყისი ეტაპი:

- ძირითადი მონაწილეებისა და დაინტერესებული მხარეების იდენტიფიცირება;
- პონცეპტუალური დოკუმენტის მომზადება, რომელიც ასახავს კონსულტაციის მიზნებსა და ამოცანებს;
- მხარეთა პოზიციების გამოსავლენად წინასწარი ორმხრივი შეხვედრების ჩატარება;
- სამუშაო ჯგუფების ფორმირება ძირითად მიმართულებებში (ეკონომიკა, უსაფრთხოება, კულტურა და ა.შ.);
- კონსულტაციების დეტალური გეგმისა და განრიგის შემუშავება;
- მონაწილეებს შორის მონაცემთა გაცვლის საინფორმაციო პლატფორმის შექმნა;

II. ძირითადი ეტაპი:

- მრავალმხრივი შეხვედრებისა და მრგვალი მაგიდების სერიის ჩატარება;
- ონლაინ კონფერენციების ორგანიზება ექსპერტების მონაწილეობით;
- ერთობლივი ინიციატივებისა და პროგრამების პროექტების შემუშავება;
- რეგიონული თანამშრომლობის მექანიზმების განხილვა;
- ძირითადი დოკუმენტების წინასწარი ვერსიების მომზადება;
- საჯარო დისკუსიებისა და კონსულტაციების ჩატარება სამოქალაქო საზოგადოებასთან;
- პროგრესის რეგულარული ანალიზი და გეგმების კორექტირება;

III. დასკვნითი ეტაპი:

- მემორანდუმის ტექსტისა და მასთან დაკავშირებული დოკუმენტების დასრულება;
- მაღალი დონის დასკვნითი კონფერენციის ჩატარება;
- მემორანდუმისა და სხვა შეთანხმებული დოკუმენტების ხელმოწერა;
- მიღებული გადაწყვეტილებების განხორციელების გეგმის შემუშავება;
- მუდმივი თანამშრომლობის მექანიზმების შექმნა;
- საპილოტე პროექტების დაწყება ძირითად სფეროებში;
- საინფორმაციო კამპანიის ჩატარება ფართო საზოგადოებისთვის;
- პროექტის შედეგების შეფასება და შემდგომი ნაბიჯების დაგეგმვა;
- თითოეულ ეტაპზე მნიშვნელოვანია პროცესის გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა, მონაწილეებს შორის რეგულარული კომუნიკაცია და მოქნილობა გაჩენილ გამოწვევებსა და შესაძლებლობებზე რეაგირებაში;

1. ჩასატარებელი ღონისძიებების ნუსხაში აუცილებელია შემდეგი ამოცანების გადაჭრა:

- საინფორმაციო-საკონსულტაციო საკოორდინაციო ანალიტიკური რეგიონული ონლაინ-ცენტრების შექმნა;
- ორგანიზაციულად კავკასიის რეგიონის საზოგადოებრივი ორგანიზაციების დისკუსიების ორგანიზება;
- კავკასიის ანსამბლეს, როგორც გადაწყვეტილებების მიმღები ორგანოს ჩატარება-დაფუძნება;

2. სამიზნე ჯგუფებად შეიძლება წარმოვიდგინოთ:

- კავკასიის რეგიონის ქვეყნებში მოქმედი ახალგაზრდული, კვლევითი, მშვიდობისა და განვითარების თემებზე, ქალთა, მოწყვლადი ჯგუფების (დევნილები, შშმპ-ები, ვეტერანები) საკითხებზე მომუშავე, ადგილობრივი სათემო და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციები;
- კავკასიის ქვეყნების პოლიტიკური ელიტების წარმომადგენლები;

- კავკასიის რეგიონის თემატიკაზე და პრობლემებზე მომუშავე ინტერეს-ჯგუფები და პროცესების სხვადასხვა მონაწილე აქტორები;
- 3. **მანსახორციელებელი საქმიანობად შეიძლება მივიჩნიოთ:**
 - დისკუსიების საკოორდინაციო ორგანიზება;
 - რეგიონის ქვეყნების თუ სამხარეო ხელისუფალთ, და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების შეუზღუდავი კომუნიკაციისა და საერთო გადანაცვტილებების მიღების ინსტრუმენტების შექმნა-ამოქმედება;
 - დიალოგის მხარდასაჭერად საერთაშორისო ასამბლეის ჩატარება და სხვა;
- 4. **შემუშავებული სამოქმედო გეგმის სტრატეგიები უნდა ითვალისწინებდეს და მოიცავდეს ქვემოთჩამოთვლილი მიმარულელებებით ჩასატარებელ სამუშაოებს, კერძოდ:**
 - კეთილსაიმედო პირობებისა და ხელისშემშლელი ფაქტორების შეფასებას;
 - საორგანიზაციო და ტექნიკური უზრუნველყოფას;
 - საინფორმაციო უზრუნველყოფას;
 - მომსახურების ორგანიზაციას;
 - შედეგების შეფასებასა და ანალიზს;
 - პროექტ-გეგმა უნდა მოიცავდეს სამ ეტაპს (I მოსამზადებელი, II ძირითადი III დასკვნითი);

I ეტაპზე

- მომზადდება პროექტის საპრეზენტაციო მასალა და ინფორმაცია გავრცელდება სოციალური ქსელებით, ელექტრონული მედიით და სხვა საშუალებებით;
- მაფორმდება შრომითი კონტრაქტები და ხელშეკრულებები მომსახურების შესყიდვებზე;
- შეიქმნება ინტერნეტ სოციალური გვერდები;
- ჩატარდება წინასწარი შეხვედრები საელჩოებთან, სამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების და მისიების წარმომადგენლობებთან;
- ჩატარდება სხვა ტექნიკური და საორგანიზაციო მოსამზადებელი სამუშაოები;
- შემუშავდება სააპლიკაციო ფორმა ასამბლეაში მონაწილე დელეგატების შერჩევა-რეგისტრაციისათვის;

II ძირითად ეტაპზე

- შეიქმნება ინტერნეტ სოციალური გვერდები;
- შეიქმნება და ინტერნეტ სივრცეში განთავსდება ვებ-პორტალი - კავკასიის სამოქალაქო საზოგადოების საინფორმაციო-საკონსულტაციო ანალიტიკური რეგიონული ონლაინ ცენტრის ფუნქციონისათვის;
- ჩატარდება ონლაინ - დისკუსია კავკასიის ქვეყნების სამთავრობო, სამხარეო, არასამთავრობო და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მონაწილეობით;
- ჩატარდება ონლაინ-კონფერენცია კავკასიის ქვეყნების ა(ს)იპებ-ისა და აპლიკანტი საზოგადოებრივი ინტერეს-ჯგუფების მონაწილეობით;
- მომზადდება შუალედური საინფორმაციო-ანალიტიკური პაკეტი;
- ჩატარდება ასამბლეის მოსამზადებელი ტექნიკური და საორგანიზაციო სამუშაოები (დაცული იქნება სტანდარტული პროცედურები);
- ჩატარდება სრულიად კავკასიის სამთავრობო, სამხარეო და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების პირველი ასამბლეა „მშვიდობისა და განვითარებისათვის“;

ინფორმაცია ასამბლეის შესახებ

- ასამბლეა ზემოთქმულიდან გამომდინარე, სავარაუდოდ, რეკომენდებულია რომ ჩატარდეს საქართველოში, ქ. თბილისში;
- ასამბლეა იქნება ორდღიანი;
- პირველ დღეს, გახსნის ცერემონიალის შემდეგ, მონაწილეები იმუშავებენ თემატურ ქვეჯგუფებში (წინასწარი გეგმის მიხედვით იმუშავებს 3 ქვეჯგუფი, თუმცა გეგმა დაზუსტდება პროექტის მიმდინარეობის პერიოდში);
- მეორე დღე დაეთმობა თემატური ქვეჯგუფების სარეკომენდაციო წინადადებების წარმოდგენასა და მსჯელობას;

შედეგად:

1. შეფასდება გამოწვევები და არსებული მდგომარეობა. განიხილება პერსპექტივები;
2. შემუშავდება და მიღებულ იქნება ორი მიმართვა, კერძოდ: კავკასიის ქვეყნების მთავრობებისადმი და საერთაშორისო თანამეგობრობისა და მისიებისათვის;
3. მიღებულ იქნება რეზოლუცია შემდგომი წლის ასამბლეის ჩატარების შესახებ რითაც

იმავდროულად განისაზღვრება მასპინძელი ქვეყანა (ადგილი), დრო და მონაწილე სუბიექტები;

- 4. ასამბლეაში მონაწილე ორგანიზაციებს შესაძლებლობა ექნებათ აითვისონ საამისოდ გამოყოფილი სივრცე და თავიანთი შეხედულებისამებრ გამოფინონ ორგანიზაციის საქმიანობის ამსახველი ფოტო/ბეჭდური და სხვა საინფორმაციო მასალა, ბენეფიციართანამუშევრები, ან ასამბლეის ფორმატისათვის მისაღები ფორმით პოპულარიზაცია გაუწიონ თავიანთი ქვეყნების კულტურას;
- 5. ასამბლეაზე მიღებული მიმართვა წარედგინებათ (გაეგზავნებათ) ქვეყნების მთავრობებსა და საერთაშორისო ორგანიზაციებს;

III დასკვნით ეტაპზე

- მომზადდება საბოლოო სტრუქტურული ნორმატიული და ფინანსური ანგარიში და წარედგინება დონორ ორგანიზაციებს;
- ბეგმა-პროექტის განხორციელების მთელს პერიოდში რეგულარულად განხორციელდება შიდა კონტროლის პროცედურებიც, კერძოდ:
 - ა) შეფლებამოსილ პირთა მიერ თანხლება გაენწევა, როგორც მოსამზადებელ ეტაპზე, ისე შემდგომ პერიოდში ჩასატრეხველ სამუშაოებს;
 - ბ) ყოველი აქტივობის წინ (ონლაინ კონსულტაცია, დიალოგი და სხვა) შეფასდება გარემო და პასუხისმგებელი პერსონალის მზაობა;
 - გ) სამიზნე ჯგუფებისათვის განუული მომსახურების პროექტის მიზნებთან და ამოცანებთან შესაბამისობის შეფასების მიზნით ჩატარდება პროექტის ბენეფიციართა გამოკითვა სპეციალური „ანკეტა-კითხვარის“ საშუალებით. აუცილებელია თვითშეფასებაც;
 - დ) თვითშეფასების პროცესი მოიცავს შიდა შეფასებას და გარე შეფასებას. შიდა თვითშეფასება ორგანიზაციას საშუალებას აძლევს, განახორციელოს შიდა ორგანიზაციული პროცედურები გეგმით განსაზღვრული საქმიანობის, მენეჯმენტისა და პერსონალის ფუნქციური დატვირთვის შესაბამისად ჩატარებული სამუშაოს შეფასების მიზნით. გარე შეფასება კი ფოკუსირებულია შიდა პროცესების შედეგებზე, კერძოდ კი იმაზე, თუ როგორ აღიქვამენ ამ შედეგებს ბენეფიციარები და საზოგადოება;

თვითშეფასების კრიტერიუმებია:

- სამიზნე ქვეყნების საზოგადოებრივი ორგანიზაციების აქტივობის დონე და ჩართულობა;
- შედეგების გაზომვის შესაძლებლობა;
- ჩატარებული საორგანიზაციო სამუშაოებისა და განხორციელებული აქტივობების ფორმის, მოცულობისა და შინაარსის შეფარდება წინასწარგანსაზღვრულ გეგმასთან;
- პროექტის შესახებ ინფორმაციის მისაწვდომობა. პროექტის არსისა და მიზნების შესახებ საზოგადოების ინფორმირებულობის ხარისხი;
- მონაწილე ორგანიზაციების პროექტის ფარგლებში და შემდგომ პერიოდში შეუფერხებელი კომუნიკაციისათვის ეფექტური ელექტრონული სისტემის ამოქმედება;
- ქვეყნების პოლიტიკური ელიტების აქტივობის დონე, ჩართულობა და დიალოგში (ასამბლეაში) მონაწილეობის მზაობის ხარისხი;
- პროექტის გავლენა მონაწილე საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ინსტიტუციონალურ და პარტნიორული ურთიერთობების გაძლერებაზე;
- პროექტის ზოგადი გავლენა კავკასიაში მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე, მშვიდობიან თანაარსებობასა და განვითარებაზე;

წარმატების ინდიკატორები უნდა იყოს:

- პროექტის სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტი;
- პროექტი უნდა წარმოადგენს კავკასიის ქვეყნებში ხელისუფლებისა და მოქმედ საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა, რეგიონში მშვიდობის, კონფლიქტების რეგულირებისა და უსაფრთხოების პროცესში აქტიური ჩართულობისა და თანამონაწილეობის რეალურ ინსტრუმენტს;
- საზოგადოებრივი სექტორისა და ქვეყნების პოლიტიკური ელიტების პარტნიორული თანამშრომლობისა და დაშორიშორებული მხარეების დიალოგის საუკეთესო შესაძლებლობას;

მიღწეული და უზრუნველყოფილი უნდა იყოს:

- ასამბლეაში კავკასიის ქვეყნების საზოგადოებრივი ორგანიზაციების, პოლიტიკური ელიტებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენელთა მონაწილეობა;

- ინფორმაციის მისაწვდომობა და უკუკავშირის შესაძლებლობა როგორც პროექტის ფარგლებში, ისე შემდგომ პერიოდში;

პროექტის განხორციელება ხელს შეუწყობს:

- საზოგადოებრივი ორგანიზაციების თანამშრომლობის გაძლიერებას, მათი როლისა და შესაძლებლობების წარმოჩენას;
- კავკასიის რეგიონის მთავრობებისა და სამოქალაქო საზოგადოებების წარმომადგენელთა დიალოგსა და უშუალოკომუნიკაციას (მათ შორის დამორიშორებულ, თუ დაპირისპირებულ მხარეებს შორის);
- სამოქალაქო საზოგადოების აქტივობის ამაღლებას, სტიმულირებას და ჩართულობას კონფლიქტების მართვისა და სამეზობლო პოლიტიკის წარმოების პროცესში;
- ასამბლეის სახით ჩამოყალიბდება ის არაფორმალური ორგანო, რომლის შეკრების პერიოდულობა და ფორმატი უზრუნველყოფს კავკასიის ქვეყნების პოლიტიკური ელიტებისა და სამოქალაქო აქტიორების ერთობლივად მუშაობას კონფლიქტების პრევენციასა და ტრანსფორმაციისათვის რაც იმავდროულად ჩვენს საერთო პროგრამულ მიზანსაც წარმოადგენს;

პროექტის მდგრადობასა და გრძელვადიან შედეგს განაპირობებს მისი შედეგების გავრცობის შესაძლებლობა.

საინფორმაციო-საკონსულტაციო-ანალიტიკური ონლაინ-ცენტრი პროექტის ფარგლებში და შემდგომ პერიოდში იქცევა თავისუფალ ტრიბუნად, იმ მობილურ, მოქნილ ინსტრუმენტად, რაც ხელს შეუწყობს კავკასიის ქვეყნებში თავისუფალი დემოკრატიული სამოქალაქო საზოგადოების განვითარებას, რაც თავის მხრივ გრძელვადიან პერსპექტივაში ხელს შეუწყობს:

- მულტიკულტურული ურთიერთობების გაძლიერებას;
- დემოკრატიული განწყობების გაძლიერებაზე ორიენტირებული სამოქალაქო ინიციატივების სტიმულირებას და განხორციელებას;
- საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ინსტიტუციურ გაძლიერებას და სამოქალაქო გავლენას კონფლიქტების მართვის პროცესზე;

ხოლო ასამბლეა, რაც მიიღებს რეგულარულ სახეს და ჩატარდება ყოველწლიურად, გახდება კავკასიური წრის ჯაჭვში აქტივობისა და შემკვრელი რგოლი, რაც ხელს შეუწყობს სამეზობლო პოლიტიკის გაჯანსაღებას, დიალოგსა და კონფლიქტების ტრანსფორმაციას.

პროექტის განხორციელებისას დაცული იქნება ყოველმხრივი ბალანსი და თანასწორობის პრინციპი, უზრუნველყოფილი იქნება აქტივობებისა და დაგეგმილ ღონისძიებებში კავკასიის რეგიონის ქვეყანებში მოქმედი ყველა თანასწორობის საკითხებზე მომუშავე საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ჩართულობა.

პროექტის ერთობლივად განხორციელების შესახებ გაფორმდება თანამშრომლობის სრულიად კავკასიის მემორანდუმი.

პროექტის კოალიციურად განხორციელება კი, ერთის მხრივ, იძლევა ადამიანური, მატერიალური და არამატერიალური რესურსების მობილიზება-გაზრდის შესაძლებლობას, ხოლო მეორეს მხრივ ხელს შეუწყობს პროექტის წარმატებით განხორციელებასა და შემდგომ პერიოდში პარტნიორული ურთიერთობების შენარჩუნებას.

მნიშვნელოვანია, პარტნიორ საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს უნდა აერთიანებდეს ფუნდამენტური ღირებულებები:

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვა; სამართლიანობა და სამშვიდობოპოლიტიკა; სოციალური პარტნიორობა; განათლება; სიღარიბის დაძლევა; ძალადობის პრევენცია და მართვა, ეკოლოგია და მდგრადი განვითარება.

კავკასიის წრის შეკვრა მშვიდობისა და განვითარებისათვის, აქტუალური, პექსპექტიული და აუცილებელია სრულიად კავკასიის ნათელი და მიზნობრივი მომავლისათვის.

ჩვენ ვხედავთ, რომ უნდა აღსდგეს ისტორიული სამართლიანობა და ჩამოყალიბდეს მსოფლიოს მშვიდობიანი ერთობის განმსაზღვრელი ახალი რეგიონი და ერთობა - კავკასია, როგორც გარანტი მსოფლიოში მშვიდობისა, სამართლიანობისა, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებისათვის დაცვისა, სახელმწიფოთაშორისი პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული თანხმობა-ერთობისა და თანასწორობისა.

სამართლიანობის აღდგენა:

ეს მოიცავს კავკასიის უნიკალურ როლს მსოფლიო ისტორიაში. შეიძლება შეიცავდეს ისტორიული ნარატივების გადაფასებას და ქვეყნებში ინტერეთნიკური ურთიერთობების გადახედვას.

კავკასია, როგორც მსოფლიოს გარანტი:

რეგიონის, როგორც შუამავლების პოზიციონირება მწვავე კონფლიქტებში. სხვადასხვა კულტურისა და რელიგიების თანაარსებობის უნიკალური გამოცდილების გამოყენება.

ადამიანის უფლებების და თავისუფლებების დაცვა:

რეგიონალური პრინციპების შემუშავება ადამიანის უფლებების უზრუნველსაყოფად. თანასწორობისა და სამართლიანობის იდეების პოპულარიზაცია სახელმწიფო დონეზე.

სახელმწიფოთაშორისი შეთანხმება:

პლატფორმის შემუშავება პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული თანამშრომლობისთვის. რეგიონალური ინსტიტუტების შექმნა სტაბილურობის მისაღწევად.

ერთიანობა და თანასწორობა:

კავკასიის ყველა ხალხის და კულტურის თანასწორობის იდეების პოპულარიზაცია. რესურსებისა და შესაძლებლობების სამართლიანი განაწილების პრინციპების შემუშავება.

ზემოთხსენებული კომბინაციის პოტენციური უპირატესობები:

- **რეგიონის სტაბილიზაცია:** შეუძლია უზრუნველყოს შეზღუდვების შემცირება და პრობლემების მოძველებული ფაქტორების მოგვარება;
- **ეკონომიკური განვითარება:** ერთობამ შეიძლება გამოიწვიოს რესურსების უფრო ეფექტური გამოყენება და გამოიწვიოს ზრდა;
- **კულტურული გაცვლა:** კულტურათაშორისი დიალოგისა და ურთიერთგაგების გაძლიერება;
- **მლობალური გავლენა:** კავკასია შეიძლება გახდეს მნიშვნელოვანი მოთამაშე საერთაშორისო ურთიერთობებში;
- **ინოვაციური მიდგომები:** რეგიონის უნიკალურ გამოცდილებას შეუძლია პრობლემების ახალი გადაწყვეტილებები შესთავაზოს;

მამოწვევები და დამატებითი შესაძლებლობები:

- **არსებული კონფლიქტები:** აუცილებელია გაითვალისწინოთ არსებული უთანხმოება და სიმძიმე;
- **მეოპოლიტიკური ინტერესები:** ქვეყნებში გავითვალისწინოთ დიდი სახელმწიფოების ინტერესები;
- **ეკონომიკური განსხვავებები:** ეკონომიკური კონიუქტურის გადალახვა სხვადასხვა რეგიონს შორის;
- **კულტურული თვისებები:** თითოეული კულტურის უნიკალურობის შენარჩუნება საერთო სივრცეების შექმნისას;

ჩვენი კონცეფცია გთავაზობთ თამამ და ინოვაციურ მიდგომას კავკასიის როლზე მსოფლიო საზოგადოებაში. ის ხსნის ახალ პერსპექტივებს რეგიონალური განვითარებისა და გლობალური თანამშრომლობისთვის. ამგვარი იდეების განხორციელება მოითხოვს მნიშვნელოვან წარმატებებს, ეკონომიკურ განვითარებას და გრძელვადიან გეგმებს, მაგრამ პოტენციური სარგებელი რეგიონისთვის და მსოფლიოს მთლიანობაში შეიძლება იყოს ძალიან მნიშვნელოვანი.

დასკვნითი ნაწილი

1. **საქართველოს როლი:** საქართველოს უკავია სტრატეგიული პოზიცია შავ ზღვას, რუსეთსა და თურქეთს შორის. ეს არის ენერჯისა და საქონლის მთავარი სატრანზიტო კვანძი ევროპასა და აზიას შორის. ქვეყანა მნიშვნელოვან როლს თამაშობს რეგიონულ პოლიტიკაში, აბალანსებს რუსეთის გავლენას და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის სურვილს შორის.
2. **ისტორიული უნიკალურობა და კულტურული მრავალფეროვნება:** რეგიონი უძველესი ცივილიზაციებისა და კულტურების აკვანია. აქ იკვეთება დიდი იმპერიები - რომაული, სპარსული, ოსმალეთის, რუსული. ამან განაპირობა უნიკალური ეთნოკულტურული ლანდშაფტის ჩამოყალიბება მდიდარი ენობრივი და რელიგიური მრავალფეროვნებით.
3. **არქიტექტურული მემკვიდრეობა:** რეგიონი მდიდარია სხვადასხვა ეპოქის და კულტურის ძეგლებით - საქართველოს სამონასტრო კომპლექსებიდან და სომხეთის უძველესი ტაძრებიდან დაწყებული თურქეთის ოსმალეთის მეჩეთებით და ირანის სპარსული სასახლეებით.
4. **სოციალური ორგანიზაცია და ეთნოფსიქიკა:** მიუხედავად მრავალფეროვნებისა, რეგიონის ხალხებს ბევრი საერთო მახასიათებელი აქვთ სოციალურ ორგანიზაციასა და მენტალიტეტში, რაც განპირობებულია მათი საერთო ისტორიით და გეოგრაფიული მდებარეობით.

5. **მავლენა მსოფლიო კულტურაზე:** რეგიონმა მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა მსოფლიო კულტურაში, ფილოსოფიაში, მეცნიერებასა და ხელოვნებაში.
6. **მეოპოლიტიკური და ეკონომიკური მნიშვნელობა:** რეგიონს აქვს საკვანძო მნიშვნელობა, როგორც სატრანზიტო დერეფანი ევროპასა და აზიას შორის, განსაკუთრებით ენერგორესურსებისთვის. ის ასევე მდიდარია ბუნებრივი რესურსებით.
7. **სატრანსპორტო დერეფნები:** რეგიონში გადის მნიშვნელოვანი სატრანსპორტო მარშრუტები, რომლებიც აკავშირებს ევროპას ცენტრალურ და სამხრეთ აზიასთან.
8. **მეოგრაფიული ერთიანობა:** მიუხედავად პოლიტიკური საზღვრებისა, რეგიონი არის ერთიანი გეოგრაფიული სივრცე, რომელიც გაერთიანებულია კავკასიისა და პონტოს მთების მთის სისტემებით.
9. **ბუნებრივი მრავალფეროვნება:** რეგიონს აქვს ლანდშაფტების განსაკუთრებული მრავალფეროვნება - სუბტროპიკული სანაპიროებიდან მაღალმთიან და სტეპებამდე.
10. **ეკონომიკური პოტენციალი:** რეგიონის მთლიანი ეკონომიკური პოტენციალი მნიშვნელოვანია, განსაკუთრებით ენერგეტიკის, სოფლის მეურნეობის, ტურიზმისა და ტრანსპორტის სფეროებში.

კონტინენტური ერთიანობისა და გლობალური მნიშვნელობის ანალიზი:

რეგიონი შეიძლება ჩაითვალოს ერთ გეოპოლიტიკურ და ეკონომიკურ სივრცედ, მიუხედავად პოლიტიკური განსხვავებებისა. მისი მნიშვნელობა მსოფლიო მასშტაბით განისაზღვრება შემდეგი ფაქტორებით:

- სტრატეგიული მდებარეობა ევროპას, აზიასა და ახლო აღმოსავლეთს შორის;
- მდიდარი ენერგორესურსები და სატრანზიტო მარშრუტები;
- გლობალური მნიშვნელობის კულტურული და ისტორიული მემკვიდრეობა;
- ტურიზმის განვითარებისა და კულტურათაშორისი გაცვლის პოტენციალი;
- როლი გლობალური ენერგეტიკული უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში;

რეგიონის ეკონომიკური წვლილი მნიშვნელოვანია, განსაკუთრებით ენერგეტიკის სექტორში, მაგრამ მისი პოტენციალი ჯერ არ არის სრულად რეალიზებული ზოგიერთი ქვეყნის მიმართ პოლიტიკური წინააღმდეგობებისა და ეკონომიკური სანქციების გამო.

რეგიონის გეოგრაფიული შესაძლებლობები დიდია მისი მრავალფეროვნებისა და რესურსების გათვალისწინებით, მაგრამ მოითხოვს უკეთეს გამოყენებას და თანამშრომლობას ქვეყნებს შორის მისი სრული პოტენციალის რეალიზებისთვის.

მოდით უფრო ღრმად გავაანალიზოთ კავკასიის რეგიონის მნიშვნელობა კონტინენტური, რეგიონული და გლობალური მასშტაბის კონტექსტში.

1. ინტერაგეიონული (კავკასიურ-კონტინენტური) მნიშვნელობა:

ეკონომიკური:

- საერთო ეკონომიკური სივრცის შექმნის პოტენციალი;
- შიდა რეგიონული ვაჭრობისა და ეკონომიკური ინტეგრაციის განვითარება;
- ბუნებრივი რესურსებისა და ენერგეტიკული შესაძლებლობების გაზიარება;

სტრატეგიული:

- რეგიონული უსაფრთხოებისა და სტაბილურობის უზრუნველყოფა;
- კოორდინაცია ტრანსსასაზღვრო საფრთხეებთან (ტერორიზმი, ნარკოტრაფიკი) წინააღმდეგ ბრძოლაში;
- წყლის რესურსების მართვა და გარემოსდაცვითი საკითხები;

მეოპოლიტიკური:

- მარე ძალების გავლენის დაბალანსება (რუსეთი, თურქეთი, ირანი);
- რეგიონული პოლიტიკური ინსტიტუტებისა და თანამშრომლობის მექანიზმების განვითარება;

2. მარე რეგიონალური მნიშვნელობა (ევროპა-აზია):

ეკონომიკური:

- ევროპასა და აზიას შორის ვაჭრობის ძირითადი სატრანზიტო კვანძი;
- ევროპის ნავთობისა და გაზის მიწოდების ენერგეტიკული დერეფანი;
- ახალი სატრანსპორტო მარშრუტების განვითარების პოტენციალი (მაგალითად, „ახალი აბრეშუმის გზა“ - „კავკასიის გზა“);

სტრატეგიული:

- ბუფერული ზონა რუსეთსა და ახლო აღმოსავლეთს შორის;
- ევროპულ და აზიურ ძალებს შორის დიალოგის პლატფორმა;
- როლი ევროპის ენერგეტიკული უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში;

მეოპოლიტიკური:

- შავლენისთვის ევროკავშირს, რუსეთს, თურქეთსა და ჩინეთს შორის კონკურენციის არენა;
- რეგიონის ქვეყნების მრავალვექტორიანი საგარეო პოლიტიკის განვითარების შესაძლებლობა;

3. ჩრდილოეთ-სამხრეთის მნიშვნელობა:

ეკონომიკური:

- ჩრდილოეთ-სამხრეთის სატრანსპორტო დერეფნის განვითარება (რუსეთიდან ინდოეთის ოკეანეში);
- რუსეთსა და ირანს/ინდოეთს შორის კავკასიის გავლით ვაჭრობის გაზრდის პოტენციალი;

სტრატეგიული:

- კონტროლი მნიშვნელოვან საზღვაო მარშრუტებზე (შავი ზღვა, კასპიის ზღვა);
- შავლენა ახლო აღმოსავლეთში არსებულ ვითარებაზე;

მეოპოლიტიკური:

- რეგიონში რუსეთისა და ირანის ინტერესების დაბალანსება;
- როლი ცენტრალური აზიის მიმართ პოლიტიკის ჩამოყალიბებაში;

4. მსოფლიო მნიშვნელობა გლობალიზაციის კონტექსტში:

ეკონომიკური:

- რეგიონის ინტეგრაცია მინოდების გლობალურ ჯაჭვებში;
- ინოვაციური ინდუსტრიების განვითარების პოტენციალი (IT, მწვანე ენერჯია);
- როლი გლობალური ენერგეტიკული უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში;

სტრატეგიული:

- შავლენა გლობალურ უსაფრთხოებაზე (კონფლიქტების პრევენცია, კონტრტერორიზმი);
- შავლენა გლობალურ გარემოსდაცვით პოლიტიკაზე (ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია, კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლა);

მეოპოლიტიკური:

- როლი ახალი მსოფლიო წესრიგისა და მრავალპოლარული სამყაროს ჩამოყალიბებაში;
- საერთაშორისო თანამშრომლობის ახალი ფორმების განვითარების პოტენციალი;
- შავლენა გლობალურ პროცესებზე (მიგრაცია, კულტურული გაცვლა);

რეგიონი სულ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება, როგორც დამაკავშირებელი რგოლი ევრაზიის სხვადასხვა ნაწილს შორის. მისი უნიკალური გეოგრაფიული მდებარეობა და მდიდარი რესურსები მას მნიშვნელოვან მოთამაშედ აქცევს ახალი გლობალური ეკონომიკური და პოლიტიკური რეალობის ჩამოყალიბებაში.

თუმცა, რეგიონის სრული პოტენციალის რეალიზება დამოკიდებულია ქვეყნების უნარზე, დაძლიონ არსებული წინააღმდეგობები, განავითარონ რეგიონული თანამშრომლობა და ეფექტურად ინტეგრირდნენ გლობალურ პროცესებში. ეს მოითხოვს დაბალანსებულ პოლიტიკას, რომელიც ითვალისწინებს ყველა რეგიონული და გლობალური აქტორის ინტერესებს, ასევე ინფრასტრუქტურის, ადამიანური კაპიტალისა და მმართველობითი ინსტიტუტების განვითარებას.

მართლაც, ამ რეგიონს აქვს უზარმაზარი პოტენციალი და მნიშვნელოვანი როლს ასრულებს გლობალურ პროცესებში.

სამართვლოს რეაპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე

ბ ი თ რ ბ ი ნ ი ვ ნ ი ვ ა ძ ე

ლუსტრაცია არის პოლიტიკური პროცესი, რომელიც მიზნად ისახავს საჯარო სამსახურიდან იმ პირების ჩამოშორებას, ვინც წინა არადემოკრატიულ რეჟიმთან თანამშრომლობდა. ეს ტერმინი განსაკუთრებით გავრცელდა აღმოსავლეთ ევროპაში კომუნისტური რეჟიმების დაცემის შემდეგ.

ეფექტური ლუსტრაციის კანონის ძირითადი კომპონენტები უნდა იყოს:

1. მკაფიო მიზნები და სამიზნე ჯგუფები:

- ზუსტად უნდა განისაზღვროს, ვისზე ვრცელდება კანონი
- რა თანამდებობები ექვემდებარება შემოწმებას
- რა პერიოდს მოიცავს

2. პროცედურული გარანტიები:

- სამართლიანი სასამართლოს უფლება
- გასაჩივრების მექანიზმი
- მტკიცებულებების შეგროვების გამჭვირვალე პროცესი

3. ინსტიტუციური ჩარჩო:

- დამოუკიდებელი ორგანო, რომელიც განახორციელებს პროცესს
- მკაფიო უფლებამოსილებები და ვალდებულებები
- საკმარისი რესურსები

გასათვალისწინებელი რისკები:

1. პოლიტიკური მანიპულაცია:

- კანონის გამოყენება პოლიტიკური ოპონენტების წინააღმდეგ
- შერჩევითი სამართალი

2. სამართლებრივი რისკები:

- ადამიანის უფლებების დარღვევა
- კოლექტიური დასჯის საფრთხე
- უდანაშაულობის პრეზუმციის დარღვევა

3. პრაქტიკული გამოწვევები:

- არასრული ან არასანდო დოკუმენტაცია
- რესურსების ნაკლებობა
- დროის ფაქტორი

წარმატებული ლუსტრაციის კანონისთვის რეკომენდაციები:

1. დროულობა :

- კანონი უნდა მიიღონ რეჟიმის ცვლილებიდან მოკლე ვადაში

2. სამართლიანობა:

- ინდივიდუალური მიდგომა
- მტკიცებულებებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებები
- გასაჩივრების ეფექტური მექანიზმი

3. გამჭვირვალობა:

- საზოგადოების ინფორმირება
- პროცესის მონიტორინგის შესაძლებლობა
- რეგულარული ანგარიშგება

4. პროპორციულობა:

- სანქციების შესაბამისობა დარღვევის სიმძიმესთან
- დროში შეზღუდული შეზღუდვები
- რეაბილიტაციის შესაძლებლობა

ლუსტრაციის ცნების გაფართოება თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობების კონტექსტში საყურადღებოა.

ამ მიდგომით, ლუსტრაციის ახალი კონცეფცია შეიძლება მოიცავდეს:

1. საერთაშორისო ვალდებულებების დარღვევის შემთხვევები:

- შეთანხმებების უგულვებელყოფა
- სახელმწიფოთაშორისი ხელშეკრულებების დარღვევა
- საერთაშორისო სამართლის პრინციპების უარყოფა

2. პოლიტიკური სუბიექტების ტრანსფორმაცია:

- იდეოლოგიური ცვლილებები
- ღირებულებითი სისტემის რადიკალური ცვლა
- პოლიტიკური ორიენტაციის შეცვლა

სტრუქტურული კომპონენტები ასეთი ლუსტრაციისთვის:

1. შეფასების კრიტერიუმები:

- საერთაშორისო ვალდებულებებისგან გადახვევის მასშტაბი
- ცვლილებების გავლენა საერთაშორისო უსაფრთხოებაზე
- ზიანის მასშტაბი სხვა სახელმწიფოებისთვის

2. სანქციების მექანიზმები:

- დიპლომატიური შეზღუდვები
- ეკონომიკური ბერკეტები
- პოლიტიკური იზოლაცია

3. რეაბილიტაციის პირობები:

- საერთაშორისო ვალდებულებების აღდგენა
- კომპენსაციის მექანიზმები
- გარანტიები მომავალში

პრაქტიკული განხორციელებისთვის საჭიროა:

1. საერთაშორისო ინსტიტუციური ჩარჩო:

- მონიტორინგის სისტემა
- გადაწყვეტილების მიღების პროცედურები
- აღსრულების მექანიზმები

2. მტკიცებულებების სტანდარტი:

- დოკუმენტური მტკიცებულებები
- საერთაშორისო ექსპერტიზა
- დამოუკიდებელი შეფასება

3. პროცედურული გარანტიები:

- სამართლიანი მოსმენის უფლება
- გასაჩივრების მექანიზმი
- გამჭვირვალობა

გამოწვევები:

1. სუვერენიტეტის საკითხი:

- ჩარევის ლეგიტიმურობა
- საერთაშორისო სამართლის ფარგლები
- სახელმწიფოთა თანხმობა

2. პოლიტიკური რეალობა:

- ძალთა ბალანსი
- გეოპოლიტიკური ინტერესები
- საერთაშორისო მხარდაჭერა

სათითათოდ გაგვანალიზოთ ეროვნული, დემოკრატიული და ზოგადსაკაცობრიო, პრინციპების ჯგუფი:

1. ეროვნული პრინციპები:

- სახელმწიფო სუვერენიტეტის დაცვა
- ეროვნული უსაფრთხოება
- კულტურული და ისტორიული მემკვიდრეობის შენარჩუნება
- ეროვნული ინტერესების პრიორიტეტულობა

2. დემოკრატიული პრინციპები:

- კანონის უზენაესობა
- ძალაუფლების დანაწილება
- გამჭვირვალობა და ანგარიშგაღებულობა
- თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნები
- პლურალიზმი

3. ზოგადსაკაცობრიო პრინციპები:

- ადამიანის ფუნდამენტური უფლებები
- საერთაშორისო სამართლის ნორმები
- ჰუმანიზმის პრინციპები
- გარემოს დაცვა
- მშვიდობიანი თანაარსებობა

პრინციპების იერარქია და ურთიერთმიმართება:

1. ვერტიკალური იერარქია:

- საბაზისო უფლებები
- ინსტიტუციური გარანტიები
- პროცედურული ნორმები

2. ჰორიზონტალური კავშირები:

- პრინციპების ურთიერთგადაკვეთა
- კონფლიქტების გადაჭრის მექანიზმები
- ბალანსის მიღება

ანალიზის ჩარჩო უნდა მოიცავდეს:

1. შეფასების კრიტერიუმები:

- დარღვევის სიმძიმე
- გავლენის მასშტაბი
- შედეგების გრძელვადიანობა

2. დოკუმენტირება:

- მტკიცებულებების შეგროვება
- სისტემატიზაცია
- ვერიფიკაცია

3. გადაწყვეტილების მიღება:

- მრავალდონიანი შეფასება
- ექსპერტთა ჩართულობა
- საზოგადოების მონაწილეობა

თანმიმდევრობის შეცვლისას უნდა დავადგინოთ უპირველესად - ზოგადსაკაცობრიო, დემოკრატიული თუ ეროვნული, პრინციპები, რის საფუძველზე უნდა გაკეთდეს ანალიზი;

1. ზოგადსაკაცობრიო საფუძველი:

- უნივერსალური ღირებულებები
- ადამიანის ფუნდამენტური უფლებები
- საერთაშორისო სამართლის პრინციპები
- კაცობრიობის განვითარების ტენდენციები

2. დემოკრატიული ტრანსფორმაცია:

- როგორ გარდაიქმნება ზოგადსაკაცობრიო პრინციპები დემოკრატიულ ინსტიტუტებში
- დემოკრატიული მმართველობის მექანიზმები
- საზოგადოებრივი კონტროლის ფორმები
- გადაწყვეტილების მიღების პროცესები

3. ეროვნული იმპლემენტაცია:

- ადგილობრივი კონტექსტის გათვალისწინება
- არსებული სამართლებრივი სისტემის ადაპტაცია
- კულტურული თავისებურებების ინტეგრაცია
- პრაქტიკული განხორციელების გზები

კანონის სტრუქტურული აგების პროცესი:**1. ფუნდამენტური ანალიზი:**

- საერთაშორისო გამოცდილების შესწავლა
- უნივერსალური პრინციპების იდენტიფიცირება
- ძირითადი მიზნების განსაზღვრა

2. დემოკრატიული ჩარჩოს ფორმირება:

- ინსტიტუციური მოწყობის დაგეგმვა
- პროცედურული გარანტიების შემუშავება
- კონტროლის მექანიზმების განსაზღვრა

3. ეროვნული ადაპტაცია:

- სამართლებრივი ჰარმონიზაცია
- ინსტიტუციური შესაძლებლობების შეფასება
- რესურსების მობილიზების გეგმა

მნიშვნელოვანი ასპექტები:**1. ვერტიკალური ინტეგრაცია:**

- პრინციპების თანმიმდევრული გადასვლა
- შესაბამისობის უზრუნველყოფა
- წინააღმდეგობების აღმოფხვრა

2. ჰორიზონტალური კოორდინაცია:

- სხვადასხვა ინსტიტუტების თანამშრომლობა
- საზოგადოებრივი სექტორების ჩართულობა
- ინფორმაციის გაცვლის მექანიზმები

3. დროითი განზომილება:

- ეტაპობრივი განხორციელება
- შუალედური შეფასებები
- ადაპტაციის შესაძლებლობები

უნდა დადგინდეს ის კრიტერიუმები - ემსახურებოდა თუ არა ეროვნულ, დემოკრატიულ თუ ზოგადსაკაცობრიო პრინციპებს;

ჩამოვყალიბოთ კრიტერიუმები თითოეული პრინციპისთვის:

ზოგადსაკაცობრიო პრინციპების კრიტერიუმები:**1. ადამიანის უფლებები:**

- იცავდა თუ არა ადამიანის ფუნდამენტურ უფლებებს
- პატივს სცემდა თუ არა ადამიანის ღირსებას
- უზრუნველყოფდა თუ არა თანასწორობას

2. საერთაშორისო სამართალი:

- იცავდა თუ არა საერთაშორისო კონვენციებს
- ასრულებდა თუ არა ნაკისრ ვალდებულებებს
- მოქმედებდა თუ არა საერთაშორისო ნორმების ფარგლებში

დემოკრატიული პრინციპების კრიტერიუმები:**1. მმართველობის ფორმა:**

- უზრუნველყოფდა თუ არა ხალხის მმართველობას
- იყო თუ არა გამჭვირვალე
- ჰქონდა თუ არა ანგარიშვალდებულების მექანიზმები

2. უფლებამოსილებათა გადანაწილება:

- არსებობდა თუ არა ხელისუფლების დანაწილება
- მოქმედებდა თუ არა შეკავებისა და გაწონასწორების სისტემა
- იყო თუ არა დამოუკიდებელი სასამართლო

ეროვნული პრინციპების კრიტერიუმები:**1. სახელმწიფო ინტერესები:**

- იცავდა თუ არა ეროვნულ უსაფრთხოებას
- უზრუნველყოფდა თუ არა ეკონომიკურ განვითარებას
- ინარჩუნებდა თუ არა კულტურულ იდენტობას

2. საზოგადოებრივი კეთილდღეობა:

- ზრუნავდა თუ არა მოსახლეობის კეთილდღეობაზე
- იცავდა თუ არა სოციალურ სამართლიანობას
- უზრუნველყოფდა თუ არა განათლებისა და ჯანდაცვის ხელმისაწვდომობას

შეფასების მეთოდოლოგია:**1. რაოდენობრივი მაჩვენებლები:**

- სტატისტიკური მონაცემები
- მიღწეული შედეგები
- გამოყენებული რესურსები

2. ხარისხობრივი მაჩვენებლები:

- საზოგადოებრივი აღქმა
- ექსპერტული შეფასებები
- საერთაშორისო გამოხმაურება
-

3. შედარებითი ანალიზი:

- ისტორიული პერსპექტივა
- საერთაშორისო გამოცდილება
- რეგიონული კონტექსტი

ჩატარდეს მიზან შედეგობრივი ანალიზი, გამოკვლეულ იქნას დაშვებული შეგნებული თუ შეუგნებლად შეცდომების გენეზისი;

მიზან-შედეგობრივი ანალიზი და შეცდომების გენეზისი კრიტიკულად მნიშვნელოვანია. გავშალოთ ეს კომპონენტები:

მიზან-შედეგობრივი ანალიზი:**1. დეკლარირებული მიზნები:**

- რა იყო ოფიციალურად გაცხადებული
- როგორ იყო დოკუმენტირებული
- რა ვადები იყო განსაზღვრული

2. რეალური ქმედებები:

- რა ნაბიჯები გადაიდგა
- რა რესურსები დაიხარჯა
- ვინ იყვნენ მთავარი აქტორები

3. მიღწეული შედეგები:

- რა შედეგები დადგა
- რამდენად შეესაბამება მიზნებს
- რა გაუთვალისწინებელი ეფექტები გამოვლინდა

შეცდომების გენეზისის კვლევა:

1. შეგნებული შეცდომები:

- მიზანმიმართული ქმედებები
- ინტერესთა კონფლიქტები
- გათვლილი რისკები

2. შეუგნებელი შეცდომები:

- არასაკმარისი ცოდნა/გამოცდილება
- არასწორი შეფასებები
- გაუთვალისწინებელი გარემოებები

ანალიზის მეთოდოლოგია:

1. დოკუმენტური კვლევა:

- ოფიციალური დოკუმენტები
- შიდა მიმოწერა
- ანგარიშები და ოქმები

2. პროცესის რეკონსტრუქცია:

- გადაწყვეტილების მიღების ჯაჭვი
- მოვლენათა ქრონოლოგია
- მონაწილე მხარეების როლები

3. შედეგების შეფასება:

- პირდაპირი შედეგები
- გრძელვადიანი გავლენა
- კოლატერალური ეფექტები

გენეზისის ასპექტები:

1. სტრუქტურული ფაქტორები:

- ინსტიტუციური მოწყობა
- საკანონმდებლო ჩარჩო
- რესურსული უზრუნველყოფა

2. პროცედურული ფაქტორები:

- გადაწყვეტილების მიღების პროცესი
- კონტროლის მექანიზმები
- კომუნიკაციის არხები

3. ადამიანური ფაქტორები:

- კომპეტენციის დონე
- მოტივაცია და ინტერესები
- პასუხისმგებლობის განაწილება

რეკომენდაციების შემუშავება:

1. პრევენციული ზომები:

- სისტემური ხარვეზების აღმოფხვრა
- კონტროლის გაძლიერება
- კომპეტენციის ამაღლება

2. კორექტირების მექანიზმები:

- შეცდომების გამოსწორების გზები
- კომპენსაციის მექანიზმები
- პასუხისმგებლობის განსაზღვრა

როგორ უნდა დაკვალიფიცირდეს დაშვებული შეცდომების მიუღებელი, თუ მისაღები ზღვარი; შეცდომების მისაღები და მიუღებელი ზღვრის დაკვალიფიცირებისთვის შეგვიძლია შემდეგი ჩარჩო გამოვიყენოთ:

*მიუღებელი შეცდომების კატეგორია:***1. შედეგის სიმძიმის მიხედვით:**

- ადამიანის სიცოცხლის ხელყოფა
- ფუნდამენტური უფლებების დარღვევა
- გამოუსწორებელი ზიანი
- სისტემური ზიანი საზოგადოებისთვის

2. განზრახვის მიხედვით:

- წინასწარ გათვლილი ქმედება
- პირადი სარგებლის მიღების მიზანი
- სისტემური კორუფცია
- ძალაუფლების ბოროტად გამოყენება

3. მასშტაბის მიხედვით:

- ფართომასშტაბიანი ზემოქმედება
- გრძელვადიანი ნეგატიური შედეგები
- მრავალი ადამიანის დაზარალება
- სახელმწიფო ინტერესების მნიშვნელოვანი შელახვა

*მისაღები შეცდომების კატეგორია:***1. გარემოების გათვალისწინებით:**

- არასაკმარისი ინფორმაცია
- დროის შეზღუდვა
- რესურსების ნაკლებობა
- ობიექტური გარე ფაქტორები

2. კომპეტენციის ფარგლებში:

- პროფესიული გადაწყვეტილება რისკის პირობებში
- სტანდარტული პროცედურების დაცვა
- კეთილსინდისიერი შეცდომა
- გამოცდილების ნაკლებობა

*შეფასების კრიტერიუმები:***1. პროპორციულობა:**

- მიზნისა და შედეგის თანაფარდობა
- გამოყენებული საშუალებების ადეკვატურობა
- ალტერნატივების არსებობა

2. პრევენცია:

- შეცდომის თავიდან აცილების შესაძლებლობა
- არსებული გამოცდილების გათვალისწინება
- რისკების წინასწარი შეფასება

3. გამოსწორების შესაძლებლობა:

- ზიანის ანაზღაურების რეალისტურობა
- შედეგების გამოსწორების შესაძლებლობა
- პრევენციული მექანიზმების დანერგვა
-

დანაშაულის ზღვრის დადგენის მეთოდოლოგია:

1. **რაოდენობრივი მაჩვენებლები:**
 - ზიანის მატერიალური გაზომვა
 - დაზარალებულთა რაოდენობა
 - გავლენის მასშტაბი
2. **ხარისხობრივი შეფასება:**
 - ეთიკური სტანდარტები
 - საზოგადოებრივი ინტერესი
 - პროფესიული ნორმები
 -
3. **კონტექსტური ანალიზი:**
 - ისტორიული კონტექსტი
 - პოლიტიკური გარემო
 - საერთაშორისო სტანდარტები

შედგეს პრაგმატული, სახელმწიფოსა თუ კონკრეტული ადამიანების მიმართ სასარგებლო, და სამართლიანი გამოსწორების გზები;
გავშალოთ პრაგმატული და სამართლიანი გამოსწორების გზები:

სახელმწიფოს დონეზე:

1. **ინსტიტუციური რეფორმები:**
 - სისტემური ხარვეზების გამოსწორება
 - ახალი საკონტროლო მექანიზმების შექმნა
 - გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა
 - ანგარიშვალდებულების გაძლიერება
2. **სამართლებრივი მექანიზმები:**
 - კანონმდებლობის დახვეწა
 - სამართლიანი სასამართლო პროცესები
 - რეაბილიტაციის პროცედურები
 - კომპენსაციის სისტემა

ინდივიდუალურ დონეზე:

1. **რეაბილიტაცია:**
 - პროფესიული გადამზადება
 - საზოგადოებაში რეინტეგრაცია
 - ფსიქოლოგიური მხარდაჭერა
 - სოციალური დახმარება
2. **კომპენსაცია:**
 - მატერიალური ზიანის ანაზღაურება
 - სოციალური გარანტიები
 - სამედიცინო დახმარება
 - საგანმანათლებლო შესაძლებლობები

პრაგმატული მიდგომები:

1. **ეტაპობრივი განხორციელება:**
 - პრიორიტეტების განსაზღვრა
 - რესურსების რაციონალური განაწილება
 - შუალედური შედეგების შეფასება
 - მოქნილი კორექტირება
2. **რესურსების მობილიზება:**
 - საბიუჯეტო დაგეგმვა
 - საერთაშორისო მხარდაჭერის მოძიება

- კერძო სექტორის ჩართულობა
- საზოგადოებრივი რესურსების გამოყენება

სამართლიანობის უზრუნველყოფა:

1. გადაწყვეტილების მიღების პროცესი:

- მრავალმხრივი შეფასება
- დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა
- გამჭვირვალე პროცედურები
- გასაჩივრების მექანიზმი

2. ბალანსის დაცვა:

- სახელმწიფო და პირადი ინტერესები
- უფლებები და პასუხისმგებლობები
- სანქციები და კომპენსაციები
- მოკლევადიანი და გრძელვადიანი შედეგები

მონიტორინგი და შეფასება:

1. შედეგების გაზომვა:

- რაოდენობრივი მაჩვენებლები
- ხარისხობრივი შეფასება
- საზოგადოებრივი უკუკავშირი
- საერთაშორისო შეფასება

2. კორექტირების მექანიზმები:

- მუდმივი მონიტორინგი
- სწრაფი რეაგირება
- ადაპტაციის შესაძლებლობა
- გამოცდილების გაზიარება

გადაითვალოს დაშვებული შეცდომების ინდიკატორები ეკონომიკურ გამოსახულებებში;

ეკონომიკურ გამოსახულებებში შეცდომების ინდიკატორების გადათვლისთვის შემდეგი

სტრუქტურა შეგვიძლია გამოვიყენოთ:

1. პირდაპირი ეკონომიკური ზარალი:

- სახელმწიფო ბიუჯეტის დანაკარგები
 - არასწორი გადაწყვეტილებებით გამოწვეული ხარჯები
 - გაფლანგული რესურსები
 - დაკარგული შემოსავლები

2. არაპირდაპირი ეკონომიკური ზარალი:

- განვითარების შეფერხებით გამოწვეული დანაკარგები
 - დაკარგული შესაძლებლობების ღირებულება
 - ინვესტიციების შემცირება
 - საერთაშორისო სანქციების ეფექტი

3. გრძელვადიანი ეკონომიკური ეფექტები:

- სტრუქტურული ზიანი
 - ეკონომიკური ზრდის შენელება
 - კონკურენტუნარიანობის დაქვეითება
 - ინოვაციების შეფერხება

განგარიშების მეთოდოლოგია:

1. მონეტარული შეფასება:

$$\text{ჯამური ზარალი} = \text{პირდაპირი ზარალი} + (\text{არაპირდაპირი ზარალი} \times \text{რისკის კოეფიციენტი}) +$$

$$(\text{გრძელვადიანი ეფექტები} \times \text{დისკონტირების განაკვეთი})$$

ა) პირდაპირი ზარალი**სადაც:**

- $DC = MV + PL + ID$ სადაც: MV (Material Value) = განადგურებული/დაზიანებული ქონების ღირებულება
- PL (Production Loss) = შეჩერებული წარმოება/მომსახურების ზარალი
- ID (Immediate Damages) = სხვა მყისიერი ზარალი

ინფორმაციის წყაროები DC-სთვის:

- საბუღალტრო დოკუმენტაცია
- ქონების შეფასების აქტები
- სადაზღვევო შეფასებები
- სასამართლო გადაწყვეტილებები
- აუდიტის დასკვნები
- საგადასახადო დეკლარაციები

ბ) არაპირდაპირი ზარალი × რისკის კოეფიციენტი (IC × RC):

$$IC \times RC = (BI + MC + RC) \times (PF \times SF)$$

სადაც:

- BI (Business Interruption) = ბიზნესის შეფერხების ზარალი
- MC (Market Changes) = ბაზრის ცვლილებით გამოწვეული ზარალი
- RC (Reputation Cost) = რეპუტაციული ზარალი
- PF (Probability Factor) = განმეორების ალბათობა (0-1)
- SF (Severity Factor) = სიმძიმის ფაქტორი (1-5)

ინფორმაციის წყაროები IC × RC-სთვის:

- ბაზრის კვლევები
- ფინანსური ანგარიშგებები
- კონკურენტების ანალიზი
- მედია გაშუქება
- სოციოლოგიური კვლევები
- ექსპერტთა შეფასებები
- ბიზნეს ასოციაციების მონაცემები

გ) გრძელვადიანი ეფექტები × დისკონტირების განაკვეთი (LE × DR):

$$LE \times DR = (FI + SD + EL) \times (1 / (1 + r)^t)$$

სადაც:

- FI (Future Impact) = მომავალი ზეგავლენა
- SD (Structural Damage) = სტრუქტურული ზიანი
- EL (Economic Loss) = ეკონომიკური დანაკარგი
- r = დისკონტირების განაკვეთი
- t = დროის პერიოდი

ინფორმაციის წყაროები LE × DR-სთვის:

- ეროვნული ბანკის მონაცემები
- ეკონომიკური პროგნოზები
- დარგობრივი კვლევები
- საერთაშორისო ორგანიზაციების შეფასებები
- აკადემიური კვლევები
- განვითარების სტრატეგიები

საბოლოო ფორმულა:

$$\text{ჯამური ზარალი} = (MV + PL + ID) + [(BI + MC + RC) \times (PF \times SF)] + [(FI + SD + EL) \times (1 / (1 + r)^t)]$$

დამატებითი ინფორმაცია

- შევქმნათ მონაცემთა შეგროვების სამუშაო ჯგუფი
- დავადგინოთ შეფასების სტანდარტიზებული მეთოდოლოგია
- გამოვიყენოთ საერთაშორისო პრაქტიკა კალიბრაციისთვის
- ჩავატაროთ რეგულარული აუდიტი
- გავაკეთოთ ჯვარედინი შემოწმება სხვადასხვა წყაროებთან

2. მულტიპლიკატორის ეფექტი:

საერთო ეკონომიკური გავლენა = პირველადი ზარალი × სექტორული მულტიპლიკატორი
დავშალოთ საერთო ეკონომიკური გავლენის ფორმულა მულტიპლიკატორის ეფექტის
გათვალისწინებით:

$$TEI = PL \times SM \times (1 + \sum ME)$$

სადაც:

- TEI = საერთო ეკონომიკური გავლენა
- PL = პირველადი ზარალი
- SM = სექტორული მულტიპლიკატორი
- ME = მულტიპლიკაციური ეფექტები

ა) პირველადი ზარალი (PL):

$$PL = DL + IL + ML$$

სადაც:

- DL (Direct Loss) = უშუალო ზარალი
- IL (Indirect Loss) = თანმდევი ზარალი
- ML (Market Loss) = საბაზრო დანაკარგები

ინფორმაციის წყაროები PL-სთვის:

- ფინანსური ანგარიშგებები
- საბუღალტრო დოკუმენტები
- ბაზრის კვლევები
- სადაზღვევო შეფასებები
- აუდიტორული დასკვნები

ბ) სექტორული მულტიპლიკატორი (SM):

$$SM = IOM \times ESM \times TSM$$

სადაც:

- IOM (Input-Output Multiplier) = დარგთაშორისი ურთიერთკავშირის კოეფიციენტი
- ESM (Economic Sector Multiplier) = ეკონომიკური სექტორის მულტიპლიკატორი
- TSM (Time Sensitivity Multiplier) = დროითი მგრძობიანობის კოეფიციენტი

ინფორმაციის წყაროები SM-სთვის:

- სტატისტიკის სამსახურის მონაცემები
- დარგობრივი ანალიზები
- ეკონომიკის სამინისტროს კვლევები
- საერთაშორისო ორგანიზაციების შეფასებები
- სექტორული ასოციაციების მონაცემები

გ) მულტიპლიკაციური ეფექტები (ME):

$$ME = (SE + CE + LE) \times TF$$

სადაც:

- SE (Supply Effect) = მიწოდების ჯაჭვის ეფექტი
- CE (Consumption Effect) = მოხმარების ეფექტი
- LE (Labor Effect) = დასაქმების ეფექტი
- TF (Time Factor) = დროის ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები ME-სთვის:

- შრომის ბაზრის კვლევები
- მოხმარების სტატისტიკა
- მიწოდების ჯაჭვის ანალიზი
- მაკროეკონომიკური ინდიკატორები
- სოციალური კვლევები

საბოლოო გაშლილი ფორმულა:

საერთო ეკონომიკური გავლენა

$$TEI = (DL + IL + ML) \times (IOM \times ESM \times TSM) \times [1 + ((SE + CE + LE) \times TF)]$$

დამატებითი ინფორმაცია:

- შევქმნათ სექტორული რუკა ურთიერთკავშირების გამოსავლენად
- დავაწესოთ მონიტორინგის სისტემა ეფექტების საზომად
- გამოვიყენოთ დინამიური მოდელირება დროითი ფაქტორის გასათვალისწინებლად
- ჩავატაროთ სენსიტიურობის ანალიზი
- ვაწარმოთ რეგულარული განახლება

მნიშვნელოვანი შენიშვნები:

- მულტიპლიკატორის ეფექტი განსხვავდება სექტორების მიხედვით
- დროითი ფაქტორი მნიშვნელოვნად ცვლის შედეგებს
- საჭიროა რეგულარული კალიბრაცია
- გასათვალისწინებელია რეგიონული თავისებურებები

3. ალტერნატიული დანახარჯების გათვლა:

დაკარგული შესაძლებლობების ღირებულება = პოტენციური სარგებელი - რეალური შედეგი

მოდით დავშალოთ დაკარგული შესაძლებლობების ღირებულების ფორმულა:

$$LOV = (PB \times GF) - (AR \times PF)$$

სადაც:

- LOV = დაკარგული შესაძლებლობების ღირებულება
- PB = პოტენციური სარგებელი
- GF = ზრდის ფაქტორი
- AR = რეალური შედეგი
- PF = პროგრესის ფაქტორი

ა) პოტენციური სარგებელი (PB):

$$PB = (MB + IB + SB) \times (1 + r)^t$$

სადაც:

- MB (Market Benefit) = საბაზრო სარგებელი
- IB (Innovation Benefit) = ინოვაციური განვითარების სარგებელი
- SB (Social Benefit) = სოციალური სარგებელი
- r = განვითარების განაკვეთი
- t = დროის პერიოდი

ინფორმაციის წყაროები PB-სთვის:

- განვითარების სტრატეგიები
- საერთაშორისო შედარებითი ანალიზი
- დარგის საუკეთესო პრაქტიკა
- საინვესტიციო გეგმები
- ინოვაციების კვლევები
- სოციალური გავლენის შეფასებები

ბ) ზრდის ფაქტორი (GF):

$$GF = (EG \times IG \times TG) / RF$$

სადაც:

- EG (Economic Growth) = ეკონომიკური ზრდის პოტენციალი
- IG (Innovation Growth) = ინოვაციური განვითარების პოტენციალი
- TG (Technological Growth) = ტექნოლოგიური ზრდის პოტენციალი
- RF (Risk Factor) = რისკის ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები GF-სთვის:

- ეკონომიკური პროგნოზები
- ტექნოლოგიური ტრენდების ანალიზი
- ინოვაციების ინდექსები
- რისკების შეფასება
- საერთაშორისო ორგანიზაციების პროგნოზები

გ) რეალური შედეგი (AR):

$$AR = (CA + IA + SA) \times TF$$

სადაც:

- CA (Current Achievement) = მიმდინარე მიღწევები
- IA (Implementation Achievement) = იმპლემენტაციის შედეგები
- SA (Systemic Achievement) = სისტემური ცვლილებები
- TF (Time Factor) = დროის ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები AR-სთვის:

- შესრულების ანგარიშები
- მონიტორინგის მონაცემები
- აუდიტის დასკვნები
- სტატისტიკური მონაცემები
- შეფასების დოკუმენტები

დ) პროგრესის ფაქტორი (PF):

$$PF = (IP \times EP \times SP) / CF$$

სადაც:

- IP (Implementation Progress) = განხორციელების პროგრესი
- EP (Efficiency Progress) = ეფექტიანობის პროგრესი
- SP (Systemic Progress) = სისტემური პროგრესი
- CF (Constraint Factor) = შემზღვეველი ფაქტორები

ინფორმაციის წყაროები PF-სთვის:

- პროგრესის ანგარიშები
- ეფექტიანობის შეფასებები
- სისტემური ანალიზი
- შემაფერხებელი ფაქტორების კვლევა

საბოლოო გამწვანებული ფორმულა:

$$LOV = [(MB + IB + SB) \times (1 + r)^t \times ((EG \times IG \times TG) / RF)] - [(CA + IA + SA) \times TF \times ((IP \times EP \times SP) / CF)]$$

დამატებითი ინფორმაცია:

- შევიმუშავოთ პოტენციალის შეფასების მეთოდოლოგია
- დავნერგოთ მონიტორინგის სისტემა
- ვაწარმოოთ რეგულარული შედეგებითი ანალიზი
- გამოვიყენოთ სცენარული დაგეგმვა
- ჩავატაროთ პერიოდული გადახედვა

მნიშვნელოვანი ფაქტორები:

- დროის ღირებულების გათვალისწინება
- რისკების სწორი შეფასება
- ინოვაციური პოტენციალის გაზომვა
- შემაფერხებელი ფაქტორების იდენტიფიკაცია

შეფასების ინდიკატორები:**1. მაკროეკონომიკური:**

- მშპ-ს ცვლილება
- დასაქმების დონე
- ინფლაციის მოცულობა
- საგარეო ვაჭრობის ბალანსი

2. სექტორული:

- დარგობრივი პროდუქტიულობა
- ბაზრის წილი
- ინოვაციების დონე
- კონკურენტუნარიანობა

3. სოციალურ-ეკონომიკური:

- შემოსავლების განაწილება
- სიღარიბის დონე
- სოციალური უთანასწორობა
- ცხოვრების ხარისხი

გადათვლის ფორმულები:**1. ზარალის ინდექსი:**

ზარალის ინდექსი = (ფაქტობრივი ზარალი / მოსალოდნელი შედეგი) × 100

დავშალოთ ზარალის ინდექსის ფორმულა დეტალურად:

$$DI = (AL / EO) \times 100 \times AF$$

სადაც:

- DI = ზარალის ინდექსი
- AL = ფაქტობრივი ზარალი
- EO = მოსალოდნელი შედეგი
- AF = კორექტირების ფაქტორი

ა) ფაქტობრივი ზარალი (AL):

$$AL = (TD + ID + CD) \times SF$$

სადაც:

TD (Tangible Damage) = მატერიალური ზარალი

- ID (Intangible Damage) = არამატერიალური ზარალი
- CD (Consequential Damage) = შედეგობრივი ზარალი
- SF (Severity Factor) = სიმძიმის ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები AL-სთვის:

- სასამართლო გადაწყვეტილებები
- საექსპერტო დასკვნები
- აუდიტორული შეფასებები
- სადაზღვევო აქტები
- ქონების შეფასების დოკუმენტები
- ზარალის აღრიცხვის ჟურნალები

ბ) მოსალოდნელი შედეგი (EO):

$$EO = (EP \times DF \times IF) + BA$$

სადაც:

- EP (Expected Performance) = მოსალოდნელი შესრულება
- DF (Development Factor) = განვითარების ფაქტორი
- IF (Industry Factor) = დარგობრივი ფაქტორი
- BA (Baseline Achievement) = საბაზისო მიღწევა

ინფორმაციის წყაროები EO-სთვის:

- დარგის განვითარების გეგმები
- სტრატეგიული დოკუმენტები
- საერთაშორისო ბენჩმარკები
- ისტორიული მონაცემები
- პროგნოზული ანალიზი
- დარგობრივი სტანდარტები

გ) კორექტირების ფაქტორი (AF):

$$AF = (TF \times EF \times RF) / NF$$

სადაც:

- TF (Time Factor) = დროის ფაქტორი
- EF (External Factor) = გარე ფაქტორები
- RF (Risk Factor) = რისკის ფაქტორი
- NF (Normalization Factor) = ნორმალიზების ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები AF-სთვის:

- მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები
- რისკების შეფასების ანგარიშები
- გარე ფაქტორების ანალიზი
- ნორმალიზების სტანდარტები
- დროითი ანალიზი

საბოლოო გაშლილი ფორმულა:

$$DI = [(TD + ID + CD) \times SF] / [(EP \times DF \times IF) + BA] \times 100 \times [(TF \times EF \times RF) / NF]$$

დამატებითი ინფორმაცია:**1. შეფასების სისტემა:**

- დავადგინოთ სტანდარტიზებული შეფასების კრიტერ იუმები
- შევიმუშავოთ ზარალის კლასიფიკაციის სისტემა
- განვსაზღვროთ შეფასების პერიოდულობა

2. მონაცემთა შეგროვება:

- შევქმნავთ მონაცემთა შეგროვების სტანდარტული ფორმები
- დავწეროთ ავტომატიზებული სისტემები
- ვუზრუნველყოთ მონაცემთა ვერიფიკაცია

3. ანალიზის პროცესი:

- გამოვიყენოთ სტატისტიკური ანალიზის მეთოდები
- ჩავატაროთ შედარებითი ანალიზი
- განვახორციელოთ ტრენდების ანალიზი

4. ანგარიშგება:

- შევიმუშავოთ სტანდარტული ანგარიშგების ფორმები
- დავაწესოთ პერიოდული გადახედვის სისტემა
- ვუზრუნველყოთ გამჭვირვალობა
-

მნიშვნელოვანი ფაქტორები:

- დროის ფაქტორის გავლენა
- გარე ფაქტორების ზემოქმედება
- რისკების დინამიკა
- ნორმალიზების საჭიროება

2. ეფექტიანობის კოეფიციენტი:

ეფექტიანობის კოეფიციენტი = რეალური შედეგი / დაგეგმილი შედეგი
დავშალოთ ეფექტიანობის კოეფიციენტის ფორმულა:
$$EC = (AR \times QF) / (PT \times EF)$$

სადაც:

- EC = ეფექტიანობის კოეფიციენტი
- AR = რეალური შედეგი
- QF = ხარისხის ფაქტორი
- PT = დაგეგმილი შედეგი
- EF = მოლოდინის ფაქტორი

ა) რეალური შედეგი (AR):

$$AR = (QA + TA + IA) \times PF$$

სადაც:

- QA (Quantitative Achievement) = რაოდენობრივი მიღწევა
- TA (Temporal Achievement) = დროული შესრულება
- IA (Impact Achievement) = გავლენის მიღწევა
- PF (Performance Factor) = შესრულების ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები AR-სთვის:

- შესრულების ანგარიშები
- მონიტორინგის მონაცემები
- გავლენის შეფასებები
- აუდიტის დასკვნები
- პროექტის დოკუმენტაცია
- უკუკავშირის ანგარიშები

ბ) ხარისხის ფაქტორი (QF):

$$QF = (SQ \times CQ \times EQ) / DF$$

სადაც:

- SQ (Standard Quality) = სტანდარტული ხარისხი
- CQ (Compliance Quality) = შესაბამისობის ხარისხი
- EQ (Effectiveness Quality) = ეფექტიანობის ხარისხი
- DF (Deviation Factor) = გადახრის ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები QF-სთვის:

- ხარისხის სტანდარტები
- შესაბამისობის აუდიტი
- ეფექტიანობის შეფასებები
- გადახრების ანალიზი
- ხარისხის კონტროლის ანგარიშები

გ) დაგეგმილი შედეგი (PT):

$$PT = (TP \times RF \times SF) + BA$$

სადაც:

- TP (Target Performance) = სამიზნე შესრულება
- RF (Resource Factor) = რესურსების ფაქტორი
- SF (Strategic Factor) = სტრატეგიული ფაქტორი
- BA (Baseline Adjustment) = საბაზისო კორექტირება

ინფორმაციის წყაროები PT-სთვის:

- სტრატეგიული გეგმები
- რესურსების გეგმები
- სამოქმედო გეგმები
- Сохранить
- საბაზისო კვლევები
- დაგეგმვის დოკუმენტები

დ) მოლოდინის ფაქტორი (EF):

$$EF = (ME \times CE \times SE) / UF$$

სადაც:

- ME (Market Expectations) = საბაზრო მოლოდინები
- CE (Contextual Expectations) = კონტექსტური მოლოდინები
- SE (Stakeholder Expectations) = დაინტერესებული მხარეების მოლოდინები
- UF (Uncertainty Factor) = განუსაზღვრელობის ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები EF-სთვის:

- ბაზრის კვლევები
- კონტექსტის ანალიზი
- სტეიკჰოლდერების გამოკითხვები
- რისკების შეფასება
- ტრენდების ანალიზი

საბოლოო გამწვანებული ფორმულა:

$$EC = [(QA + TA + IA) \times PF \times ((SQ \times CQ \times EQ) / DF)] / [(TP \times RF \times SF + BA) \times ((ME \times CE \times SE) / UF)]$$

დამატებითი ინფორმაცია:**1. მონიტორინგის სისტემა:**

- დავენერგოთ რეალური დროის მონიტორინგი
- შევიმუშავოთ KPI-ების სისტემა
- ვუზრუნველყოთ მონაცემთა სიზუსტე

2. შეფასების მეთოდოლოგია:

- განსაზღვროთ შეფასების კრიტერიუმები
- დავაწესოთ შეფასების პერიოდულობა
- შევიმუშავოთ შეფასების ინსტრუმენტები

3. კორექტირების მექანიზმები:

- შევიმუშავოთ კორექტირების პროცედურები
- დავაწესოთ გადახედვის პერიოდულობა
- ვუზრუნველყოთ მოქნილობა

4. ანგარიშების სისტემა:

- შევქმნათ სტანდარტული ფორმები
- დავენერგოთ ავტომატიზებული სისტემები
- უზრუნველყოთ გამჭვირვალობა

მნიშვნელოვანი ფაქტორები:

- ხარისხის უზრუნველყოფა
- რესურსების ოპტიმიზაცია
- მოლოდინების მართვა
- განუსაზღვრელობის გათვალისწინება

3. რისკის ფასი:

რისკის ფასი = ზარალის ალბათობა × ზარალის მოცულობა

დავშალოთ რისკის ფასის ფორმულა:

$$RP = (PL \times VL) \times RF$$

სადაც:

- RP = რისკის ფასი
- PL = ზარალის ალბათობა
- VL = ზარალის მოცულობა
- RF = რისკის ფაქტორი

ა) ზარალის ალბათობა (PL):

$$PL = (HP \times EP \times TP) / MF$$

სადაც:

- HP (Historical Probability) = ისტორიული ალბათობა
- EP (Environmental Probability) = გარემო ფაქტორების ალბათობა
- TP (Trend Probability) = ტრენდების ალბათობა
- MF (Mitigation Factor) = შემარბილებელი ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები PL-სთვის:

- ისტორიული მონაცემთა ბაზები
- რისკების რეესტრი
- ინციდენტების ჟურნალები
- ექსპერტთა შეფასებები
- სტატისტიკური ანალიზი
- პრევენციული ღონისძიებების ანგარიშები

ბ) ზარალის მოცულობა (VL):

$$VL = (DL + IL + FL) \times SF$$

სადაც:

- DL (Direct Loss) = პირდაპირი ზარალი
- IL (Indirect Loss) = არაპირდაპირი ზარალი
- FL (Future Loss) = სამომავლო ზარალი
- SF (Scaling Factor) = მასშტაბის ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები VL-სთვის:

- ფინანსური ანგარიშგებები
- ზარალის შეფასების აქტები
- სადაზღვევო შეფასებები
- აუდიტორული დასკვნები
- გავლენის ანალიზი
- პროგნოზული მოდელები

გ) რისკის ფაქტორი (RF):

$$RF = (VF \times CF \times TF) / NF$$

სადაც:

- VF (Vulnerability Factor) = მოწყვლადობის ფაქტორი
- CF (Control Factor) = კონტროლის ფაქტორი
- TF (Time Factor) = დროის ფაქტორი
- NF (Normalization Factor) = ნორმალიზების ფაქტორი

ინფორმაციის წყაროები RF -სთვის:

- მოწყვლადობის შეფასებები
- კონტროლის მექანიზმების აუდიტი
- დროითი ანალიზი
- რისკების შეფასების მატრიცა
- საერთაშორისო სტანდარტები
- შედარებითი ანალიზი

საბოლოო გამწვანებული ფორმულა:

$$RP = [(HP \times EP \times TP) / MF] \times [(DL + IL + FL) \times SF] \times [(VF \times CF \times TF) / NF]$$

დამატებითი ინფორმაცია:**1. რისკების იდენტიფიკაცია:**

- შევიმუშავოთ რისკების კლასიფიკაცია
- დავნერგოთ ადრეული გაფრთხილების სისტემა
- ვაწარმოოთ რისკების რეესტრი

2. შეფასების სისტემა:

- გამოვიყენოთ რაოდენობრივი მეთოდები
- დავნერგოთ ხარისხობრივი შეფასება
- ჩავატაროთ სენსიტიურობის ანალიზი

3. მონიტორინგის მექანიზმები:

- დავაწესოთ რეგულარული მონიტორინგი
- განვსაზღვროთ საკონტროლო წერტილები
- შევიმუშავოთ ანგარიშგების ფორმები

პრევენციული ზომები:

- შევიმუშავოთ რისკების მართვის სტრატეგია
- დავნერგოთ კონტროლის მექანიზმები
- ვუზრუნველყოთ რესურსების მობილიზება

მნიშვნელოვანი ფაქტორები:

- სისტემური მიდგომა
- რეგულარული გადახედვა
- პრევენციული ღონისძიებები
- რესურსების ოპტიმიზაცია

კრიტიკული ასპექტები:

- რისკების ურთიერთდამოკიდებულება
- კუმულატიური ეფექტები
- დროითი ფაქტორის გავლენა
- გაუთვალისწინებელი გარემოებები

შედეგს შეცდომების გამოსწორების შეთავაზებების შეთანხმება, რომელი შეთანხმებაც განხილული იქნება საჯაროდ;

დადებითი მხარეები:

- აძლევს ადამიან/ორგ. სტრუქტურას/სახელმწიფოს გამოსწორების შანსს
- ამცირებს საზოგადოებრივ დამაბულობას
- ხელს უწყობს შერიგების პროცესს
- პრაქტიკული თვალსაზრისით შეიძლება უფრო ეფექტური იყოს

გასათვალისწინებელი რისკები:

- შეიძლება არ იყოს საკმარისი მძიმე დანაშაულების შემთხვევაში
- საზოგადოებამ შეიძლება აღიქვას როგორც დაუსჯელობა
- რთულია იმის გარანტირება, რომ გამოსწორება ნამდვილად მოხდება
- შეიძლება შეიქმნას პრეცედენტი მომავალი დარღვევებისთვის

მნიშვნელოვანია:

- დადგინდეს მკაფიო კრიტერიუმები თუ რა ჩაითვლება "გამოსწორებად"
- არსებობდეს მონიტორინგის მექანიზმი
- იყოს გარკვეული ანგარიშვალდებულება
- გათვალისწინებული იყოს დაზარალებულთა ინტერესები

მკვ
**„საქართველოს ჰელსინკის კავშირი -
- ეროვნული აღორძინების“**

**პრეზიდენტის წევრი,
კავშირის თავმჯდომარე
2013 - 2017 წლებში**

ცოდვილი იოსები

ამ ბაფხულს, მშობლიურ სოფელ - უდემი ყოფნის დროს, ერთმა, იქაურმა კაცმა, ასეთი ამბავი მომიტხრო:

„რომელი წელი იყო, ბუსტად არ მახსოვს. სამოცდაათანების დასაწყისში, შებინდებულზე, ახალციხიდან სახლში მანქანით ვბრუნდებოდი. ხუთიოდე კილომეტრი მექნებოდა დარჩენილი, გზაზე მიმავალ მოხუცს წამოვინე. ვიცანი: ჩვენი სოფლელი იყო - იოსება. სოფელში არ უყვარდათ ეს კაცი. ამბობდნენ: ოცდაათიანებში უშიშროებასთან თანამშრომლობდა, არაერთი ადამიანი ყავს დაბეზღებული და დაღუპული. მაინც შემეცოდა. გავუჩერე მანქანა. დაჯდა თუ არა, ყურადღებით დამაკვირდა. - ვერ გიცანი, ვისი ბიჭი ხარო? ვუთხარი ვინაობა. ერთხანს ჩაფიქრდა. მერე რაღაცნაირად ჩაიღიმასავით და ჩაილაპარაკა:

- პაპაშენი მე გავასახლე!
- რაა?!
- ხო, პაპაშენი მე დავაჭერინე!
- რატომ?!

-ბებიაშენი ძალიან ლამაზი ქალი იყო. გულში ჩამივარდა. ქმარი ხომ უნდა მომეშორებინა? ბევრი ვუტრიალე პაპაშენს, ბევრი და ბოლოს მაინც გამოვიჭირე ...

პაპაჩემი „ანტისაბჭოთა საქმიანობის“ ბრალდებით რომ გადაასახლეს და გააქრეს, ეს კი ვიცოდი, მაგრამ ...

სისხლმა ტვინში ამასხა. არ ვიცი, თვალები დავხუჭე, თუ დამიბნელდა. წამით ვიფიქრე: აქვე წავაღრჩობ ამას და სადმე მივაგდე-მეთქი. როგორღაც თავი შევიკავე. მანქანა მკვეთრად დავამუხრუჭე და მხოლოდ ეს ვუთხარი: - ჩადი!

მანქანიდან ჩასულმა, სანამ კარს მოხურავდა, სალონში თავი ოდნავ შემოყო და მიტხრა: - ისე, ბებიაშენთან მაინც არაფერი გამომივიდა.

შინ მისულმა, ბებიაჩემს დანვრილებით გამოვკითხე ეს ამბავი:

პაპაჩემი ვანო, ახოვანი, ფიზიკურად ძლიერი, ჩვენს მხარეში ცნობილი ყასაბი ყოფილა.თურმე, ოცდაათიან წლებში, ქუთაისში ყასბების შეჯიბრი იმართებოდა. საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან, წელიწადში ერთხელ, ჩადიოდნენ ამ საქმის გამორჩეული ოსტატები. ყასაბს, საკლავი რაც შეიძლება სწრაფად უნდა დაეკლა, გაეტყავებინა, ხორცი გამოეღო და თან, სატიკე მასალაც არ უნდა დაეზიანებინა. ერთ წელიწადს, სწორედ პაპაჩემს მიუღია მთავარი პრიზი - სახელობითი რევოლვერი.

ერთხელ, მეგობრების წრეში ქეიფის დროს, გვარიანად შეზარხოშებულმა, ამოიღო თურმე ის, ნაჩუქარი იარაღი და ჰარეში რამდენჯერმე გაისროლა. ცოტა ხნის შემდეგ, მეზობლის ბიჭმა მოიბრინა და დაუძახა: - ვანო ძია, იოსება მოდის და შენ დასაჭერად ორი მილიციონერი მოყავსო!

წამოხტა და სახლისკენ გაიქცა. შინ მისულს იარაღი ბებიარემისთვის მიუწოდებია: საწრაფოდ სადმე დამალეო. ამ დროს ეზოს ჭიშკრის ხმა გაისმა. ბებიარემს იარაღი უბეში დაუმალავს და იოსებაც შემოსულა, ერთ მილიციელის თანხლებით(მეორესთვის სტალინის და ბერიას სურათები მიუცია: ნაკუნ-ნაკუნ დახიე და აივანზე დაყარეო).

იოსებას ბებიარემისთვის შეუხედავს თუ არა, ეგრევე უთქვამს: მაგ იარაღს შენ თვითონ ამოიღებ, თუ მე ამოვიღო?

ამოუღია ბებიარემს და მიუგვია ფეხებთან.

გაუკოჭეს ხელები პაპარემს, წაიყვანეს და მას შემდეგ, მის შესახებ ოჯახს აღარაფერი სმენია.

ამ შეხვედრიდან ორი თვის შემდეგ იოსება სოფლის განაპირას მოკლული ნახეს. მერე მკვლელებიც დააპატიმრეს: ორი კაცი იყო, მწყემსები, მეზობელი სოფლიდან.

ვინ იცის, იმათ წინაშე რა ცოდვა ქონდა?!“ - დაამთავრა თხრობა ნაცნობმა კაცმა.

მსგავსი ისტორია ჩვენს ოჯახსაც აქვს გამოვლილი:

პაპარემი, 1919 წელს, სახლიდან გაიპარა და თბილისში, ერთხელ გვარდიაში ჩაენწერა მოხალისედ. 1921 წლის თებერვალში, თბილისის მისადგომებთან, რუსული არმიის წინააღმდეგ ბრძოლებში მიიღო მონაწილეობა.

სოფელში დაბრუნებულმა ოჯახი შექმნა. ერთხანს მშვიდი, გლეხური ცხოვრებით იცხოვრა. ყავდა მოსიყვარულე ცოლი, სამი გოგონა და ერთი ვაჟი-მამარემი.

1929 წელს, რეპრესიები უკვე რომ მძვინვარებდა, თანასოფლელებთან - სწორედ ამ იოსებასთან, ჩხუბი მოუვიდა და იმან სახალხოდ წამოსძახა: - პეტრე, ხომ არ გგონია, ხალხს დაავინწყდა, ვინ იყავი და სად იყავი?! შენ რომ დადიხარ, ერთი ტყვია და ოთხი ფიცარი ზურგით დაგაქვს, და იცოდეო!

1930 წლის თებერვლის ბოლოს ახალციხის უშიშროებაში დაიბარეს. მითითებული კაბინეტის კარი რომ შეაღო, მაგიდასთან მჯდომი, ბავშვობის დროინდელი მეგობარი შერჩა. მოიკითხეს ერთმანეთი.

- ახლა, საქმეზე - ხმას დაუწია ოფიცერმა და ასეთი რამ უთხრა: „შავი სიები“ მოვიდა, პეტრე. სიაში ხარ. ხვალ დილამდე გაქვს დრო.

- ჩვენი სოფლიდან კიდევ ვინ არის? - უკითხავს პაპარემს.

- პეტრე, შენ რაც გითხარი, ეგ რომ გაიგონ, შეიძლება დამხვრიტონ და კიდევ სხვებზე მეკითხები?

- მადლობა ძმობისთვის, მაგრამ ერთი კაცის გულისთვის დაგხვრეტენ, თუ ათისთვის, რა განსხვავებაა?!...

კიდევ შვიდი კაცი ყოფილა.

წამოვიდა სოფელში. შვიდივე მოძებნა. დაღამებულზე სოფლის განაპირას დათქვეს შეხვედრა.

- სახლში რომ მოვიდა - ყვებოდა ბებიარემი - ბუხართან ჩამოჯდა. ერთხანს ჩუმად იჯდა დაფიქრებული. მე ვახშამის სუფრას ვაწყობდი. დამიძახა: - მოდი, რაღაც სალაპარაკო მაქვსო და ყველაფერი მომყვა. თვალზე ცრემლი ადგა. ბოლო სიტყვები ეს იყო: - ქალო, მე ესენი არ მაცოცხლებენ. წავალ თურქეთში, ცოტა ხანს დავიშალები. დაწყნარდება ქვეყანა და დავბრუნდებით. რა უნდა მეთქვა: დარჩი და მოგკლანო?!

დაბნეულდა თუ არა, წავიდნენ. გადასასვლელი გზა კარგად იცოდნენ. ყინვაში, თოვლში, ტყე-ტყე გადაიარეს დიდ-პატარა ხევები, მთა... პირველ თურქულ სოფლამდე დაახლოებით 25-30კმ იყო. პაპარემმა რამდენიმე ენა იცოდა, მათ შორის თურქული და ფრანგული. ორი თვე სტამბულის პორტში იმუშავეს. გზის ფული მოაგროვეს და გემით მარსელში ჩავიდნენ...

სამი წლის განმავლობაში თჯახი ღებულობდა პაპაჩემის წერილებს და ფოტოებს.

1933 წელს ბებიაჩემი უშიშროებაში დაიბარეს. იქ მუქარის ქვეშ დაანერინეს განცხადება, რომ თჯახი უარს ამბობდა „სამშობლოს მოლაღატესთან“ რაიმე კავშირზე. შემდეგ, წამოყვნილ სახლში. დახიეს და დაწვეს ყველა სურათი, რომელზეც პეტრე იყო გამოსახული და ყველა მისი წერილი. მის სახსოვრად თჯახს შემორჩა მხოლოდ ერთი, 1930 წელს გამოგზავნილი ფოტოსურათი, რომელის გადამალვა უფროსმა ქალიშვილმა მოახერხა და პაპაჩემისვე ლექსი, რომელიც მამიდაჩემს ზეპირად ახსოვდა:

ტურფა წეროვ, გენაცვალე,
შესდექ, თხოვნა დამაცალე,
გულის ჭმუნვა გამაცალე,
ჭირი ლხინით შემიცვალე.

ცის სივრცეში დახვალ ფრენით,
გულს არ იკლავ მწარე ენით.
შემიწყნარე მცირე სმენით:
უცხო ვკვდები, უცხო სენით.

შენ გადარებ მზეს და მთვარეს,
გადაფრინდი ან ჩემს მხარეს,
მშობლებს ნახავ იქ მწუხარეს,
ცრემლებს ღვრიან სულ მდუღარეს!

სატრფოც სტირის თვალუშრობლად
და შვილები დამრჩა ობლად!
ჩამოჭექი მათ მახლობლად,
ჩემი ამბის საგალობლად.

უთხარ ჩემგან სიყვარული,
დაუამე ტანჯულთ გული:
მოვა ტურფა გაზაფხული
და მოჰყვება ვარდს ბულბული!

გარდაიცვალა 1966 წელს.
დაკრძალულია ლევილის ქართველთა სასაფლაოზე.

ნოდარ კიკნაძე

„...და ჰსწერდა ქუეყანასა“

„... ხოლო იესო წარვიდა მთასა მას ზეთის-ხილთასა.
და განთიად კუალად მოვიდა ტაძრად,
და ყოველი ერი მოვიდოდა მისა მიმართ,
და დაჰსჯდა და ასწავებდა მათ.“ (სახარება იოანესი, თ. 8)

ოცი საუკუნეა კაცობრიობის უდიდესი ნაწილი ისმენს, კითხულობს, სწავლობს და ცდილობს, იცხოვროს იმ საოცარი წიგნის მიხედვით, რომელიც „ახალ აღთქმად“, ანუ „სახარებად“ იწოდება.

ოცი საუკუნეა არ ნელდება წყურვილი ამ დიადი თხზულების გააზრების, მის სიღრმეთა წვდომისა.

ზემთ მოყვანილი ეპიზოდი გადმოგვცემს ამბავს, თუ როგორ სცადეს ავისმზრახველმა ეკლესიის მსახურებმა, მაცხოვრისათვის ხაფანგის დაგება:

„... ხოლო მწიგნობართა მათ და ფარისეველთა მოიყვანეს მისა დედაკაცი, რომელი ცხადად ერსა ზედა დაეპყრა მრუშებასა, და დაადგინეს იგი შორის, და ჰრქუეს მას: მოძღუარ, ესე დედაკაცი ცხადად მრუშებასა დაეპყრა. და მოსე ამცნო ჰსჯულსა შინა ჩუენსა ესე ვითართა ქუისა-დაკრება; შენ უკუე რასა იტყვი?“

იესოსთვის, რომელიც თითოეული ადამიანის გულის სიღრმეში იხედებოდა, ცხადი იყო, „კანონის აღმსრულებელთა“ მზაკვრული ჩანაფიქრი:

ის ხომ უზომოდ მოსიყვარულე, მოწყალე და მიმტევებელი იყო; ის იძლეოდა იმედს იქ, სადაც სხვები სთესდნენ სასონარკვეთილებას; მას ცოდვილნი გვერდს უმშვენიებდნენ ლხინის სუფრზე; გარყვნილი ქალები სიხარულით ბანდნენ ფეხებს და თვალცრემლიანნი ისმენდნენ მის შეგონებებს; მებაჟე, მისი რჩეული მოწაფეთაგანი იყო... და აი, ახლა მისგან ითხოვდნენ ცალსახა გადანყვეტილებას: მითევება, თუ ჩაქოლვა?!

ვერაგული ჩანაფიქრის მიზანი ასეთი იყო:

შეიწყალებს? - ამით დაუპირისპირდება იუდეველთა წმიდათაწმიდა, ურყევ კანონს და თავს დაიტეხს უმძიმეს ბრალდებას ერესში!

დაემორჩილება რჯულის კანონის მოთხოვნას და დაეთანხმება ქალის ქვით ჩაქოლვას? - ესეიგი ხელს კრავს უამრავ მიღევარს, თუ თავყვანისმცემელს. ესეიგი უარყოფს საკუთარ ღვთიურ ბუნებას.

„ხოლო ესე ჰსთქუეს და გამოჰსცდიდეს მას , რათა აქუნდეს შესმენად მისა. ხოლო იესო ქუეყანად დადრკა და თითითა ქუეყანასა ჰსწერდა და არა რას ეტყოდა.

და ვითარ მყოვარ ჰსდგეს და ჰკითხვიდეს მას, აღემართა ზე და ჰრქუა მათ: ვინ უცოდველ-არს თქუენგანი, პირველად მან დაუტევინ ქუაი მაგას ზედა.

და კუალდ ქუე-დაჰსდრკა და ჰსწერდა ქუეყანასა“.

ფინალი ამ ამბისა ცნობილია: თავად გამომცდელნი ჩავარდნენ გამოუვალ მდგომარეობაში, რადგან თანახმად სწავლებისა, უცოდველი მხოლოდ უფალია!

უცნობი დარჩა ერთი რამ: რა დაწერა იესომ მინაზე?

უცნობია, ალბათ იმიტომ, რომ იოანე ერთადერთია მახარებელთა შორის, ვინც ამ შემთხვევას აღწერს და ისიც, სხვის მონაყოლის მიხედვით;

იქნებ იმიტომ, რომ იმ დროში, წერა-კითხვის მცოდნე ადამიანი ძალზედ იშვიათი იყო, მით უფრო, მდაბიოთა შორის;

ან იმიტომ, რომ მწიგნობარნი, თუ ფარისეველი განათლებულინი კი იყვნენ, მაგრამ მათთვის საძულველი მოძღვარის შესახებ არას იტყოდნენ; ზოგიერთი წმიდა მამა ვარაუდობს, რომ იესომ მიწაზე ჩამოწერა ყოველთა იქ მყოფთა ცოდვები;

მე-19 საუკუნის ინგლისელი ღვთისმეტყველი, ფრედერიკ უილიამ ფარა(F.W.FARRAR) წიგნში „ცხოვრება იესო ქრისტესი“, გამოთქვამს მოსაზრებას, რომ იესომ ტექსტით, ან ციფრებით მიუთითა ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველის, იერემიას სიტყვებზე: „უფალო, ყოველნი დამტევებელნი შენნი სირცხვილელ იქმნენ, განდგომნი ქუეყანასა ზედა დაეწერნედ, რამეთუ დაუტევეს წყაროი ცხოვრებისა“ (იერემია. 17.13.).

ზოგადად, ადრეული საუკუნეების მწიგნობართა შორის მიღებული იყო განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ტექსტების დაშიფრული სახით მიწოდება („აღვალთ იგავითა პირი ჩემი და ვიტყოდი დაფარულსა დასაბამისათათა“ (ფსალმუნნი. 77.2.).

ნებისმიერ შემთხვევაში, ამ საიდუმლოს ამოხსნა რომ შესაძლებელი და აუცილებელი ყოფილიყო, ცხადია, ამას იოანეზე უკეთ ვერავინ მოახერხებდა.

P.S.

“ერთხელ, ინდოეთისა და ირანის საზღვარზე ერთ ყარიბს გადაეყარა.

- რას დაეძებ? -ჰკითხა თავადმა.

- ღმერთს, - მიუგო ყარიბმა,

- ოდნავ მაინც თუ მიუახლოვდი?

- რაც უფრო დიდხანს დავეძებ, ასე მგონია, მით უფრო ვშორდები,

- და მაინც განაგრძობ ძებნას?

- მე კი ვშორდები, მაგრამ მჯერა, ის მიახლოვდება!“

გრიგოლ რობაქიძე „მცველნი გრალისა“

ნოდარ კიკნაძე

**საქართველოს უშიშროების
კომიტეტის
ბანსაკუთრებულ საქმეთა
ბნიშვნელობის
უფროსი გამომძიებელი,
სახელმწიფო საზღვრის დაცვის
შიდა ინსპექციის უფროსი,
„ეჩსპერთა კლუბის“ ერთ-ერთი
დამფუძნებელი,
ძალოვანი სტრუქტურების
ვეთერანი, ბადამდგარი
პოლკოვნიკი**

ბობი მაისურაძე

**რუბრიკისტვის - (ისტორიის ერთი ფურცელი)
რათომ არ უნდა მოგუსადოთ ბოდში ოს სეპარატისტებს
მთხრობელი: სკოლის კედაბობი მანანა მაისურაძე**

დავიბადე და გავიზარდე ყოფილ სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში, მზაურის რაიონში. მზაური, როგორც დასახლებული პუნქტი, საქართველოს გასაბჭოებამდე არ არსებობდა. თავდაპირველად აშენდა ადმინისტრაციული შენობები, მილიცია, საავადმყოფო, სკოლა, ფოსტა, სამხედრო კომისარიატი და ასე შემდეგ. საკუთარი კადრები, ბუნებრივია, არ ჰყავდათ. ამიტომ თბილისიდან მოიწვიეს. მათი გვარებიც კი მახსოვს: შენგელია, შოვნაძე, ჩიმაკაძე, შანშიაშვილი, მეტრეველი, გოგორელიანი, ღვაბერაძე, ჯანელიძე, მეღუა, ლონგურაშვილი, დანელია, არჩვაძე... ცოტა მოგვიანებით, ადგილობრივმა ოსებმა განათლება მიიღეს ქ. თბილისში და მათ ჩაანაცვლეს ქართველი სპეციალისტები.

თავდაპირველად ოსებს ქართული ანბანის საფუძველზე შეუქმნეს საკუთარი ანბანი. მისი გამოყენებით იბეჭდებოდა სკოლის სახელმძღვანელოები და წიგნები. შემდეგ რუსები მიხვდნენ, რომ ასე ქართული ორიენტაციის ხალხი იზრდებოდა და მათი დამწერლობა ჯერ რუსულ ანბანზე გადაიყვანეს, შემდეგ კი ვითომ ოსური სკოლები გახსნეს. სინამდვილეში ოსურად მხოლოდ მეოთხე კლასამდე ისწავლებოდა, შემდეგ კი ერთბაშად რუსულზე გადადიოდნენ. ოსური კი მხოლოდ ერთი საგანი რჩებოდა. ასეთ სკოლაში ბავშვები რუსულ ისტორიასა და რუსულ ლიტერატურაზე იზრდებოდნენ, რამაც ის გამოიწვია, რომ საბოლოო ჯამში ყველა რუსული ორიენტაციის იყო. არაფერი აკლდათ.

ჰქონდათ: საკუთარ ენაზე სკოლები, უმაღლესი სასწავლებელი, სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, ჟურნალ-გაზეთები, გამომცემლობა „ირისტონი“, თეატრი, თეატრალური დასი, სახელმწიფო ცეკვის ანსამბლი, კინო-თეატრები, სტადიონი, კაფე-ბარები და რესტორნები, სხვადასხვა მუსიკალური ანსამბლები, მაგალითად- „ბონვარონი“, ფაბრიკა-ქარხნები, ტალკისა

და კვაისის საბადოები, სამკურნალო აბანოები. მოსახლეობაში გაჩნდა საკმაო რაოდენობის ქართულ-ოსური შერეული ოჯახები. ბევრი ოსი სწავლობდა ქართულ სკოლებში. იყო ოჯახები, რომელთა ბავშვების ნაწილი ქართულ სკოლაში დადიოდა, ნაწილი-რუსულში. სეპარატისტული გამობხტომები იყო აქა-იქ, მაგრამ ძალიან ცოტა. მდგომარეობა 1989 წლის აპრილის მოვლენების შემდეგ გამწვავდა. აქ, ბუნებრივია, რუსულმა პროპაგანდამაც იმძლავრა და ქართველებსა და ოსებს შორის დაპირისპირებაც დაიწყო.

1990 წლის 9 აპრილს ყველა სკოლას უნდა მოეწყო ეზოში ხაზი დალუპულთა პატივსაცემად. ორ ცვლიანი სკოლა გვქონდა. გამოვიყვანეთ ბავშვები და კლასების მიხედვით გავამსკრივეთ. სკოლის დირექტორის ცოლი ფატიმა თიგივეა მეთერთმეტე კლასის ხელმძღვანელი იყო. მან და ოსურის მასწავლებელმა ზალინა ხუგაევამ სპექტაკლი დადგეს. ამოაღებინეს ცხვირსახოცები გოგონებს და ტირილის იმიტაცია გააკეთებინეს. თვითონ კი იცინოდნენ.

ქართველებს ზუსტად ის დაგვემართა, რაც თეიმურაზ ხევისთავს. მასაც ეგონა, რომ მარგო მისი ცოლი იყო. არადა უკვე დიდი ხანია ჯაყო იწვა მასთან. ჩვენც გვეგონა, რომ ფალავანდიშვილების, ხერხეულიძეებისა და მაჩაბლების კუთვნილი მამაპაპური მიწები ჩვენი იყო. როგორც თეიმურაზი ისროლა კინწისკვრით ჯაყომ, ეგრე დაგვემართა ჩვენც. სოფლებს ქართული დასახელებები ჰქონდათ: ნაბაკევი, შინდარა, თიღვა, ალიბარი, სუნისი, ოქონა, ავნევი, მუგუთი, გვირგვინა, წნელისი, ლოპანი, ნედლათი, ტყისუბანი, ხუნდისუბანი, მულრისი, ახალშენი. ახლა სახელებს უცვლიან მათ. როცა სიტუაცია ძალიან დაიძაბა (1991 წლის იანვარი), ბავშვები გავიყვანეთ ნათესავებში. დავრჩით სახელმწიფოსაგან დაუსველები. არავის ადარდებდა ჩვენი ბედი. ღამღამობით ოსი ბოვეიკები შემოდდიოდნენ ხოლმე. ვიმალებოდით, სადაც შეგვეძლო. ერთ ღამესაც ჩუმად შემოგვეპარნენ. ვინც სად მოასწრო, იქ დაიძალა. მეც იქვე, მახლობელი სახლის სარდაფში შევედი, ცარიელი ტომრები დავიყარე და კუთხეში მივიყუჩე.

შემოვიდნენ, დამინახეს და გარეთ გამომიყვანეს. ერთი ავტომატიანი მომიჩინეს რომელსაც ნიღაბი ეკეთა. თავი მქონდა ჩალუნული. ამომდებდა ნიკაპში ავტომატის ლულას, ამანვეინებდა თავს და მერე შუბლში მიმიზნებდა. რამდენჯერმე რომ გააკეთა, ლულაზე ავუკარი ხელი და ვუთხარი: ამხელა კაცი ავტომატით მადგენარ თავზე, შენი ისედაც მეშინია და ლულის შუბლზე მობჯენა რალად გინდა-მეთქი? მაშინვე დაუშვა იარაღი. სახლში ლოგინად ჩავარდნილი მოხუცი ქალი იწვა. დაადგნენ თავზე და ეკითხებოდნენ, თუ სად იყო მისი შვილი. ქალმა არ იცოდა. ველარ მოვითმინე და ვუთხარი, რომ ნუ აწვალვებთ, ავადმყოფს, მართლა არ იცის. ამის თქმა იყო და მომცვივდნენ, ქუდი გადამიწიეს და ფარანი ჩამანათეს სახეში. ხმაზე მიცნო ვიღაცამ. მაშინვე წამიყვანეს. მოგვაგროვეს სოფლის გარეთ ფერმის ეზოში. ქალი მართლ მე ვიყავი. კაკო გაბარაევმა მიყვირა: მორჩა თქვენი ბაირამობა, ახლა ჩვენი დროა და დამიზნებით მესროლა სანადირო თოფი. უკანასკნელ წამს ვიღაცამ აუკრა ხელი და ტყვიამ ყურთან გამიზუზუნა. ოსური არ ვიცოდი, მაგრამ მაინც გავიგონე, როგორ თქვა ერთმა: „რალა შტაბში წავიყვანოთ, აგერ შევყაროთ ფერმაში და დავწვათ“. ეს რომ გავიგონე, ცოტა გულზე მომეშვა, რადგან შტაბში წავყანას ყველაფერი მერჩინა. ისიც მახსოვდა, რომ ანალოგიური 1924 წელსაც გააკეთეს ყორნისში. გადაწყვიტეს ჩვენი ბნაურში წავყანა. მანქანამდე 2 კილომეტრი იყო. გაგვამსკრივეს თოვლიან ბილიკზე, აქეთ-იქიდან და უკან ავტომატიანი ბოვეიკები მოგვყვებოდნენ. გავიფიქრე: შე სანყალო ქართველო, როდემდე უნდა იარო შენს მიწა-წყალზე დატყვევებულმა?! ძალიან მეშინოდა ბნაურში ჩაყვანის. გადაწყვიტე, მანქანიდან გადავმხტარიყავი და თავი მომეკლა. მაგრამ რომ გადავიხედე, ორმეტრიანი თოვლი იყო და ვერ მოვკვდებოდი.

ჩაგვიყვანეს ბნაურში, შეგვიყვანეს ერთ ოთახში. გოგალაძე გოჩას, გოგალაძე მერაბს, გოგალაძე თეიმურაზსა და ხარაზიშვილ ფერშანგს ცემა დაუნყეს თოფის კონდახებით და წიხლებით. თავი ჩავლუნე, ცქერა არ შემეძლო. მხოლოდ დარტყმისა და ძირს დაცემის ხმები მესმოდა. არც ერთს არ დაუყვირია, არც შველა ან შებრალება არ უთხოვიათ. დაამთავრეს მათი ცემა და დაიძახეს, ახლა ქალიო. შტაბის უფროსმა სლავიკ თიბილოვმა ერთ ბნელ ოთახში შემიყვანა. მხოლოდ მთვარის შუქი შემოდდიოდა, ხელში დანა ეჭირა და მითხრა, ახლა ძუძუები უნდა დაგატრაო. ძალიან შემეშინდა, დავიჯერე, რადგან დერეფანში ქირურგს მოვკარი თვალი. მერე ამოიღო ასანთი, გაკრავდა, სახეში ჩამანათებდა და მეკითხებოდა, გეშინიაო? ვუბნებოდი, რომ მეშინოდა. ასე დაცალა ერთი კოლოფი. გამომიყვანეს დერეფანში. გოგალაძე გოჩა ჰყავდათ ქუჩაში და აიძულებდნენ, გაიქეციო. ცოტა იმედი მომეცა, და ვუთხარი, მე გავიქევევი და მესროლე-მეთქი. მითხრეს, ჩვენ ქალებს არ ვხოცავთო. ბიჭებს სცემდნენ. მე უფრო „საგანმანათლებლო“ სექტორში ვიყავი. ლექციებს მიკითხავდნენ. ერთი ადგილობრივი არ იყო, უაქცენტოდ ლაპარაკობდა რუსულად, მეორე კი მილიციელი ჯიოევი იყო. ის ქართულად მელაპარაკებოდა. მითხრეს, რომ ეს მათი მიწა-წყალი იყო მცხეთამდე. უბრალოდ, ახლა არ უნდოდათ, თორემ როცა მოინდომებდნენ, მათი იქნებოდა. აი, 2 მეტრ მიწას კი ყველას მოგვიზომავდნენ.

მასწავლებელი ვიყავი, ყველა მიცნობდა. ამის გამო იფიქრეს, რომ გადამცვლიდნენ ვიქტორ ალბოროვზე, რომელიც ქარელის მილიციამ ტრაქტორის ქურდობისთვის დააპატიმრა. მაშინ ქარელის მილიციის უფროსი მალხაზ ბერუაშვილი იყო. შემთავალა, რომ ეგ კი არა, ჩემი შვილიც რომ იყოს, ალბოროვზე არ გადავცვლივ. ამ დროს არც ის იყო სტალინი, არც მე იაკობ ჯულაშვილი და არც ის ალბოროვი - გენერალი პაულიუსი.

იმჟამინდელი საქართველოს მთავრობა? საერთოდ თითქმის არ გაუნძრევიათ. პირიქით, მიუხედავად იმისა, რომ ყველამ იცოდა სად ვიყავით, ტელევიზიითა და რადიოთი ჩვენს შესახებ ყალბი ინფორმაცია ვრცელდებოდა: არ ვიცით, სად ჰყავთ მძევლებით. ამიტომ ქართულმა მოსახლეობამ ზნაურელი ბოვიკების მამები და ძმები აიყვანეს მძევლებად, რათა ჩვენზე გადაეცვალათ. დაინიშნა გადაცვლის დღე. მანამდე ასეთი რამ მოაწყვეს: ახლომახლო სოფლებიდან ჩამორეკეს ხალხი, ზნაურის ცენტრალურ ქუჩაზე აქეთ-იქით განალაგეს და სათითაოდ გაგვატარეს ბადრაგის თანხლებით. მე ბოლო ვიყავი. იმ გზაზე გამატარეს, რომელზეც 10 წლის განმავლობაში სკოლაში დავდიოდი. შეძახილები მესმოდა. ჩემს თავს ვუთხარი, გვერდზე არ გაიხედო-მეთქი, რადგან რომელიმე ნაცნობი სახის დანახვა და ისტერიკა ერთი იქნებოდა. მანამდე ჩემი ცრემლი არავის უნახავს. ერთხელ შტაბის უფროსმა მიყვირა: „Почему ты на меня смотришь как Ленин на буржуазию“? ახლა წინ გავიხედე, ამოვარჩიე ყველაზე დიდი ნაძვი და მის კენწეროს ვუყურებდი. მიმიყვანეს მანქანასთან, ჩვენი ბიჭები უკვე იქ იყვნენ. ავედი. მოვიდნენ ანზორ თიბილოვი და ჩოჩი გობლობი. გვაფურთხეს და გვაგინეს. ვისხედით დამცირებულნი და შეურაცხყოფილნი. სათითაოდ გვცვლიდნენ. მე კობა გაბარაევში გამცვალეს. კობა ჩემი მეზობელი, ჩემი შვილის მეგობარი იყო. უნდა გაგვევლო 4-კილომეტრიანი ნეიტრალური ზონა. დავადექით თუ არა გზას, „ტრასერები“ დაგვყარეს. თითქოს მავთულები ზუზუნებდნენ. დამიზნებით არ გვესროდნენ. როგორც იყო, ჩავაღწიეთ სოფელ ოქონამდე. მთავრობიდან ვინმემ მოგვაკითხა? მეტი დარდი არ ჰქონდათ! პირიქით, ისევ აგრძელებდნენ დემინფორმაციის გავრცელებას. მერე ჩემი შვილი მივიდა ტელევიზიაში და უთხრა მათ, რომ უკვე გაგვათავისუფლეს. მგონი, ეწყინათ კიდევ, რომ არ დაგვხოცეს.

კიდევ რამდენიმე ეპიზოდი, რომლებიც საქართველოს უახლოეს ისტორიაში არ უნდა დაიკარგოს:

1. ქალეთელი 81 წლის აკაკი გოგალაძე მოულოდნელად გაქრა. ახლო ნათესავებმა ის ათი დღე ეძებეს და ნახეს. ოს სეპარატისტებს ტომარაში ჩაუტენიათ და ჭაში ჩაუგდიათ;
2. 1991 წლის 20 -22 სექტემბერს ოსმა ე. წ. ბოვიკებმა თითქმის მთლიანი სოფელი (ქალეთი) გადაწვეს;
3. ლოპნელი როინ მაჭარაშვილი ზამთარში დაიკარგა. როცა თოვლი დადნა, მისი ჩონჩხი ნახეს და ჩექმებით ამოიცივნეს;
4. მოხუცი მელიტონ დარბაიძე სასიკვდილოდ ცემეს.

P. S. 31 წელია, ვითხოვ დამწვარი სახლის კომპენსაციას და არ მაძლევენ. ვიყავი მინისტრის მოადგილე მამუკა ცოტნიაშვილთან. გაუკვირდა, შენისთანა ადამიანს როგორ არ მისცეს კომპენსაცია. დიდი იმედებით გამომიშვა. ისიც კი მკითხა, სად ისურვებდი ბინას. უკან კი წერილი მომაცოლა, რომ “გრძელვადიან სიაში ხარ ჩასმული”...(!). ხელისუფლების წარმომადგენლის ასეთი გულგრილი, უსულგულო დამოკიდებულება ჩემს მდგომარეობაში მყოფი ადამიანებისათვის გაცილებით გულსაკლავია ვიდრე იმ ოსების საქციელი ვისი ტყვეობიდანაც მხოლოდ უფალმა გამოგვიხსნა.

ჩაინერა და დაამუშავა გოგი მაისურაძემ
2022 წლის 10 სექტემბერი

**იურისტი,
უფლებადამცველი**

მაია დემეტრაძე

ღირსების მსოფლიო - იურიდიული მსახური

/ექვნიკა მარადიული დისიდენტის (მათ შორის პრეზიდენტად ყოფნის უამს) და ღირსების ეტალონის, ზვიად გამსახურდიას ნათელ ხსოვნას/

ა ბ ს ტ რ ა ე ტ ი

გამოსვლა 24

12. უთხრა უფალმა მოსეს: ამოდი ჩემთან მთაზე და აქ იყავი; მოგცემ ფიქალებს - რჯულსა და მცნებებს, მათ დასამოძღვრად რომ დაგწერე.

გამოსვლა 31

18. მისცა მოსეს უფალმა, როცა შეწყვიტა მასთან ლაპარაკი სინაის მთაზე, მოწმობის ორი დაფა, ღვთის თითოთ ნაწერი ფიქალები.

გამოსვლა 32

19. როგორც კი მიუახლოვდა ბანაკს და დაინახა ხბო და როკვა, რისხვით აღინთო მოსე და ხელიდან გააგდო ფიქალები და მიაშხვრია მთის ძირას.

გამოსვლა 34

1. უთხრა უფალმა მოსეს: გამოთალე იმ პირველთა მსგავსი ორი ფიქალი, და მე დაგწერ ფიქალებზე სიტყვებს, რომლებიც ეწერა იმ პირველ ფიქალებზე, შენ რომ დაამსხვრიე.

28. დარჩა იქ, უფალთან ორმოც დღეს და ორმოც ღამეს; პური არ უჭამია და წყალი არ შეუსვამს. დაწერა ფიქალებზე აღთქმის სიტყვები. ათი სიტყვა.

/ძველი აღთქმა/

უაღრესად საინტერესო და ყურადსაღებია ზოგიერთი ღვთისმეტყველის განმარტება მოსეს მიერ ათი მცნების დაწერის ფაქტთან დაკავშირებით. ისინი ამბობენ, რომ კაცობრიობის განვითარების გზაზე ეს არა წინ, არამედ უკან გადადგმული ნაბიჯია, რადგან ადრე ადამიანებს გულის ფიცარზე ეწერათ სჯული. დროთა განმავლობაში კი მათი გულები გაქვავდნენ, რის გამოც სჯულის ქვაზე დაწერა გახდა საჭირო...

შესავალი

წარმოუდგენელია, ვინმემ დამაჯერებელი თქონიერება გაუწიოს თეზას, რომლის თანახმად, მსოფლიოს მშვიდობიანი განვითარების ერთადერთი გარანტი არის იმგვარი სამშვიდობო მსოფლიო წესრიგი, რომელიც ზნეობრივ პოლიტიკაზე იქნება დაფუძნებული. ზნეობრივი მსოფლიო წესრიგის გარეშე შეუძლებელია ერებისა და ქვეყნების დამაკნინებელი, კულტურასთან შეუთავსებელი ისეთი ქმედებების დაძლევა, რომელთა საერთო სახელია აგრესია. აგრესია, სულმოკლეობით გაჟღენთილი, პატივმოყვარეობითა და ამპარტავნებით ნაკვები, კულტურული კაცობრიობის არსებობის პირველივე დღიდან წამლავს მას და უზნეობისა და უკულტურობის განსხეულებად წარმოჩნდება ამ ჩვენს უახლეს საუკუნეში. XXI საუკუნე ხომ ადამიანის ფუნდამენტურ უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის უპრეცედენტო მექანიზმების ეპოქაა, რომელიც, აგრესიის დაძლევის შემთხვევაში, შესაძლოა კაცობრიობის ოქროს საუკუნედ წოდების პრეტენდენტადაც იქცეს. ალბათ გვეთანხმებით, რომ არაფერია აგრესიაზე უფრო სამარცხვინო და ზიზღის მომგვრელი. ამასთან, იმდენად ნეგატიურია მისი არსი, ხოლო მასშტაბური და მრავალმხრივი - მისი მოქმედების არეალი, რომ ნეგატიური რეპუტაცია მთლიანად ვრცელდება აგრესორ ქვეყანაზე და მის შემადგენელ, უმრავლესობაში მყოფ ეთნოსზე. ეს კი ეთნიკურ დონეზე ბადებს აუცილებელი საპასუხო აგრესიის გამოვლენის მიზანს აგრესიის მსხვერპლი ქვეყნის მოქალაქეთა მენტალიტეტში. ამის მაგალითები უხვადაა გამოტანილი მსოფლიო ისტორიის ფურცლებზე და მათზე შეჩერება არ ღირს. ვფიქრობთ, ფოკუსირება უნდა მოვახდინოთ ზნეობრივი მსოფლიო წესრიგის უნივერსალურ კონცეფციაზე და სამართლიანი მართლმსაჯულების უზრუნველყოფით მისთვის გარანტიების შექმნაზე. ნებისმიერ შემთხვევაში, ზნეობრივი მსოფლიო წესრიგის უნივერსალური კონცეფციის ამოსავალი იქნება და უნდა იყოს - ღირსება. ღირსების მატარებელი კაცობრიობა უკვე თავისთავად ქმნის ღირსების მსოფლიო წესრიგს. ამის განხორციელებას კი, ცხადია, ნებაყოფლობით გაღებული ძალისხმევა ესაჭიროება, ახალი მსოფლიო გაერთიანების გზით, რასაც ღირსების მსოფლიო გაერთიანებას ვუწოდებთ, და ღირსების მსოფლიო სასამართლოს დაფუძნების გზით.

ღირსება, როგორც ზნეობრივი მსოფლიო წესრიგის უნივერსალური კონცეფცია

ზნეობრივი მსოფლიო წესრიგის უნივერსალური კონცეფცია აუცილებლად და მხოლოდ ღირსებას დაეფუძნება. ეს აქსიომაა. მხოლოდ, ამ შემთხვევაში ადამიანურ და პირად ღირსებათა პარადიგმებს შორის არჩევანი პირად ღირსებაზე უნდა გაკეთდეს, რადგან ადამიანური ღირსება ისედაც არის წყარო ყველა უფლებისა და თავისუფლებისა, რაც აღიარებული და დაცულია. პირადი ღირსება კი - არის ნებაყოფლობითი თვითშეზღვევა, კუთვნილ სიკეთესა და სარგებელზე უარის თქმა სხვათა კუთვნილი სიკეთისა და სარგებლის, სხვათა ადამიანური ღირსების დაცვის მიზნით, როდესაც ამას სამართლიანობა გვკარნახობს. პირადი ღირსების კონცეპტი დღეს არ არის განზოგადებული, რადგან ის ნებაყოფლობითი არჩევანია. თუმცა, ის ოდესღაც სხვადასხვა ეთნოსის იდეურ მრწამსს წარმოადგენდა! ამგვარად, ის არ არის ახალი და ბუსტად შეესაბამება, ერთის მხრივ, კაცობის, ვაჟკაცობის ეტალონის, ზნეობრივი და სამართლიანი გმირის კავკასიურ, ასევე აღმოსავლურ ტრადიციებს, მეორეს მხრივ კი - რაინდობის ევროპულ ტრადიციას. თუ კაცობრიობა გაერთიანდება და საკანონმდებლო დონეზე მოახდენს იმის დეკლარირებას (ღირსების სტატუტი - რომის სტატუტის ნაცვლად), რომ საკუთარ სიკეთესა და სარგებელზე ძვირფასი და აღმატებული სხვათა კუთვნილი სიკეთის, სარგებლისა და ადამიანურ ღირსებათა დაცვაა, თუკი ამას სამართლიანობა მოითხოვს, ეს ნამდვილად იქნება ზნეობრივი მსოფლიო წესრიგის უნივერსალური კონცეპტი და ეტალონი. და თუ ამგვარი გაერთიანება მოხდება ახლო მომავალში, ეს ფაქტი 21 - ე საუკუნის კაცობრიობას უნივერსალური ღირსების მატარებელ მთლიანობად აქცევს და დამაჯერებლად წარმოაჩენს მას ოქროს საუკუნის შემოქმედ კაცობრიობად მსოფლიო ისტორიის წინაშე.

პირადი ღირსების კონცეპტის განზოგადება ღირსების მსოფლიო სასამართლოს დაარსებასთან არის დაკავშირებული. ამ უკანასკნელის შექმნის აუცილებლობაზე მსჯელობისას, ბუნებრივია, გვერდს ვერ ავუვლით უკვე ისტორიად ქცეულ ახლო წარსულს, რადგან სწორედ მასში იქნება წარმოჩენილი კონკრეტული მაგალითები - თვალსაჩინოებისა და გააზრების მიზნით.

ღირსების სასამართლოდან ღირსების მსოფლიო სასამართლომდე

ცნება „ღირსების სასამართლო“ რაინდობის ეპოქაში გაჩნდა და ამდენად, მისი არსი უცხო არ არის ევროპული ცივილიზაციის ქვეყნებისთვის. საქართველოში ის ეროვნულ - განმათავისუფლებელი მოძრაობის საზოგადოებრივ ასპარეზზე ხილულად გამოსვლის შემდეგ დამკვიდრდა. ღირსების სასამართლო იმ პირთა მხილების შესაძლებლობად იქცა ქართველ დისიდენტთათვის, ვინც უშიშროების სახელმწიფო კომიტეტის მიერ იყო საიდუმლოდ შერჩეული და ჩანერგილი ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობაში. ამასთან, ღირსების სასამართლო იყო არა ოფიციალური სტრუქტურა, არამედ მარტივი არაფორმალური გაერთიანება დისიდენტებისა და მათიც, ვინც საკუთარ თავს დისიდენტებს მიაკუთვნებდა. ღირსების სასამართლოზე კითხვა-პასუხის რეჟიმში ხდებოდა ამა თუ იმ პიროვნების ქმედებათა შეფასება მხედობისა და მორალის ჭრილში, ხოლო ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის იდეის ღალატის შემთხვევაში, ჩამდენის მხილება ხდებოდა ყველას თანდასწრებით (ზეპირი ვერდიქტი), რაც იყო უდიდესი მორალური სასჯელი დისიდენტად თვითაღიარებული პირისთვის. რაც შეეხება ჭეშმარიტ დისიდენტებს, მათი სიის სათავეში უდავოდ დგას საქართველოს ეროვნულ - განმათავისუფლებელი მოძრაობის ლიდერის, თანამედროვე საქართველოს დამოუკიდებლობის მესაძირკვლის, ქვეყნის პრეზიდენტის, ზვიად გამსახურდიასა და საქართველოს ეროვნული გმირის, მერაბ კოსტავას უკვდავი სახელები და უკვდავი სახელი დამოუკიდებელი იჩქერიის (ჩეჩნეთის) პრეზიდენტის, ჯოხარ დუდაევისა¹. მათ საქართველოში სულის რაინდებსაც უწოდებენ. სულის რაინდებს, რადგან ისინი აღმოჩნდნენ სხვათა ადამიანური ღირსების დასაცავად ნებაყოფლობითი თვითშეზღვევის - ანუ პირადი ღირსების - და მორალური პასუხისმგებლობის უმაღლესი შეგნების მატარებელი რაინდები ტოტალიტარიზმის აპოკალიფტურ უფსკრულში.

¹ჩეჩნეთის რესპუბლიკა იჩქერიამ 1991 წლის 5 სექტემბერს გამოაცხადა დამოუკიდებლობა. ის მხოლოდ საქართველომ აღიარა. იჩქერიის პრეზიდენტი ჯოხარ დუდაევი გახდა. 1994 წლის დეკემბერში რუსეთი ომის გამოუცხადებლად შეიჭრა იჩქერიაში. ამ მომენტიდან დაიწყო რუსეთ - ჩეჩნეთის პირველი ომი, რომელიც ჩეჩნეთის გამარჯვებით დასრულდა 1996 წელს. პარალელურად რუსეთის სპეცსამსახურები გამალებით ნადირობდნენ პრეზიდენტ დუდაევზე. 1996 წლის 21 აპრილს, ულტრათანამედროვე აპარატურის მეშვეობით, განხორციელდა პრეზიდენტის მობილური სატელეფონო საუბრის გადატაცება და მისი მისამართით გაგზავნილ იქნა ზესიზუსტის მქონე რაკეტა. ჯოხარ დუდაევი სოფელ გეხი - ჩუს სიახლოვეს მოკლეს. სამ წელიწადში ჩეჩნეთის მეორე ომი დაიწყო, რომელიც ჩეჩნეთის დამოუკიდებლობის დე ფაქტო გაუქმებით და რუსეთის მიერ ტერიტორიის დაკავებით დასრულდა.

„სულის რაინდობა კი - ადამიანში ღირსების ცნობის დიდი და საპატიო ეთიკურ - ესთეტიკური წყურვილია.“ (იუზა ევგენიძე, ქართველი ლიტერატურათმცოდნე).

მართებული იქნება, აქ გავიხსენოთ ზვიად გამსახურდიას სიტყვები, რომლებიც დღესაც აქტუალური და მნიშვნელოვანია კულტურული და ისტორიული ღირებულებების თვალსაზრისით: „... კაპიტალიზმის ქვეყნებში ადამიანებმა უნდა დასთმონ სწოების მიმართ, კომფორტის სიყვარული, მოგებისა და სარგებლიანობის კულტი. სოციალისტურ ქვეყნებში კი ადამიანებმა უნდა დასთმონ შიში, ვიწრო ეგოისტური კარჩაკეტილობა, ასოციალურობა, მოქალაქეობრივი დებერტირობა, ფილისტერული თვითკმაყოფილება და აგრეთვე თვითმოტყუება ფსევდოლოპოზიციონერობით. შენ დაბრძანდები დიდი ქალაქის .ქუჩებში, ვიწრო მეგობართა წრეში ოპოზიციურად ყბედობ, სიტყვით გმირი ხარ, საქმით კი, ყოველნაირად თავს არიდებ სიმართლისათვის ომს, რომელსაც აწარმოებენ შენი მოყვასნი, ნიადაგ ციხისა და სიკვდილის საფრთხის ქვეშ მდგომნი. შენ არად გენაღვლება ციხეებსა და ბანაკებში ჩაყრილი ადამიანების ბედი, რომელთაც ნელი წამებით კლავენ, აავადებენ, შენ მათზე ფიქრსაც კი თავს არიდებ, შენ განდევნე ისინი შენი ცნობიერების ველიდან, შენთვის ისინი «არაპიროვნებანი» არიან. როგორც ეს ორუელის ცნობილ რომანში ხდება, ამით კი შენ თავად ხდები ფიტული კაცისა, სწობი სწობთა შორის, ყბედობის სენით დაავადებული.“

თანდათან შენი ცხოვრების წესი მიგიყვანს დეგრადაციამდე, ამორალიზმამდე, ბოლოს შენ შესაძლოა შეიძულო შენი მოყვასი, რომელიც თავს სწირავს სიმართლისა და სიკეთისათვის ბრძოლაში, შენ მისთვის იწყებ ათასგვარი ატრიბუტების გამოგონებასაც: «უცნაური», «დონ-კიხოტი», «პოზიორი»; იწყებ მის წვრილმან ნაკელში ქექვას, მის კრიტიკას, მოკლედ, გსურს დაასაბუთო შენი გზის სისწორე, რომელსაც დალუპვისაკენ მიჰყავხარ... სამწუხაროა, მაგრამ ამგვარ გზას დღეს ჩვენში უპრინციპო ან უმსოფლმხედველო ხალხი როდი მიყვება მხოლოდ. აქ «ქრისტიანთა» ხმებიც გაისმის, კვიეტიზმის მქადაგებელთა. ისინი გმობენ ხმის² ყოველგვარ ამაღლებას ბოროტების წინააღმდეგ. ეს სიტყვით ქრისტიანები, ხოლო საქმით გაიძვერა ფარისევლები საღმრთო წერილსაც კი იშველიებენ თავიანთი სილაჩრისა და სიბილწის გასამართლებლად, თან ავიწყდებათ უზენაესი ცოცხალი მაგალითი საღმრთო წერილისა, იესო ქრისტე, რომელიც ადამიანთა მოდგმის ხსნისათვის, სიმართლისა და სიქველის იდეალებისათვის, ბოროტების მხილებისათვის ჯვარს ეცვა. ამ ადამიანებს კი ჯვარცმა უკიდიათ ხშირად თავიანთ ოჯახებში - მოოქროვილი, ვითარცა კედლის სამკაული, ხოლო თავად არ სურთ ეცვან ჯვარს, ასეთ «ქრისტიანებს» ჭეშმარიტად ათეისტები სჯობიან, რომლებიც ადამიანის ღირსებებისათვის და უფლებებისათვის იბრძვიან უშიშრად. ამ ათეისტებმა, მართალია სულიერად ვერ გააყნობიერეს დილემა, მაგრამ იგრძნეს იგი ესოდენ ძალუმად, რომ მათი ცხოვრება მთლიანად გარდაიქმნა, მათი ნებელობა ღვთის სამსახურში ჩადგა, ისინი დიდი გულისა და შეგრძნებების ადამიანები არიან, რომლებიც ხშირად, საღვთო გზასაც პოულობენ ხოლმე თავიანთი მაღალი იდეალის სამსახურში ან იმ ცხოვრებისეული ტანჯვის შედეგად, რომელიც გარდაუვალი ხდება მათთვის ამ გზაზე. სიმართლისათვის თავდადება კი არ შეიძლება არ მიგვიყვანოს სიმართლისა და სიკეთის წყარომდე - ღმერთამდე“ (ზვიად გამსახურდია, „დილემა კაცობრიობის წინაშე“).

და მაინც, რა აკავშირებს ერთმანეთთან საქართველოს რესპუბლიკისა და იჩქერიის პრეზიდენტებს, ზვიად გამსახურდიასა და ჯოხარ დუდაევს? ეს კავშირი მარტივად ასახსნელია და მას სულის რაინდობა ჰქვია - ის, რაც სასიცოცხლოდ აუცილებელია დღევანდელი კაცობრიობისთვის აგრესიისგან თავის დასაღწევად და საყოველთაო მშვიდობის უზრუნველსაყოფად. სწორედ სულის რაინდობის თითოეულ ჩვენგანში გაბნეული, თუნდაც უმნიშვნელო, მარცვლების გამოვლენა, შეკრება და გაღვივება მიგვიყვანს ჩვენ მსოფლიოს თავისუფალ ერთა ასამბლეის (იხილეთ მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული აღორძინების“ 2022 წლის 1 ნოემბრის მანიფესტი) დაარსებამდე, ანუ ღირსების მსოფლიო გაერთიანებამდე. ასევე ღირსების მსოფლიო სასამართლომდე, რომელიც ნებისმიერი მომჩივანი ქვეყნის დასაბუთებული განაცხადის საფუძველზე შეუდგება აგრესიის მოსალოდნელი თუ სავარაუდო დანაშაულის ფაქტების და მათი ისტორიული წინაპირობების შესწავლას, მისი დასკვნა კი იქნება გამაფრთხილებელი ვერდიქტი, განკუთვნილი როგორც მომჩივანი, ისე მოწინააღმდეგე მხარისთვის და სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლოსთვის. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდება, მოგეხსენებათ, არ ითვალისწინებს ამ შესაძლებლობას და რომც ითვალისწინებდეს, მას ხელს შეუშლიდა ისეთი რუდიმენტი, როგორიც არის ვეტო. ამიტომ, გამოქვაბულის ადამიანისთვის დამახასიათებელი აგრესიით XXI საუკუნემდე მოღწეულ კაცობრიობას მხოლოდ თავის ღირსეულ წარმომადგენელთა ზნეობრივი შეთანხმება და ზნეობრივი პოლიტიკის განხორციელება იხსნის გარდაუვალი კატასტროფისგან. ეს კი მხოლოდ ახალი მსოფლიო გაერთიანების შექმნით არის შესაძლებელი. ამდენად, წარმოდგენილი იურიდიული ესსეს სათაურად შერჩეული სიტყვები - ღირსების მსოფლიო - გულისხმობს სამართლიან მსოფლიო წესრიგს, რაც ახალმა მსოფლიო შეთანხმებამ, ღირსების მსოფლიო გაერთიანებად წოდების პრეტენდენტმა ახალმა მსოფლიო გაერთიანებამ უნდა უზრუნველყოს, - უნივერსალური იურისდიქციის მქონე სამართლიანი სასამართლოს დაარსების მიზნით. ეს იქნება რთული, მაგრამ არა - შეუძლებელი, ეკლიანი, მაგრამ საპატიო და ღირსეული გზა დისიდენტური ღირსების სასამართლოდან ღირსების მსოფლიო სასამართლომდე.

საქართველოს რესპუბლიკის კანონი ლუსტრაციის შესახებ

პ რ ე ა მ ბ უ ლ ა

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობამ და მოქალაქეთა პოლიტიკურმა გაერთიანებამ „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული ალორძინება“, საკუთარი პოლიტიკური ნებისა და მიზნის შესაბამისად, შეიმუშავა ლუსტრაციის კანონის პროექტი, რომლის ამოქმედების გარეშე სრულიად წარმოუდგენელია სამართლებრივი სახელმწიფოს მშენებლობა, თავისუფალი ეკონომიკისა და თავისუფალი ბაზრის უზრუნველყოფა, ხელისუფლების დეოლიგარქიზაცია, დამოუკიდებელი და სამართლიანი სასამართლოს არსებობა. წარმოდგენილ კანონპროექტში ზუსტად არის განსაზღვრული, ვისზე ვრცელდება ის, რა თანამდებობები ექვემდებარება შემოწმებას და დროის რა მონაკვეთს მოიცავს. ამასთან, გათვალისწინებულია გასაჩივრების მექანიზმი და სამართლიანი სასამართლოს უფლება.

ცხადია, საქართველოს კანონიერი ხელისუფლების შეიარაღებული კრიმინალური გადატრიალების გზით მოსული ფაქტობრივი რეჟიმის მონაცვლე რეჟიმებს არ გააჩნიათ არც პოლიტიკური ნება და არც მიზანი, შეიმუშავონ და დაამტკიცონ ლუსტრაციის რეალურად აღსრულებადი კანონი! ამასთან, გამომდინარე იქიდან, რომ სახელმწიფოს კონტინუიტეტის (სახელმწიფოს იდენტურობისა და უწყვეტობის) რეალიზება სწორედ ლეგიტიმური ხელისუფლების უწყვეტ არსებობასთან არის დაკავშირებული, სწორედ საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობას და მოქალაქეთა პოლიტიკურ გაერთიანებას „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული ალორძინება“ აქვს უფლება (და ვალდებულებაც), ქვეყნის მოსახლეობისა და საერთაშორისო საზოგადოების წინაშე, წარადგინოს ხელისუფლების ლუსტრაციის კანონის პროექტი. საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა და მოქალაქეთა პოლიტიკურ გაერთიანება „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული ალორძინება“, როგორც უმაღლესი პოლიტიკური და სამოქალაქო ღირსების მატარებელი პრეზიდენტის და იმავდროულად დისიდენტის (პრეზიდენტის პოსტზე ყოფნის დროსაც), ზვიად გამსახურდიას მიერ დაფუძნებული პოლიტიკური ძალა, ლუსტრაციის კანონის პროექტს წარმოადგენს სახელწოდებით: „საქართველოს რესპუბლიკის კანონი ლუსტრაციის შესახებ“.

საქართველოს რესპუბლიკის კანონი ლუსტრაციის შესახებ

მუხლი 1. ლუსტრაციის შესახებ საქართველოს რესპუბლიკის კანონის მიზანი

ლუსტრაციის შესახებ საქართველოს რესპუბლიკის კანონის მიზანია ამ კანონით განსაზღვრულ პირთათვის განსაზღვრული თანამდებობების დაკავების განსაზღვრული ვადით აკრძალვა - ხელისუფლებისგან მათი ჩამოშორების გზით, საქართველოში სამართლებრივი სახელმწიფოს მშენებლობის, დემოკრატიული ღირებულებების, კანონის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებების დაცვისა და განმტკიცების უზრუნველსაყოფად.

მუხლი 2. ლუსტრაციის შესახებ საქართველოს რესპუბლიკის კანონის ძირითადი პრინციპები

1. ლუსტრაციის შესახებ საქართველოს რესპუბლიკის კანონის ძირითად პრინციპს წარმოადგენს სახელმწიფო სამსახურში 1991 - 1993 წლების პუტჩის განმახორციელებელ პირთათვის და მათი ოჯახის წევრთათვის, ასევე, აგრესორი და/ან ოკუპანტი ქვეყნის და/ან ყოფილი სსრკ - ს სპეციალურ სამსახურებთან თანამშრომელ პირთათვის და მათი ოჯახის წევრთათვის სახელმწიფო - პოლიტიკური თანამდებობების, აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოთა ხელმძღვანელი თანამდებობების, მუნიციპალური ორგანოების ხელმძღვანელი თანამდებობებისა და სასამართლო ხელისუფლების მართლმსაჯულების განხორციელების უზრუნველმყოფი თანამდებობების (შემდგომში - თანამდებობების) დაკავების დროებით აკრძალვა, რაც დადგენილია ამ კანონით, ან სასამართლოს გადაწყვეტილებით;

2. ხელისუფლებისგან ჩამოშორება ხორციელდება სახელმწიფოს მართვაში (ხელისუფლებაში) იმ პირთა მონაწილეობის თავიდან ასაცილებლად, რომლებმაც თავიანთი გადაწყვეტილებით, ქმედებით ან უმოქმედობით, განახორციელეს ან/და წვლილი შეიტანეს 1991 - 1993 წლების პუტჩის განხორციელებაში და/ან ისეთი გარემოებების დადგომაში, რომელიც მიზნად ისახავდა და/ან ისახავს: საფრთხის შექმნას საქართველოს სუვერენიტეტისთვის, ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოებისთვის და/ან თავდაცვის ძალებისთვის, დემოკრატიული მმართველობის განხორციელებისთვის, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებებისთვის. ხელისუფლებისგან ჩამოშორება ეფუძნება შემდეგ პრინციპებს:

- ქვეყნის სუვერენიტეტისა და ეროვნული ღირსების დაცვა;
- კანონისა და სამართლის უზენაესობა;

3. ამ კანონის ამოქმედებიდან 15 წლის განმავლობაში თანამდებობა, რომლისთვისაც ხორციელდება ხელისუფლებისგან ჩამოშორება, არ შეიძლება ეკავოს ამ კანონის მე-3 მუხლით გათვალისწინებულ პირებს, აგრეთვე იმ პირებს, რომლებსაც ამ კანონის ამოქმედებიდან 2 (ორი) კვირის ვადაში ნებაყოფლობით არ წარუდგენიათ განაცხადები დაკავებული თანამდებობიდან გადადგომის შესახებ;

4. ამ მუხლის მე-3 მუხლით გათვალისწინებული აკრძალვა პირის მიმართ შეიძლება გამოყენებული იყოს მხოლოდ ერთხელ;

5. ამ კანონის აღსრულების უფლებამოსილების მქონე სუბიექტის გადაწყვეტილება საჩივრდება სასამართლოში.

მუხლი 3. თანამდებობრივი პოზიციები და პირები, რომელთაც ეხება და რომელთა მიმართაც ხორციელდება ხელისუფლებისგან ჩამოშორება

1. ხელისუფლებისგან ჩამოშორება ეხება შემდეგ თანამდებობრივ პოზიციებს:

ა) საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტს, საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტის აპარატის ხელმძღვანელს, საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს წევრებს, საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის წევრებს, საქართველოს რესპუბლიკის

აღმასრულებელი ორგანოების ხელმძღვანელებს, რომლებიც არ არიან საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის წევრები;

ბ) საქართველოს რესპუბლიკის აღმასრულებელი ორგანოს ხელმძღვანელს, რომელიც უზრუნველყოფს სახელმწიფო საბანკო, საგადასახადო ან/და საბაჟო პოლიტიკის ფორმირებას და განხორციელებას, საქართველოს რესპუბლიკის ეროვნული ბანკის თანამდებობის პირებს;

გ) საქართველოს რესპუბლიკის გენერალური პროკურორს, საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის უფროსს, საქართველოს რესპუბლიკის დაზვერვის სამსახურის უფროსს;

დ) საქართველოს რესპუბლიკის შვიარაღებული ძალების სამხედრო მოხელეებს, გარდა სამხედრო მოსამსახურეებისა;

ე) საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის საბჭოს წევრებს, საქართველოს რესპუბლიკის მოსამართლეებს;

ვ) საქართველოს რესპუბლიკის კომუნიკაციების მარეგულირებელი ეროვნულ კომისიის ხელმძღვანელ პირს და წევრებს;

ზ) საქართველოს რესპუბლიკის ანტიკორუფციული და ანტიმონოპოლიური სამსახურების ხელმძღვანელ პირებს;

თ) საქართველოს რესპუბლიკის ცენტრალური საარჩევნო კომისიის, საზოგადოებრივი ტელევიზიისა და რადიომაუწყებლობის სამეთვალყურეო საბჭოს წევრებს;

ი) საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული იმ საწარმოების ხელმძღვანელებს, რომლებსაც ადმინისტრაციული ორგანოს ფუნქციები აქვთ დელეგირებული;

კ) სახელმწიფო რესპუბლიკის ხელისუფლებისა და მუნიციპალური ორგანოების თანამდებობის პირებს (გარდა არჩევითი თანამდებობის პირებისა);

2. ხელისუფლებისგან ჩამოშორება ეხება იმ პირებს და მათი ოჯახის წევრებს, რომლებიც:

1) არჩეულნი იყვნენ და მუშაობდნენ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის, საქართველოს კომუნისტური პარტიის, ყოფილი სსრკ-ის სხვა საკავშირო რესპუბლიკის კომუნისტური პარტიის წამყვან პოზიციებზე;

2) არჩეულნი იყვნენ და მუშაობდნენ კომკავშირული ორგანიზაციის ცენტრალური კომიტეტის წამყვან თანამდებობებზე;

3) იყვნენ სსრკ - ის სუკ - ის, საქართველოს სსრ - ის სუკ - ის, სსრკ - ის სხვა საკავშირო რესპუბლიკების სუკ - ის აგენტები და სსრკ - ის თავდაცვის სამინისტროს მთავარი სადაზვერვო სამსახურისა და სსრკ - ის სუკ - ის უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების (გარდა ტექნიკური სპეციალობებისა) თანამშრომლები.

მუხლი 4. ლუსტრაციის შესახებ საქართველოს რესპუბლიკის კანონის აღსრულება და კონტროლი

1. ლუსტრაციის შესახებ საქართველოს რესპუბლიკის კანონის აღსრულების უფლებამოსილების მქონე სუბიექტს წარმოადგენს საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის სამინისტრო, რომელმაც უნდა შეიუშავოს შესაბამისი დებულება და ნორმატიული აქტები;

2. საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტი საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციით დადგენილ ფარგლებში ახორციელებს საპარლამენტო კონტროლს ამ კანონის აღსრულებაზე.

მუხლი 5. ლუსტრაციის შესახებ საქართველოს რესპუბლიკის კანონისადმი დაქვემდებარებულ პირთა ერთიანი სახელმწიფო რეესტრი

1. ინფორმაცია იმ პირთა შესახებ, რომელთა მიმართაც დადგენილია ამ კანონის მე - 3 მუხლის მე - 2 ნაწილით გათვალისწინებული აკრძალვა, შეიტანება ერთიანი სახელმწიფო რეესტრში, რომელსაც ქმნის და აწარმოებს საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის სამინისტრო და ქვეყნდება საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე;

2. რეესტრის დებულებას, მისი ფორმირებისა და შენარჩუნების წესს ამტკიცებს საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის მინისტრი.

მუხლი 6. გარდამავალი და დასკვნითი დებულებები

საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის მინისტრს დაევალოს დადგენილია ამ კანონის მე - 3 მუხლის მე - 2 ნაწილით გათვალისწინებულ აკრძალვას დაქვემდებარებულ პირთა ერთიანი სახელმწიფო რეესტრის დებულების, რეესტრის ფორმირებისა და შენარჩუნების წესის შემუშავება.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა

საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციური კანონი საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციაში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის შესახებ

მუხლი 1.

საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციაში შეტანილ იქნას შემდეგი ცვლილებები და დამატებები:

საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციის პრეამბულა ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

„საქართველოს რესპუბლიკის ხელისუფლება ეფუძნება ხელისუფლების დანაწილების პრინციპს, რომლის მიხედვითაც სასამართლო ხელისუფლება ერთ - ერთია სახელმწიფოს სამ არსებით, თუმცა თანაბრად მნიშვნელოვან საყრდენს შორის. ამასთან, ხელისუფლების სამივე შტო (საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო) უნდა ემსახურებოდეს სახელმწიფოსა და ერთმანეთის წინაშე ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფას. საქართველოს რესპუბლიკის ხელისუფლების სამივე შტო აღიარებს კანონის უზენაესობის პრინციპს და მოქმედებს არა საკუთარი ინტერესების სასარგებლოდ, არამედ ხალხის ინტერესების სასარგებლოდ.

საქართველოს რესპუბლიკის სასამართლო ხელისუფლება იქნება საკმარისად დამოუკიდებელი იმისთვის, რომ შეასრულოს საკონსტიტუციო ვალდებულება და განახორციელოს საკუთარი როლი ხელისუფლების სხვა შტოების, ფართო საზოგადოებისა, და სასამართლო დავის მხარეთა მიმართ. მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა არ იქნება პრეროგატივა ან პრივილეგია, რომელიც მათ ენიჭებათ საკუთარი ინტერესის სასარგებლოდ, არამედ ეს იქნება შესაძლებლობა, რომელიც მათ მიენიჭებათ კანონის უზენაესობის მიზნით და ყველა იმ მხარის ინტერესის სასარგებლოდ, ვისაც სურს მართლმსაჯულება და ვინც მოელის მართლმსაჯულებას. მხოლოდ სასამართლოს რეალური დამოუკიდებლობაა მოსამართლეთა მიუკერძოებლობის უზრუნველყოფის საშუალება. ამდენად, იგი წარმოადგენს წინაპირობას იმისა, რომ სასამართლოებში ყველა მოქალაქე (და ხელისუფლების სხვა შტოები) ისარგებლებს თანასწორუფლებიანობით. მხოლოდ დამოუკიდებელ სასამართლოს შეუძლია ეფექტურად განახორციელოს საზოგადოების ყველა წევრის, განსაკუთრებით კი - მონყვლადი ან არაპოპულარული ჯგუფების უფლებები. ამასთან, ყველა სახის დანაშაული, იმპიჩმენტის გამოკლებით, უნდა განიხილოს ნაფიც მსაჯულთა სასამართლომ. სასამართლო ხელისუფლება ვრცელდება ყველა იმ საქმეზე, რომელიც კანონისა და სამართლიანობის შესაბამისად გამომდინარეობს საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციიდან, საქართველოს რესპუბლიკის კანონებიდან და საერთაშორისო ხელშეკრულებებიდან, რომლებიც დადებულია ან მომავალში დაიდება საქართველოს რესპუბლიკის მიერ.

მოსამართლეთა არჩევითობა და ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი კი არის იმ უდიდესი ნდობის გარანტი, რაც საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქეებს ექნებათ ქართული მართლმსაჯულების მიმართ.“

2. საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციის 163 - ე მუხლი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

მუხლი 163

1. საქართველოს რესპუბლიკის სასამართლო ხელისუფლება დამოუკიდებელია სახელმწიფო ხელისუფლების სხვა შტოებისაგან და მას ახორციელებენ მხოლოდ სასამართლოები. სასამართლო ხელისუფლება მართლმსაჯულებას ახორციელებს სამოქალაქო, ადმინისტრაციულ და სისხლის სამართალწარმოებათა მეშვეობით;

2. საქართველოს საერთო სასამართლოების სისტემა 3 ნაწილად იყოფა:

- ა) რაიონული (საქალაქო) სასამართლო;
- ბ) სააპელაციო სასამართლო;
- გ) საკასაციო (უზენაესი) სასამართლო.

3. სასამართლოს (მოსამართლის) დამოუკიდებლობის, მართლმსაჯულების ხარისხისა და ეფექტიანობის უზრუნველყოფის მიზნით არსებობს საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის საბჭო, რომელიც არის სასამართლოს დამოუკიდებლობის გარანტი;

4. იუსტიციის საბჭოს უფლებამოსილებებში შედის მოსამართლეთა თანამდებობაზე დანიშვნა - გათავისუფლება, საკვალიფიკაციო გამოცდების ორგანიზება, სასამართლო რეფორმის გასატარებლად წინადადებების შემუშავება და სხვა. იუსტიციის საბჭოს შემადგენლობაში შედიან 10 წლის ვადით განწესებული 14 წევრი და უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე. იუსტიციის საბჭოს შემადგენლობის 1/3 - ს შეადგენენ საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა თვითმმართველობის ორგანოს მიერ მოსამართლეთაგან არჩეული წევრები და უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე. იუსტიციის საბჭოს შემადგენლობაში, გარდა საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა თვითმმართველობის ორგანოს მიერ არჩეული წევრებისა და უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარისა, შედიან საქართველოს პრეზიდენტის მიერ დანიშნული 5 წევრი და პარლამენტის მიერ სრული შემადგენლობის არანაკლებ სამი მესუთედის უმრავლესობით არჩეული 5 წევრი.

იუსტიციის საბჭოს თავმჯდომარეს იუსტიციის საბჭოს არამოსამართლე წევრთაგან ორგანული კანონით დადგენილი წესით 10 წლის ვადით, მაგრამ არაუმეტეს მისი, როგორც იუსტიციის საბჭოს წევრის უფლებამოსილების ვადისა, ირჩევს იუსტიციის საბჭო.

5. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს უფლებამოსილება, შექმნისა და საქმიანობის წესი განისაზღვრება ორგანული კანონით.”

3. საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციის 164 - ე მუხლი ჩამოყალიბდეს შემები რედაქციით:

მუხლი 164

1. საერთო სასამართლოების მოსამართლედ შეიძლება აირჩეს საქართველოს ქმედუნარიანი მოქალაქე 30 წლის ასაკიდან. მოსამართლეობის კანდიდატი შეირჩევა ორი ძირითადი კრიტერიუმის – კეთილსინდისიერებისა და კომპეტენტურობის – საფუძველზე.

2. კეთილსინდისიერების კრიტერიუმის მახასიათებლებია:

- ა) პიროვნული კეთილსინდისიერება და პროფესიული სინდისი;
- ბ) დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა და სამართლიანობა;
- გ) პიროვნული და პროფესიული ქცევა;
- დ) პიროვნული და პროფესიული რეპუტაცია.

3. კომპეტენტურობის კრიტერიუმი აისახება მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო საგამოცდო პროგრამაში, რომლის შესაბამისად დანიშნული გამოცდა განსაზღვრავს, თუ რამდენად შეესაბამება გამოსაცდელი პირი (მოსამართლეობის კანდიდატი) მოსამართლისთვის წაყენებულ მოთხოვნებს, საკმარისია თუ არა მისი თეორიული ცოდნა და შესწევს თუ არა მას ამ ცოდნის პრაქტიკულად გამოყენების უნარი.”

4. საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციის 165 - ე მუხლი ჩამოყალიბდეს შემები რედაქციით:

მუხლი 165.

1. საერთო სასამართლოების სისტემაში მოქმედებს რაიონული (საქალაქო) სასამართლოები, ორი სააპელაციო სასამართლო – თბილისის და ქუთაისის და უზენაესი სასამართლო;

2. რაიონული სასამართლო იქმნება მუნიციპალიტეტში, საქალაქო კი – თვითმმართველ ქალაქში. საქალაქო სასამართლოს სამოქმედო ტერიტორია თვითმმართველ ქალაქთან ერთად შეიძლება მოიცავდეს მუნიციპალიტეტსაც.”

5. საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციის 166 - ე მუხლი ჩამოყალიბდეს შემეზი რედაქციით:

მუხლი 166.

1. რაიონული (საქალაქო) სასამართლო არის პირველი ინსტანციის სასამართლო, რომელიც მისი განსჯადობისადმი მიკუთვნებულ საქმეებს განიხილავს ერთპიროვნულად ან, კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევაში, - კოლეგიურად, 3 მოსამართლის შემადგენლობით;

2. სააპელაციო სასამართლო წარმოადგენს მეორე ინსტანციას, რომელიც კოლეგიურად, 3 მოსამართლის შემადგენლობით განიხილავს საჩივრებს პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებებზე;

3. უზენაესი სასამართლო საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე მართლმსაჯულების განხორციელების უმაღლესი და საბოლოო ინსტანციის - საკასაციო - სასამართლოა. ის ზედამხედველობს მართლმსაჯულების განხორციელებას ქვეყნის საერთო სასამართლოებში.”

მუხლი 2.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესმა საბჭომ უზრუნველყოს ამ კანონის ამოქმედებასთან დაკავშირებით შესაბამის კანონებში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანა.

მუხლი 3.

ეს კანონი ამოქმედდეს გამოქვეყნებიდან მე-15 დღეს.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო

მცირე კონსტიტუციური სახის განმარტებები

ჩვენი სააზროვნო არსენალიდან დღეს ბევრი რამ საჭიროებს აუცილებელ სამართლებრივ გამოსწორებას, სულიერ ფასეულობათა სასწრაფო და გადაუდებელ გადარჩევა-გადაფასებას. სიცოცხლისათვის, არსებობისათვის, გადარჩენისათვის, სიყვარულისათვის, მემკვიდრეობის დატოვება-გაგრძელებისათვის, სწავლისა და ზრდა-განვითარებისათვის ბრძოლაში დღეს მოითხოვა ადამიანის ახალი პარადიგმის აუცილებლობის შექმნა: გულისხმიერად მოქცევა, შემოქმედებითად გამოყენება და საზოგადოებისათვის პატიოსანი სამსახური დადგა დღის წესრიგში. ადამიანმა უნდა გააკეთოს არჩევანი დაბალი იერარქიიდან მაღლისაკენ: წინააღმდეგობა-აჯანყებიდან, ბოროტი დამორჩილებიდან და საკუთარი სურვილის დათმობიდან ხალისიან თანამშრომლობამდე, გულსასვს ვალდებულებამდე და შემოქმედებით აღტკინებამდე.

ისტორიული პროცესების განვითარების დიალექტიკა თავისთავად გვკარნახობს არსებულ წარმოდგენათა გარკვეული კორექტირების აუცილებლობას. ჩვენი სააზროვნო არსენალიდან დღეს ბევრი რამ საჭიროებს აუცილებელ სამართლებრივ გამოსწორებას, სულიერ ფასეულობათა სასწრაფო და გადაუდებელ გადარჩევა-გადაფასებას, რაც მომავალში ქართველი ერის ისტორიული მეხსიერების, დროთა მიერ ტრაგიკულად დარღვეული კავშირისა და „ჩატეხილი ხიდების“ გამრთელების აუცილებელ წინაპირობად უნდა იქცეს. ახალი კონსტიტუციის შემუშავებამდე საქართველოს არსებული კონსტიტუცია სათანადო ცვლილებებითა და დამატებებით კვლავაც კანონიერად მოქმედებს გარდამავალი პერიოდის მოთხოვნათა შესაბამისად, როგორც საქართველოს რესპუბლიკის დროებითი ძირითადი და უმაღლესი კანონი. გარდამავალი პერიოდი კი, თავისთავად, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი პერიოდის უმნიშვნელოვანესი ეტაპია, რომლის განმავლობაში უნდა მომზადდეს საქართველოს სრული სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობიდან თავისუფლებისაკენ აღორძინების რეალური საფუძვლები. საქართველოს რესპუბლიკის 1978-1991 წლების კონსტიტუციის 1 თავის (საქართველოს რესპუბლიკის საზოგადოებრივი წესწყობილებისა და პოლიტიკის საფუძვლები) მიხედვით საქართველოს რესპუბლიკა არის სუვერენული, დემოკრატიული, სამართლებრივი სახელმწიფო, რომელიც გამოხატავს საქართველოს მოსახლეობის ერთობლივ ნებას და უზრუნველყოფს მისი ყველა მოქალაქის ინტერესების დაცვას, განურჩევლად მათი ეროვნული და სარწმუნოებრივი კუთვნილებისა. საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორია სამართლებრივად ერთიანი და განუყოფელია. საქართველოს რესპუბლიკაში მთელი ძალაუფლება ხალხს ეკუთვნის. ხალხი, დღესაც, სახელმწიფო ხელისუფლებას ახორციელებს სახელმწიფო ხელისუფლების საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის მეშვეობით. ყველა სახელმწიფო ორგანო ექვემდებარება სახელმწიფო ხელისუფლების დღევანდელ წარმომადგენლობითი ორგანოს - საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის კონტროლს და ანგარიშვალდებულია მის წინაშე.

საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო და მისი ყველა ორგანო მოქმედებს კანონიერების საფუძველზე, უზრუნველყოფენ მართლწესრიგის, საზოგადოების ინტერესების, მოქალაქეთა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვას. სახელმწიფო ორგანიზაციები, მოქალაქეთა პოლიტიკური და საზოგადოებრივი გაერთიანებები, სხვა ორგანიზაციები და თანამდებობის პირნი მოვალენი არიან იცავდნენ საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციასა და კანონებს, საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის დირექტივებს, გადანყვეტილებებსა და დადგენილებებს.

სახელმწიფოებრივი ცხოვრების უმნიშვნელოვანესი საკითხები საყოველთაო-სახალხო უნდა განიხილებოდეს და მომავლისათვის - სამართალმემკვიდრეობისა და კანონიერების სრული აღდგენის შემდგომ, ისინი აუცილებლად გადაეცემა საყოველთაო-სახალხო კენჭისყრისათვის (რეფერენდუმისათვის). კონსტიტუციის მიხედვით, ასევე განსაზღვრულია, რომ საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე დაუშვებელია სხვა სახელმწიფოთა და მათი ნების განმახორციელებელ რენეგატთა თუნდაც ფაქტობრივ, მაგრამ მართონეტულ ე. წ. ხელისუფალთა, თუ მათ მხარდამჭერ ორგანიზაციათა და ქვედანაყოფების ფუნქციონირება.

საქართველოს რესპუბლიკის პოლიტიკური გაერთიანების ხელმძღვანელი ორგანო სასურველი და სავალდებულოცაა იმყოფებოდეს საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე, გარდა იმ უკიდურესი შემთხვევისა, როცა მას, დევნილობის შემთხვევაში, არ შეუძლია განახორციელოს თავისი უფლება-მოსილებანი საქართველოს სახელმწიფოს ტერიტორიაზე.

საქართველოს რესპუბლიკა საგარეო-პოლიტიკურ საქმიანობაში ხელმძღვანელობს საერთაშორისო სამართლის პრინციპებითა და საქართველოს რესპუბლიკის კანონმდებლობით. საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ორგანოები, სამართალდამცავი და ეროვნული საჯარისო ფორმირებები, მოვალენი არიან დაიცვან საქართველოს რესპუბლიკის

ინტერესები, მისი ტერიტორიული მთლიანობა, განამტკიცონ რესპუბლიკის თავდაცვისუნარიანობა, უზრუნველყონ ნებისმიერი აგრესიის მოგერიება, სამოქალაქი მშვიდობა და პირუთვნელად შეასრულონ ამ მიზნებისაკენ მიმართული საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის დადგენილება-გადანწყვეტილებანი.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა მიზანშეწონილად თვლის, რომ გარდამავალ პერიოდში - სახელმწიფოებრივი სამართალმემკვიდრეობისა და კანონიერების აღდგენამდე და შემდეგაც, საქართველოს რესპუბლიკაში უნდა არსებობდეს და ფუნქციონირებდეს: საქართველოს რესპუბლიკის ეროვნულ-სარწმუნოებრივი იდეოლოგიის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი კონსტიტუციური სისტემა და მათი საქმიანობის პრინციპები: სამართლიანი საარჩევნო სისტემა; სახელმწიფო ხელისუფლებისა და მმართველობის უმაღლესი ორგანოები და პირები თავიანთი უფლება-მოვალეობებით; საქართველოს რესპუბლიკის ბიუჯეტი; მართლმსაჯულება, საარბიტრაჟო სასამართლო და საპროკურორო ზედამხედველობა, ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული განვითარების სისტემები, რომელთა, კანონიერი კონსტიტუციის შესაბამის კანონებთან თანამედროვე ფაქტობრივ გარემოში, დღევანდელ რეალობასთან თანხვედრაში მოყვანასა და მართვას ახორციელებს საქართველოს რესპუბლიკის ხელისუფლება - საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა, საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ხელისუფლებისა და მმართველობის უმაღლესი ორგანოს დადგენილებებისა და გადანწყვეტილებების საშუალებით.

კანონიერი კონსტიტუციის თანახმადვე საქართველოს რესპუბლიკას კვლავაც კანონიერად გააჩნია თავისი გერბი, დროშა, ჰიმნი, სხვა სახელმწიფოებრივი სიმბოლიკები და მისი დედაქალაქია თბილისი. საქართველოს რესპუბლიკის კანონიერი კონსტიტუციის მოქმედება და მისი შეცვლის წესიც ძირითადად განსაზღვრულია ამავე კონსტიტუციის მიხედვით. საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციისა და საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის დადგენილების შესაბამისად, დღევანდელ რეალურ, ფაქტობრივ გარემოში სამხედრო-კრიმინალური და სახელმწიფო გადატრიალების შედეგად შეწყვეტილი, მაგრამ კანონიერად და სამართლებრივად დღესაც მოქმედი გარდამავალი პერიოდი კვლავაც ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის უმნიშვნელოვანესი ეტაპია, რომლის განმავლობაშიც უნდა აღმოიფხვრას ამ გადატრიალების შედეგად მიღებული უკანონოებები, აღსდგეს სამართალმემკვიდრეობა და უნდა მომზადდეს საქართველოს სრული სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენისა და თავისუფლების რეალური საფუძვლები.

საქართველოს მოსახლეობის ფართო ფენების მიზიდულობის ცენტრი უდავოდ სამართლებრივი, კანონიერი და ეროვნული სუვერენიტეტის აღდგენის იდეა უნდა იყოს და ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი აღორძინების კონტექსტში უნდა გავიანბნოთ. ეროვნულ-პოლიტიკური თვითიდენტიფიკაციაში უნდა დავინახოთ ამ მოვლენის არსი და იმპერიალისტურმა ნომენკლატურულმა ფაქტობრივმა რეჟიმმა სწორედ რომ ვერ უნდა გაუწიოს რეალური წინააღმდეგობა სამართლებრივი, კანონიერი, ეროვნული ძალების ხელისუფლების სათავეში დაბრუნების პროცესს, რამეთუ პოლიტიკური ტრანსფორმაციის შეფასება კომპლექსურ-ინდუქციური პოლიტიკური ანალიზის საფუძველზე გაცილებით მართებული, ობიექტური იქნება და უნდა შეფასდეს შემდგომ მნიშვნელოვან მოვლენებთან ერთიან სისტემაში და არა მათგან იზოლირებულად და განყენებულად.

საქართველოს ეროვნულ-სარწმუნოებრივი მოძრაობის შინაგანი დინამიკა, როგორც სახელმწიფო იდეოლოგია, იდეაში უნდა იყოს ე. წ. „ახალი მსოფლიო წესრიგის“ არქიტექტონიკაში კავკასიის გეოპოლიტიკური სივრცისა და მისი ღერძული სახელმწიფოს - საქართველოს სუვერენობის საკითხის უცილობელი ჩასმა და აღდგენა და იმ ბარბაროსული კოსმოპოლიტური ოკეანედან გამოსვლა, სადაც პოსტინდუსტრიული ცივილიზაციის გენებისის ეპოქაში ქართული ეროვნულობა შთაინთქა იმპერიალისტური ძალების დროებითი გარიგებებით.

თუ ჩვენ ერთ მთლიანობაში გავიანბნებთ ისტორიულ, ეროვნულ და მართლმადიდებელ-ქრისტიანულ ტრადიციებს, მხოლოდ მაშინ აღმოვაჩინთ ეროვნული ღირებულებების ჭეშმარიტ ფასეულობათა სამართლებრივ სისტემას. საქართველოში გარდამავალი პერიოდი დასრულებულად ჩაითვლება მხოლოდ მაშინ, როდესაც საქართველოში აღდგება კანონიერება, სამართალმემკვიდრეობა და მხოლოდ ასეთ სამართლებრივ სახელმწიფოდ სცნობენ სხვა სახელმწიფოები, გაერთ და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები, ამავდროულად დატოვენ ჩვენს სამშობლოს სხვადასხვა მანქურთი ორგანიზაციები.

სრული სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და თავისუფლების მიღწევა ჯერ კიდევ ხანგრძლივი პროცესია, მაგრამ მიღწევადია, რათა მთელ მსოფლიოს ყვნობოს ქართველი ერისა და მთლიანად საქართველოს რესპუბლიკის მოსახლეობის ერთსულოვანი ნება.

საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას ადმინისტრაციის საბანგებო ბანცხადება

დღეს, სამართლებრივად, იურიდიულად და ფაქტობრივადაც სამწუხაროდ აღარ არსებობს და ვერ ფუნქციონირებს უზენაესი საბჭო. თუმცა დარჩა სამართლებრივად არსებული, კონსტიტუციურად ლეგიტიმური საქართველოს დამოუკიდებლობის მომკოვებელი ხელისუფლება - საქართველოს რესპუბლიკის დღეს არსებული მთავრობა და მისი კოლტიკური, მმართველი კოლტიკური ორგანო მკმ „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული აღორძინება“.

ასევე, არსებობს საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტის ადმინისტრაცია რომელსაც არ შეუწყვეტია ფუნქციონირება და არ უღიარებია ხუნდის სამართალმემკვიდრე ე. წ. უკანონო ხელისუფალნი.

სასწრაფოდ საჭიროა შეიკრიბოს და ამოქმედდეს სკკომ „მრგვალი მაგიდა - თავისუფალი საქართველოს“ ყველა შემადგენელი სტრუქტურული რგოლი.

საქართველოს რესპუბლიკის ლეგიტიმური ეროვნული ხელისუფლება სახელმწიფო გადაღრიალებიდან დღემდე მაინც უწყვეტად არსებობს და მოქმედებს, როგორც დე იურე, ასევე დე ფაქტოდ და ყველა კოლტიკური საშუალებებით იბრძვის სახელმწიფოს სამართალმემკვიდრეობის აღსადგენად!

ჩვენ საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას ადმინისტრაცია კვლავ ერთგულად ვდგევართ კანონიერების სადარაჯოზე საქართველოს რესპუბლიკის არსებული ლეგიტიმური ხელისუფლების გვერდით და ვიბრძვით კანონიერების, სამართალმემკვიდრეობისა და ლეგიტიმური ხელისუფლების აღსადგენად.

საქართველოს რესპუბლიკის
პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას სამდივნო,
პირადი მდივანი

კობა არსენაშვილი

საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტის ბრძანებით ადმინისტრაცია

- 1. რობერტ (რობიზონ) მარგველაძე**
დაცვის უფროსი
გენერალ-ლეიტენანტი
- 2. იაკობ (კობა) არსენაშვილი**
პრეზიდენტის პირადი მდივანი
დაცვის უფროსის მოადგილე
გენერალ-ლეიტენანტი
- 3. ბორის კეკელიძე**
დაცვის წევრი ცვლის
უფროსი გენერალ-მაიორი
- 4. ზაზა ბურჯანაძე**
დაცვის წევრი
გენერალ-მაიორი
- 5. ზაზა ლიპარძელიანი**
დაცვის წევრი
გენერალ-მაიორი
- 6. ჯუმბერ (ნაომი) ბაბაძე**
დაცვის წევრი
გენერალ-მაიორი
- 7. ბარუკი გვანცელაძე**
დაცვის წევრი ცვლის
უფროსი გენერალ-მაიორი

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობისა და მკვ „საქართველოს პელსინკის კავშირი - ერთიანი აღორძინების“ ერთობლივი დადგენილებით (№ GRG-HU-11122024) (საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციური გადაწყვეტილების კომიტეტის დასტურით) საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციისა და საქართველოს რესპუბლიკის შესაბამისი კანონმდებლობების თანახმად, საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტის ბრძანებით გასაუბრდისად ადმინისტრაციის ყველა წევრს საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობისა და კავშირის საქმიანობაში შეთანხმებული განსაკუთრებული პიროვნული და ორგანიზაციული წვლილისათვის მიენიჭოს საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი განვითარების წოდება და დაჯილდოვდეს საქართველოს რესპუბლიკის დირსების ორდენით.

ყოველივე ზემოთაღნიშნული დასტურდება სათანადო დოკუმენტებით საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტის ბრძანებით გასაუბრდისად და საქართველოს რესპუბლიკის დღევანდელი არსებული მთავრობის მიერ.

თამარ (თამუნა) რაზმაძე

მპგ „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი -
 ეროვნული ალორძინების" იურიდიული და
 ადამიანის უფლებების დაცვის
 დეპარტამენტების წევრი, მპგ
 „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი -
 ეროვნული ალორძინების"
 ახალგაზრდული ორგანიზაციის
 გამგეობის წევრი, ჟურნალ „მატიანეს
 რედკოლექციის წევრი და
 კავშირის პრესცენტრის
 წარმომადგენელი,
 საზოგადოებრივ-პოლიტიკური
 ორგანიზაცია
 „ღირსება = თავისუფლება" თავმჯდომარის
 მოადგილე

ქართული მატერიალური კულტურის ისტორიიდან

სვანური სასხოვრებელი სახლი

ა) სვანეთის ისტორიულ-გეოგრაფიული მდებარეობა

სვანეთი საქართველოს ულამაზესი მხარეა. იგი მოიცავს კავკასიონის ქედის სამხრეთ კალთებს და მდინარეების ენგურისა და ცხენისწყლის ბემო წელს.

საქართველოს ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული დაყოფით სვანეთის შემადგენლობაშია მესტიის რაიონი ანუ ბემო სვანეთი და ლენტეხის რაიონი - ქვემო სვანეთი.

ისტორიულად სვანეთის შემადგენლობაში შედიოდა მდი. კოდორის ბემო წელის ხეობები, ე. წ. აფხაზეთის სვანეთი, სამეგრელოს ჩრდილოეთი ნაწილი, ლეჩხუმისა და ბემო რაჭის მმოსაზღვრე რეგიონი; ჩრდილო კავკასიაში - ყუბანისა და ბაქსანის სათავის ხეობები. ადრინდელ საუკუნეებში სვანეთი ჯერ კოლხეთის სამეფოს შემადგენელი ნაწილი იყო, შემდეგ - ეგრისის სამეფოსი.

ბ) სვანეთის ისტორიული ექსკურსი

მე-11, მე-15 საუკუნეებში სვანეთი წარმოადგენდა საქართველოს ფეოდალური სახელმწიფოს ერთ-ერთ საერისთავოს. სვანეთი მე-15 საუკუნეში საქართველოს სამეფო-სამთავროებად დაშლის შედეგად დაიყო რამდენიმე ნაწილად: სვანეთის სამთავრო (ზემო სვანეთის დასავლეთი ნაწილი, ენგურის ხეობა, ბალის ქედის ქვემო მხარე - სადადეშქელიანო სვანეთი), ბალზემო სვანეთი, რომელსაც გვიანდელ პერიოდში „თავისუფალი სვანეთი“ ეწოდება და ქვემო სვანეთი (ცხენისწყლის ხეობა: ლაშხეთის, ჩოლურისა და ლენტეხის თემები).

მე-18 საუკუნის მეორე ნახევარში ლენტეხის თემები დადიანებმა დაიმორჩილეს, ხოლო მე-19 საუკუნის დასაწყისიდან ქვემო სვანეთს, ანუ „ცხენისწყლის სვანეთს“, სადადიანო სვანეთიც ეწოდება.

სვანები ისტორიულ წყაროებში პირველად სტრაბონთან მოიხსენიება (პირველი საუკუნე), მაშინაც ისინი კავკასიის მთებში ცხოვრობდნენ და სარწმუნოა, რომ სვანებს ოდითგანვე ეჭირათ კავკასიონის სტრატეგიული გადმოსასვლელები, ამიტომაც მუდამ იყო მცდელობა დიდი იმპერიების მხრიდან საქართველოს ამ ნაწილის გაკონტროლებისა.

სვანეთი საქართველოს ერთ-ერთი ძნელად მისადგომი მხარეა. იგი ჩვენი ქვეყნის ისტორიის ძნელბედობის ჟამს წარმოადგენდა განძთსაცავს, რათა მტრის ხელში არ მოხვედრილიყო ქართული კულტურის უმნიშვნელოვანესი საუნჯე.

სვანეთმა მრავალი შესანიშნავი ნივთი შემოგვინახა, მათ შორისაა მე-11 საუკუნის ბოლოს კლარჯეთიდან წამოღებული ადიშის ოთხთავი, რომელიც გადაინერა 897 წელს და უძველესი ქართული თარიღიანი სახარება.

სვანეთი გამოირჩევა ტრადიციული ყოფის მრავალფეროვნებით, სულიერი და მატერიალური ფასეულობით, საინტერესო ფოლკლორითა და წეს-ჩვეულებით, საცხოვრებელი და მე-12 საუკუნის დროინდელი უძველესი სვანური კოშკებით, ტაძრებით, ულამაზესი ბუნებითა და სხვა.

გ) სვანური საცხოვრებელი და თავდაცვითი ნაგებობები

სვანური მატერიალური კულტურის მნიშვნელოვან ნაწილს წარმოადგენს საცხოვრებელი და თავდაცვითი ნაგებობანი, რომელიც არაერთი დაინტერესებული მკვლევარის თვალსაწიერშია მოხვედრილი. ეს ეგზოტიკური ნაგებობანი თავისი გრანდიოზულობით ყოველ დროს აოცებდა უცხოელ სტუმარსა თუ ადგილობრივ მნახველს.

საგანგებოდ შევჩერდით ნინო ბრაილაშვილის (ბრაილოვსკაიას) ეთნოგრაფიულ ჩანაწერებზე „ასეთი მახსოვს საქართველო“.

ნინო ბრაილაშვილმა 30 წლის განმავლობაში მოაგროვა ქართული მატერიალური და სულიერი კულტურის ამსახველი მნიშვნელოვანი ჩანახატები და შექმნა ქართული ტრადიციული ყოფის ამსახველი მხატვრული კატალოგი და ფოტო-ალბომი.

ამ ავტორის მიერ საქართველოს თითოეული მხარე ხასიათდება მრავალფეროვნებითა და თვითმყოფადობით. წერილობით მასალას თან ერთვის

ილუსტრირებული კატალოგი: საცხოვრებელი ნაგებობების, ტანსაცმლის, სამეურნეო, საყოფაცხოვრებო და რელიგიური თემატიკის მქონე ნივთების ფოტოებით.

სვანეთის აღწერისას ნინო ბრაილაშვილის ყურადღება მიიპყრო მომღერალმა ხეობამ, რომელიც მას შესტიიდან უშგულის მიმართულებით მიმავალს მოესმა და დაატკბო თავისი მელოდიურობით. როგორც მას აუხსნეს, მუსიკის ამ ბგერებს წარმოქნიდა კლდის ატკეჩილი ნაწილაკები, რომელიც მზებზე ხურდებოდა, მოძრაობას იწყებდა, ერთმანეთს ეხახუნებოდა და მელოდიურ ბგერებს გამოსცემდა.

როგორც ეთნოგრაფიული ყოფის ამსახველი მასალიდან ცნობილია, სვანური საცხოვრებელი სახლი შედგება ორი ნაწილისაგან: სახლი - „ქორ“, და თავდასაცავი ოთხ-ხუთსართულიანი კოშკისაგან - „მურყვამ“.

ნინო ბრაილაშვილის მოგზაურობისას სვანური კოშკები 1987 წლის ზამთრის ძლიერი ზვავის სედეგად ძლიერად იყო დაზიანებული. ამ დროს ბევრი ძველი და ახალი შენობა დაინგრა, თუმცა გადარჩა კოშკები.

როგორც ავტორი მოგვითხრობს, სვანური კოშკების ქვედა სართული მთლიანად კირხსნარით გამაგრებული ქვის წყობითაა ამოვსებული, რაც მტრის შემოსევების დროს, მისი მიუდგომლობის გარანტი იყო. კოშკში მოხვედრა შეიძლება მისადგმელი კიბის დახმარებითა და მხოლოდ მეორე სართულიდან გაჭრილი კარის საშუალებით. სვანური გამოთქმის თანახმად: „სვანური სახლი - მათი ციხე-სიმაგრეა.“

სათოფურებიანი, მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლის ტიპი ძირითადად გავრცელებულია ზემო სვანეთში, მთის რაჭაში, ესე იგი, მაღალმთიან რეგიონში, რომელიც არამხოლოდ მთიელი ქართველების საცხოვრებელი და საზოგადოებრივი ყოფის დამახასიათებელი შტრიხია, არამედ რამდენადმე შეგუებულია მკაცრი და ხანგრძლივი ზამთრის პირობებთან.

უნდა აღინიშნოს ის გარემოებაც, რომ თავდაცვითი ხასიათის ამგვარი ნაგებობა დამონმებული იქნა მხოლოდ პირიქეთ ხევსურეთში, რომლის მოსახლეობასაც უშუალოდ უშუალოდ უხდებოდა კონტაქტი კავკასიის მთიანეთის სხვა ხალხებთან.

ხოლო, რაც შეეხება მთიან რაჭას, როგორც ვახუშტი ბატონიშვილი გადმოგვცემს, ეს ტერიტორია მე-15 საუკუნემდე მაინც სვანებით იყო დასახლებული, რაც ბუნებრივია საერთო ტიპის ტრადიციებთან ავლენს გენეტიკურ კავშირს.

სვანურ კოშკზე მჭიდროდაა მიშენებული სქელკედლიანი ქვის სახლი („ქორ“), მისი ზედა ნაწილის - სხვენის - სართული - „დარბაზის“ - ოჯახის სამაფხულო საცხოვრებელს წარმოადგენს. აქვე ინახავენ სანოვაგესა და თივას.

სვანები იატაკში გაჭრილი ხვრელით თივას აწვდიან საქონელს საცხოვრებელ ოთახში - „მაჩუბში“, ე.ი. პირველ - ქვედა სართულში.

სვანები საცხოვრებელი ნაგებობის ასაგებად იყენებენ მაღალი ხარისხის ხე-ტყის, (ფიჭვის) საშენ მასალას, რომლის გამოისობით, სვანების ნაგებობანი საკმაოდ დიდი ზომისაა.

სახლის საცხოვრებელ ოთახს „მაჩუბს“ აქვს ორი სარკმელი და ერთი საერთო კარი - ადამიანისა და საქონლისათვის. პირუტყვი მოთავსებულია კუთხურად გადატიხრულ სადგომში („გუალ“). ერთიანად მოჩუქურთმებულ ტიხარში („ლეჭუნდირ“) ჭრილებია, რათა საქონელმა თავი გაჰყოს ბაგაში.

ნინო ბრაილაშვილის ილუსტრირებულ მონოგრაფიაში ყურადღებას იპყრობს ნიკა ფარჯიანის საცხოვრებელი სახლი - კოშკითურთ სოფელ ლეშგუანში; დ. გერლიანის „მაჩუბი“ სოფელ ისკრაში; სვანური საცხოვრებელი და კოშკი სოფელ იენაში, სოფელ იფარში და სხვა.

სვანური საცხოვრებელი სახლისა და კოშკის აღწერისას მრავალი საინტერესო დეტალი წარმოჩინდება, უკავშირდება ისტორიასა და ტრადიციულ ყოფას და რომელიც მრავალგზის მოქცეულა დაინტერესებული მკვლევარების: ისტორიკოსებისა და ეთნოგრაფების თვალსაწიერში (რ. ხარაძე; შ. ჩართოლანი; გ. გასვიანი და სხვა).

სვანური საცხოვრებელი სახლი ეთნოგრაფ-ეთნოლოგთა ყურადღებას იპყრობს შემდეგი თვალსაზრისით: პირველ რიგში, საცხოვრებელი ფართობის გამოყენების თავისებურებით. ამ მხრივ გვაქვს მატერიალურად ერთიანი და დაუნაწილებელი ფართობი, მაგრამ ამ ფართობის თითოეული ნაწილი სრულიად გარკვეული დანიშნულების მქონეა.

„მაჩუბის“ ერთ კუთხეში დგას სახლის უფროსი მამაკაცის საწოლი, ხოლო მის თავთან იარაღია ჩამოკიდებული. ცალკე კუთხეა გამოყოფილი პურის მცხობელი ქალებისათვის. იქვე, სახლის ცენტრში მოთავსებულია კერია, მის მახლობლად მიმდინარეობს ყველის დამზადება და საჭმლის კეთება. კერიიდან რამდენადმე დაცილებული საქსოვი დაზგა. ბავშვებს მიკუთვნებული აქვთ თავიანთი ადგილი.

ოჯახის წევრები მკაცრ დისციპლინას ემორჩილებიან ტრაპებისა და ძილის დროს. ქალთა საქმიანობას განაგებს სახლის მთავარი დიასახლისი, ხოლო მამაკაცთა საქმეებს - სახლის უფროსი მამაკაცი.

ოჯახის უფროს მამაკაცს „ქორა მახვში“ ეწოდებოდა. ბესარიონ ნიჟარაძის გადმოცემით, იგი უძღვება ოჯახის საქმიანობას როგორც შინ, ისე გარეთ. ამავე ავტორის მოსაზრებით: „ყოველგვარი მეთაურობა ოჯახში - მამის, უფროსის საქმეა. ოჯახში უფროსია („ქორა მახვში“) ღვთისა და კაცის წინაშე პასუხისმგებელი“.

აქვე შევნიშნავთ იმასაც, რომ საცხოვრებელი ფართის - „შინას“ დაყოფას დიდი ოჯახისათვის დამახასიათებელი ტრადიციის მიხედვით - მამაკაცთა და ქალთა სექტორებად, ცნობილი ეთნოლოგის - ირაკლი სურგულაძის მართებული შენიშვნით, ოჯახის სოციალური სტრუქტურის ორგანიზების გარდა, განსაკუთრებული რელიგიურ-მითოლოგიური და კოსმოგონიური ასპექტები გააჩნდა.

ქალები თავიანთ მხარეზე ხშირად ასრულებდნენ ისეთ რიტუალებს, რომელთა მსვლელობაში მონაწილეობა, ანდა უბრალოდ დასწრება, კაცებისათვის აკრძალული იყო. არსებობდა მრავალი ისეთი რიტუალი, რომელსაც მხოლოდ მამაკაცები ასრულებდნენ. მამაკაცთა რიტუალები საერთოდ, ნაკლებად იყო გასაიდუმლოებული, განსხვავებით ქალებისაგან, რომლებიც, როგორც ცნობილია, მიწის ნაყოფიერებისაკენ იყო მიმართული (მიწა - მდედრული სანწყისი). ხოლო მიწისადმი მიმართული რიტუალებისათვის განსაკუთრებით დამახასიათებელია აკრძალვა და საიდუმლო რიტუალი.

ასეთი იყო სვანური საწესო და სამეურნეო ცხოვრება, რომელიც საუკუნეთა მანძილზე მოქმედებდა, უფროს - უმცროსობის, ბნეობისა და მორალის დაუნერეულ კოდექსს ემყარებოდა და ისეთი ძველი იყო, როგორც სვანური კოშკები - სვანეთის დიდებული მემკვიდრე, დაღლილი, პირქუში, ათასგზის ჭირ-ვარამ გადახდილი, მაგრამ გაუტყეხელი ქართული სულის უტყვი მონმი . . .

თორნიკე დარახველიძე

მპგ „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული ადორძინების" იურიდიული და ადამიანის უფლებების დაცვის დეპარტამენტების წევრი, მპგ „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული ადორძინების" ახალგაზრდული ორგანიზაციის გამგეობის წევრი
 საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ორგანიზაცია
 „ღირსება = თავისუფლება" წევრი

საქართველო - იბერია აუცილებლად გაბრწყინდება

მსოფლიოში არსებულ სახელმწიფოთა რიცხვს 1918 წლის მაისში საქართველოც შეემატა. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა პირველი პოლიტიკური ერთეული იყო, რომელიც რუსეთის კოლონიური უღლისგან თავდაღწეულ სამხრეთ კავკასიაში წარმოიქმნა.

საქართველოს ეროვნულ საბჭოს სრული უფლება ჰქონდა, გამოეცხადებინა ქვეყნის სუვერენიტეტის აღდგენა და მან მიიღო კიდევ საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი. ამ დიდი მნიშვნელობის მქონე დოკუმენტით დასაბამი მიეცა ქართული სახელმწიფოებრიობის განახლებას, მაგრამ კაცობრიობის საერთაშორისო თჯახში სხვა ერთა თანასწორ და სრულუფლებიან წევრად მიღებისთვის მარტო ეს არ კმაროდა. საჭირო და აუცილებელი იყო ახლად წარმოშობილი სახელმწიფოს დამოუკიდებლობის ცნობა და აღიარება უცხოეთის სახელმწიფოების მიერ.

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მესვეურებმაც ქვეყნის საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტად სწორედ ამ პრობლემის გადაჭრა დაისახეს. საქართველოს საკანონმდებლო, თუ აღმასრულებელი ხელისუფლება, განსაკუთრებით დიპლომატიური წარმომადგენლობები საზღვარგარეთ მიზანმიმართულად საქმიანობდნენ დასახული ამოცანის ხორცშესახმელად.

1919 წლის დასაწყისში პარიზში მუშაობას შეუდგა პირველ მსოფლიო ომში გამარჯვებულ სახელმწიფოთა სამშვიდობო კონფერენცია. კონფერენციაზე

განიხილებოდა და წყდებოდა ევროპისა და მსოფლიოს ომის შემდგომი მოწყობის საკითხები. აქვე უნდა გადაწყვეტილიყო მცირე ერთა და მათი ქვეყნების ბედიც.

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის მიერ კონფერენციაზე პოლიტიკოსებით, დიპლომატებით, მეცნიერებითა და ექსპერტებით დაკომპლექტებული სოლიდური წარგზავნილი დელეგაციის სრული შემადგენლობით ევროპაში ჩასვლა ვერ მოხერხდა.

1919 წლის 14 მარტს საქართველოს დელეგაციამ კონფერენციას მემორანდუმი წარუდგინა, რომელიც საქართველოს წარსულისა და თანამედროვე რეალობის მოკლე აღწერას შეიცავდა. დოკუმენტში არგუმენტირებული იყო საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აუცილებლობა. ამასთან, საქართველოს ხელისუფლება სთხოვდა მოკავშირე სახელმწიფოებს, მხარი დაეჭირათ ქართველი ხალხის არჩევანისთვის, ეცნოთ ქართველი ერი სხვა ერთა შორის და ეღიარებინათ მისი სუვერენიტეტი. მემორანდუმთან ერთად, კონფერენციას გადაეცა ფრანგულ ენაზე შედგენილი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის რუკაც.

საქართველო, როგორც ცალკე სახელმწიფო, დასავლეთისთვის საინტერესო უნდა ყოფილიყო მისი ეკონომიკური რესურსებით (ტყე, მადნეული, წყლის ენერჯია), ბათუმისა და ფოთის ნავსადგურებით, ასევე სტრატეგიულად ერთობ მნიშვნელოვანი, სატრანზიტო ფუნქციით. შეიძლება, საქართველო გამხდარიყო გზა „ღია ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობისთვის ევროპას, ცენტრალურ და წინა აზიას შორის.“

მოკავშირე სახელმწიფოები საქართველოს პრობლემას საერთაშორისო პოლიტიკის ჭრილში განიხილავდნენ, ანგარიშს უწევდნენ რეგიონში რუსეთის რეალურ ინტერესებსა და ძალთა ბალანსს, აფიქრებდნენ კავკასიის ქვეყნების არასტაბილური ვითარება, მათი შეუთანხმებლობა საზღვრების გამო და სხვა.

კონფერენციის წარმმართველი ქვეყნების - ბრიტანეთის, საფრანგეთისა და ამერიკის შეერთებული შტატების მეთაურები განსაკუთრებულ დაინტერესებას იჩენდნენ რუსეთის მიმართ, სადაც ჯერ კიდევ არ ჩამქრალიყო სამოქალაქო ომის ხანძარი. რუსეთის საკითხი დიდწილად განსაზღვრავდა მთელი კავკასიის, მათ შორის საქართველოს მდგომარეობასაც. თუ რუსეთში მოკავშირე სახელმწიფოთა ფავორიტი ძალა (კოლჩაკი, მოხალისეთა არმია) გაიმარჯვებდა, მაშინ საქართველოს დამოუკიდებლობის ცნობა საეჭვო იყო. ეს საკითხი კონფერენციაზე პრაქტიკულად არც დასმულა, ვიდრე თეთრგვარდიული მოძრაობა უიმედოდ თავქვე არ დაეშვა.

საქართველოს დელეგაციის ძალისხმევაზე მეტად, ჩვენი ქვეყნისადმი დასავლეთის წამყვან სახელმწიფოთა დამოკიდებულების შეცვლა კავკასიის რეგიონში განხორციელებულმა გეოპოლიტიკურმა ცვლილებებმა განაპირობეს. მას შემდეგ, რაც რუსეთის შიდა დაპირისპირებაში საბჭოთა ხელისუფლების უპირატესობა აშკარა გახდა, წითელი არმიის ნაწილები კავკასიის რეგიონსაც მოადგნენ. მოკავშირე სახელმწიფოებმა საჭიროდ მიიჩნიეს, ბოლშევიზმში საკუთრივ რუსეთის ფარგლებში ჩაეკეტათ და მისი შელწევისაგან დაეცვათ განაპირა ქვეყნები. ამ პრინციპზე დაყრდნობით, ინგლისის, საფრანგეთისა და იტალიის მთავრობებმა 1920 წლის 11 იანვარს მიიღეს გადაწყვეტილება საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დე ფაქტოდ აღიარების შესახებ (მოკავშირე სახელმწიფოთა უმაღლესმა საბჭომ საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა დე იურედ მომდევნო წლის 27 იანვარს ცნო).

საქართველოს საერთაშორისო აღიარებამ უდიდესი აღფრთოვანება და სიხარული გამოიწვია მთელს საქართველოში. ევროპიდან მიღებულმა ამ სანატრელმა ცნობამ ხალხს დამოუკიდებელი ცხოვრების რწმენა და მომავლის იმედი განუმტკიცა.

გაზეთების ცნობით, საზეიმო განწყობა უფრო შთამბეჭდავი იყო თბილისში. რუსთაველის პროსპექტზე დროშათა ტყე აღიმართა. ქუჩებში აუარება ხალხი გამოეფინა. არსენალის მთიდან ზარბაზნები დააქუხეს. სამხედრო ტაძარში სამადლობელი პარაკლისი გადაიხადეს. სასახლე და საზოგადოებრივ დაწესებულებათა შენობები გაჩირაღდებული იყო. მანიფესტაციები ღამის 10 საათამდე გაგრძელდა. ოპერის თეატრში საზეიმო სპექტაკლი გაიმართა, ქართულ კლუბში კი დიდი ბანკეტი შედგა, სადაც, ხელისუფლების წარმომადგენლების გარდა, მიწვეულნი იყვნენ საქართველოში მყოფი უცხოეთის ქვეყნების დიპლომატები და სხვა.

საქართველოსათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის თარიღის აღსანიშნავად 1921 წლის 14 იანვარს თბილისში დამფუძნებელი კრების საზეიმო სხდომაც გაიმართა ...

ძველი ანდაზაა - ოქროს ცეცხლი გამოცდის, ხალხს კი უფლის მიერ მოვლენილი განსაცდელით. ეტყობა, ამ ღვთისაგან დავინწყებულ ქვეყანას განსაცდელი მარადიულ სასჯელად ექცა, რადგან ჭეშმარიტების მქადაგებელი მართლმადიდებლური ეკლესიაც კორუმპირებული დანაშაულებრივი სისტემის თანაზიარი აღმოჩნდა ...

დიდი ხანია მაინტერესებს ილია მეორის პასუხი იმასთან დაკავშირებით, თუ რატომ არ აღუდგნენ წინ ქრისტეს ჯვრით ის და მისი ხელდასმული მღვდელმთავარნი 1992 წელს კრემლის მიერ ინსპირირებულ საქართველოს ანექსიას და რატომ დაულოცეს გზა სამხედრო გადატრიალების გზით მოსულ, კგბ-ს მიერ მართულ რენეგატ მეხუთე კოლონას, რომელმაც დაასამარა ქვეყნის სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის შესაძლებლობა ისტორიულად კუთვნილ საზღვრებში. როგორც ჩანს, ქართული მართლმადიდებლური ეკლესიაც იმ თავსმოხვეული ექსპერიმენტების მსხვერპლად იქცა, რის შესახებაც საქართველოს დამოუკიდებლობისთვის თავდადებული პატრიარქი ამბროსი ხელაია გულდანყვებითი წინასწარმეტყველებდა 1922 წელს გენუის კონფერენციისადმი გაგზავნილ მიმართვაში: „თამამად და გაუზვიადებლად ვამბობ, რომ ის ყოვლად შეუფერებელი ექსპერიმენტები, რომელსაც ახდენენ ქართველი ერის ზურგზე, აუცილებლად მიიყვანს მას როგორც ფიზიკურად გადაშენების, ისე სულიერად გაველურების და გახრწნის კარამდე!“

საქართველოში ძალიან რთულია სახელმწიფოსა და ეკლესიის გამიჯვნის სეკულარული პრინციპების ამოქმედება, ვინაიდან ორივე მათგანი წარმოადგენს ერთიანი კორუმპირებული სისტემის განუყოფელ ნაწილს და იმართება უშიშროების ორგანოების მიერ ჩანერგილი „დანოსჩიკებითა“ და ინფორმატორებით, ვისთვისაც უცხოა ღირსება და ქრისტიანული მორალი. მათ არ აწყობთ ერთიანი, ძლიერი, ქრისტესმიერი ჭეშმარიტებისა და სამართლიანობის ერთგული ეკლესია, რომელიც პოლიტიკური ძალების ზეგავლენის ქვეშ არ მოექცევა. ამიტომაც, სისტემა ცდილობს ხელისუფლებაშიც და მაღალ საკლესიო იერარქიებშიც ააღზვეოს ისეთი დისკრედიტირებული პირები, რომლებსაც მათი კომპრომიტირებული წარსულის გამო იოლად გააკონტრელებს. დღევანდელ პოლიტიკურ და სოციალურ-ეკონომიკური კრიზისის პირობებში, როდესაც ხელისუფლებას პრაქტიკულად აღარ დარჩა მოსახლეობის მხარდაჭერის რესურსი, რთული წარმოსადგენი არ არის, თუ ვისი ინტერესები დგას ამ იაფფასიანი ინტრიგების მიღმა.

სახელმწიფოებრივი კოლაფსის შექმნაში ერსაც და ბერსაც ყველას თავისი პასუხისმგებლობის წილი აქვს, რაც სათავეს არც თუ ისე შორეული 90-იანი წლებიდან იღებს, ამიტომაც ყველა ერიდება ლუსტრაციისა და ტრანზიციული სამართლიანობის განხორციელების აუცილებლობაზე საუბარს. ეროვნული ღირსება, ქრისტიანული მწიგნობა და სამართლიანობა არასდროს ყოფილა ამ ბინძური სისტემის პრიორიტეტები, ამიტომაც იძირება ქვეყანა განუკითხაობისა და ზნედაცემულობის ჭაობში.

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე დარწმუნებული ვარ:

საქართველო - იბერია აუცილებლად გაბრწყინდება!

1991-1993 წლების სამხედრო-კრიმინალურ სახელმწიფო გადატრიალებაში მონაწილე, თუ თანამგრძობმა-მომხრე ბევრმა „პუტრისტმა“ მონაწილეობა გამოთქვა თავისი სახელმწიფო მოღალატეობის გამო, ზოგმა შეიძლება გულთ, ზოგმა კი იმიტაცურად, რამეთუ ზოგიერთნი, როდესაც რაიმეს მონაწილეობენ, ჩადენილს, მეტი დამაჯეროვნებისათვის სინანულს ფარისევლურად აღიარებენ.

ღმერთმა შეუნდოს ყველას!

ადამიანებმა კი, მითუმეტეს ლეგიტიმურმა სახელმწიფო სტრუქტურებმა უნდა გააკეთონ სამართლებრივი ლუსტრაცია და იურიდიული შეფასება, როგორც სახელმწიფო გადატრიალებისა, ასევე ინდივიდუალური „პუტრისტებისა“.

მაგალითები ბევრია! თვალსაჩინოებისათვის მოვიყვანოთ მხოლოდ რამდენიმე მათგანი:

ყოფილი მხედრიონელის მონაწილე

ღმერთი მოჰკითხავს შევარდნაეის ცოდვებს. სიკეთისთვის გაჩენილ 18-20 წლიან ბიჭებს ხელში იარაღი როცა აკვალენიან და თავის ცეცხლს აწვდიან. აწმობლობზე უზომოდ შევარდნულ უდანაშაულო ხალხზე დავეშვილი ძალულებით მიგვიშვს.

შე ვიქციე ისეთ ადამიანად, რომელსაც აღარავითარი მოთხოვნა აღარ მაქვს, არ მაქვს სურვილები. გულგრილი ვარ კულტურისა და ცივილიზაციის მიმართ. ყოველგვარ სიმდიდრესა და ფუფუნებას ზიზით ვუყურებ. ვწაბობ და რაც შეიძლება, ჩემი ხელით შევქმნი. კარგა ხანია, სიცოცხლე მომბეზრდა, სიკვდილს ვეძებ დღითა და ღამით, მაგრამ არ მოდის!

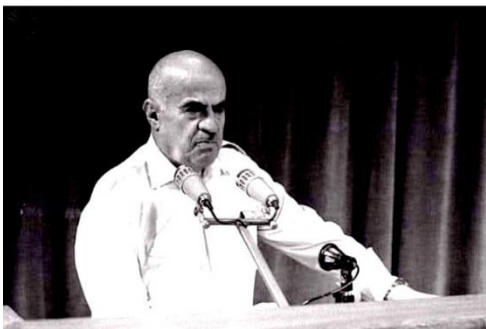
ყოფილი მხედრიონელი თამარ თათრუაშვილი
ამერიკის შეერთებული შტატები, ნიუ-იორკი. 18 იანვარი, 2011 წელი

„მინა მეჭამა პეშვით, ვიდრე
ზვიადს
დავუპირისპირდებოდი,
დავაქციეთ საქართველო...“

ბ.ბ.

„პრემიერმა შეცდომა დაუშვა. ძალა რომ გამოეყენებინა, კედელთან სხვებთან ერთად მეც მიმაყენებდა. პირველი სიგუა იქნებოდა, მეორე კიტოვანი, მესამე ჯაბა იოსელიანი, მეხუთე ალბათ მე ვიქნებოდი, რადგან ოპოზიციისთვის იარაღი შემქმნდა“.

საქართველოს რესპუბლიკის ყოფილი სამხედრო კომისარი ლევან შარაშენიძე.

პოლიტიკურ ვითარებას დროდადრო სამსჯავროზე გამოაქვს ლუსტრაციის საკითხები, რომლებზეც, ერთი შეხედვით, პასუხი უკვე მრავალგზის გაცემული აქვს, თუმცა დროდადრო ამ მრავალჯერ თქმულს რაღაც ახალი ემატება.

1991-93 წლების სახელმწიფო, კრიმინალური გადატრიალების (პუტრის) მოვლენებთან დაკავშირებით ბევრი ითქვა და ამაზე მსჯელობენ ის პიროვნებებიც, ვინც საქართველოს რესპუბლიკის ლეგიტიმურ ხელისუფლებასა და მის ღირსეულ პრემიერს - ზვიად გამსახურდიას იარაღით დაუპირისპირდა, ვინც უშუალო მონაწილე იყო იმდროინდელი ტრაგიკული მოვლენებისა.

ეს ტრაგიკული მოვლენები საქართველოს უახლეს ისტორიას, სამწუხაროდ, სისხლით გაჟღერებულ ფურცლებს ჰმატებს. დღეს ბევრი ის დამნაშავე პიროვნება, რომლებიც უშუალო მონაწილეები იყვნენ ქართველთა ურთიერთდაპირისპირებისა, არ მალავენ, რაც იმ დღეებში მოუმოქმედებიათ, რითიც თავი „გამოუჩენიათ“. ამას შეიძლება აღსარება ვუნდოდოთ, შეიძლება მონაწილეობა, ან სულაც ლუსტრაცია!?

საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მნიშვნელობა, საფრთხეები და თავდაცვის მექანიზმები.

საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ს შესახებ

თანამედროვე დასავლური სამყაროს გაგებით, საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ცნების შინაარსი მოიცავს არასახელმწიფოებრივ ურთიერთობათა მთელს ერთობლიობას:

- ა) ეკონომიკურს;
- ბ) სოციალურს;
- გ) კულტურულს, რელიგიურს;

საზოგადოებრივი ორგანიზაცია არის ინდივიდუალთა თვითმმართველობისა და ნებაყოფილობით ჩამოყალიბებული ასოციაციებისა და ორგანიზაციების მოქმედების სფერო, რომელიც კანონით დაცული უნდა იყოს სახელმწიფოს მხრიდან პირდაპირი ჩარევისა და თვითნებური რეგლამენტაციისაგან.

საზოგადოებრივი ორგანიზაციების გაერთიანებებს უნდა ქონდეთ უნარი და საშუალება, გავლენა მოახდინონ როგორც საზოგადოებაზე, ისევე ხელისუფლებაზე. წარმოადგენს შუალედურ ავტონომიურ ორგანიზაციას, ერთის მხრივ, სახელმწიფო ინსტიტუტს, მეორეს მხრივ კი, ინდივიდებსა და სოციალურ ჯგუფებს შორის.

განვითარებად ქვეყნებში საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ჩამოყალიბება და განვითარება დამოკიდებულია სამოქალაქო ინსტიტუციების კოორდინირებულ თანამშრომლობაზე. მისი გაძლიერებით და ხელშეწყობით, მტკიცდება საზოგადოების სამოქალაქო ცნობიერება და ყალიბდება ძლიერი სახელმწიფო.

საზოგადოებრივი ორგანიზაცია შეიზღუება იყოს, ფორმალური და არაფორმალური:

1. ეკონომიკური;
2. კულტურული;(რელიგიური, ეთნიკური...);
3. ინფორმაციული და საგანმანათლებლო;
4. ინტერესებზე დაფუძნებული;
5. განვითარებაზე ორიენტირებულნი;
6. გარკვეულ პრობლემატიკაზე ორიენტირებულნი;
7. მოქალაქეობრივი (არაპოლიტიკური გზით გააუმჯობესონ პოლიტიკური სისტემა);

ასევე საზოგადოებრივი ორგანიზაციებში ის ინსტიტუტებიც შედის, რომლებიც უზრუნველყოფენ საზოგადოებაში იდეოლოგიური ბაზრის~ არსებობას და ინფორმაციისა და იდეების დაუბრკოლებელ გაცვლას. (არა მხოლოდ დამოუკიდებელი მასმედია, უნივერსიტეტები, სამეცნიერო ინსტიტუტები, გამომცემლობები, თეატრები, კინოფორმები და ა.შ.)

საზოგადოებრივ ორგანიზაციები, განსხვავდებიან რამდენიმე ასპექტით:

- ისახავს მიზნებს, რომლებიც საზოგადოებრივია და წარმოადგენს საზოგადოებრივ სიკეთეს;
- ამყარებენ კავშირებს სახელმწიფოსთან, ფორმალური პოსტის ან ძალაუფლების მოპოვების გარეშე, ცდილობენ მიიღონ მატერიალური სარგებელი, პოლიტიკური კურსის ცვლილება, თანადგომა, კომპენსაცია ან ანგარიშგება.
- ხასიათდება პლურალიზმითა და მრავალფეროვნებით.

საზოგადოებრივი ორგანიზაცია განსხვავებულია და ავტონომიურია სახელმწიფოსაგან, საზოგადოებისაგან, პოლიტიკური საზოგადოებისაგან. (პარტიებისგან). შეიძლება შექმნან ალიანსები პარტიებთან, მათ თავისი გავლენის ქვეშ, მოქცევის გარეშე. განასხვავებენ საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ათ დემოკრატიულ ფუნქციას:

1. სახელმწიფო ძალაუფლების შეზღუდვის ბაზისის უზრუნველყოფა~.
 - დემოკრატიულ სახელმწიფოში, სახელმწიფოს მიერ ძალაუფლების განხორციელების მონიტორინგი და შეზღუდვა,
 - ხოლო ავტორიტარულ სახელმწიფოებში - მათი დემოკრატიზება;
2. საზოგადოებრივი ასოციაციების მაღალი აქტივობა ავსებს პოლიტიკური პარტიების საქმიანობას ისეთ საკითხებში, როგორებიცაა:
 - პოლიტიკური მონაწილეობის სტიმულირება, მოქალაქეთა პოლიტიკური ეფექტურობისა და კვალიფიკაციის ამაღლება;

- დემოკრატიული მოქალაქეობრიობის მოვალეობათა და უფლებათა აღიარება;
- 3. შეიძლება გახდეს დემოკრატიული ღირებულებებისა და პრაქტიკის დამკვიდრების ადგილი:
 - ტოლერანტობა;
 - თანხმობა;
 - კომპრომისის მონახვის სურვილი;
 - საწინააღმდეგო აზრის პატივისცემა;
- 4. ქმნის პოლიტიკური პარტიებისაგან განსხვავებულ არხებს ინტერესების გამოსათქმელად, დასაბალანსებლად და წარმოსაჩენად. ქმნის მმართველობაში მონაწილეების შესაძლებლობებს ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეზე.
- 5. პლურალისტური სამოქალაქო საზოგადოება, ამცირებს კლასობრივი კონფლიქტისა და პოლიტიკური დაპირისპირების საფრთხეს, ხელს უწყობს მრავალფეროვანი ინტერესების წარმოქმნას. ამცირებს საკუთარი პოლიტიკური შეხედულებების კატეგორიულობას;
- 6. ახალი პოლიტიკური ლიდერების რეკრუტირება-სწავლება.
- 7. პირდაპირი როლი ითამაშონ დემოკრატიის გამტკიცებაის საქმეში. გარდამავალ პერიოდში მათ შეიძლება თვალყური აღევჩონ არჩევნებს, იმუშაონ საარჩევნო სისტემის რეფორმის მიზნით, შეიმუშაონ ხელისუფლების დეცენტრალიზებისა და პოლიტიკური პარტიების დემოკრატიზების გეგმები. ციხეებში ადამიანთა უფლებების დაცვასა თუ უმცირესობების ინტერესების წარმოჩენაში;
- 8. ავრცელებს ინფორმაციას, ემსახურება მოქალაქეებს მათი ინტერესების კოლექტიურ დაცვასა და მიღწევაში. თავისუფალი პრესა ალტერნატიული შეხედულებებით საზოგადოების უზრუნველყოფის ერთ-ერთი ინსტრუმენტია.
- 9. ახალი ინფორმაციისა და იდეების სწრაფად გავრცელება დემოკრატიის პირობებში ეკონომიკური რეფორმების ჩასატარებლად. ფართო მხარდაჭერის მოპოვება;
- 10. მეათე ფუნქცია დამოკიდებულია პირველი ცხრა ფუნქციის ერთობლივად წარმატებულ განხორციელებაზე და თავადაც ბევრად მნიშვნელოვანია.

სახელმწიფოებრიობის სამართლებრივად გამართვა, ხელისუფლების ლეგიტიმურობა, პოლიტიკური სისტემის პასუხისმგებლური ხასიათი, ეფექტურობა, ადამიანების ჩართულობა, ეროვნული საზოგადოება, ამკვიდრებს მოქალაქეებში სახელმწიფოს პატივისცემას, აუმჯობესებს სახელმწიფოს მმართველობით პოტენციალს და ზრდის მის შესაძლებლობას დაეყრდნოს ხალხს.

საქართველოში სოციალური კაპიტალი დაბალ ნიშნულზეა. ლოკალურ და საერთოეროვნულ დონეზე მოსახლეობა გაურბის აქტიურ მოქალაქეობრივ პასუხისმგებლობას, რაც მათ დეპოლიტიზებას უწყობს ხელს. დამოუკიდებლობის გამოცხადებიდან დღემდე, არ იღებს პასუხისმგებლობას ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენებზე.

დღევანდელი საზოგადოება იმაზე უფრო მეტს ფიქრობს, თუ რას უკეთებს მას სახელმწიფო, ვიდრე თავად რას აკეთებს სახელმწიფოსათვის. ამიტომაც ეს საზოგადოება ტრადიციული საზოგადოების განვითარების შედეგად უნდა დაიბადოს.

საქართველოში, სამწუხაროდ, ჯერ არ არსებობს ნამდვილი საზოგადოებრივი ორგანიზაცია ანუ პასუხისმგებლობა ერთობის წინაშე, იმითომ, რომ ის ფიქრობს და იბრძვის ისე, როგორც ამას გაბატონებული ღირებულებები, კარნახობს.

საყურადღებოა ქართულ სოციალურ ქსელებში ადამიანების ის აქტიური კატეგორია, რომელსაც ნორმალურ შემთხვევაში, უნდა აეღო ის პასუხისმგებლობა საზოგადოების წინაშე, რასაც ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი სამოქალაქო შეგნება გულისხმობს, მაგრამ, კვლავ სამწუხაროდ, ისინიც ამოვარდნილი ადამიანების ჯგუფს მიეკუთვნებიან, რომელსაც კიდევ ერთი კატეგორია შეიძლება ვუწოდოთ. პროტესტი უკანონო სისტემისა და უპერსპექტივობისა გადავიდა ვირტუალურ სფეროში. „სოციალური ქსელი“ იქცა ორთქლის გამოშვების ადგილად და ემოცია იკარგება ვირტუალურში, ანუ არსად.

საქართველოში საზოგადოებრივი ორგანიზაციები უმეტესად უცხოური ფონდებისაგან ფინანსდებიან არ არსებობს ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი რაიმე ფონდი, რომელიც მათ დაფინანსებას და ამ კუთხით გაძლიერებას მოემსახურება.

არსებულ ამ შეუთავსებელ რეალობას დროა რომ ცვლიდეს ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი საზოგადოებრივი ორგანიზაცია, რომელიც უნდა გახდეს, როგორც მოსახლეობის აქტიურობის, ასევე პოლიტიკური სიტუაციის მაკონტროლებელი. არ უნდა მისცეს ძალაუფლების მქონე ხელისუფლებას საშუალება დაამყაროს დიქტატურა საზოგადოებაზე.

დღეს საქართველოში ძირითადი სამოქალაქო საზოგადოებებია:

- ეკლესია, რომელიც მოსახლეობაში ყველაზე მეტი ნდობით სარგებლობს. მნიშვნელოვანია ეკლესიის როლი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი საზოგადოების მშენებლობაში.
- პროფკავშირები, დაქირავებულ მუშაკთა, ეკონომიკური ინტერესების გამომხატველი ორგანიზაციები.
- მედია ორგანიზაციები, რომელთა დიდი წილიც კონტროლირებულია ხელისუფლებისაგან. მედია, ბიზნესია.
- სასწავლო დაწესებულებები, ასევე ბენოლას განიცდიან ხელისუფლების მხრიდან.
- ნჯო, საზოგადოებრივი ორგანიზაციის გაგება ისაზღვრება, როგორც „კლანური“, რომელთა საშუალებებით ხდება ამ მოდელის მარგინალურობა, და რომლებიც ხელს უშლიან ღირებულებებსა და საერთო ინტერესებზე დამყარებული კავშირების გაჩენას. ყალიბდება „ცრუ ენ-ჯე-ო ცივილიზაცია“.
- პოლიტიკური პარტიები, აკავშირებს სამოქალაქო საზოგადოებასა და სახელმწიფო ძალაუფლებას.
- ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულთა, იძულებულ ემიგრირებულთა, საზოგადოებები, რომელთა მოქმედება და შედეგებიც, სამწუხაროდ, ვირტუალურ გარემოში განიფანტებიან.
- კერძო გაერთიანება, ინტერესების გარშემო არსებობს და შეიძლება არც ცდილობდეს რაიმე გავლენის მოხდენას საზოგადოებრივ გარემოზე, მაგალითად, სხვადასხვა კლუბი ინტერესების მიხედვით.

აუცილებელია, მოქალაქეთა დაინტერესება ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ღირებულებებისა და ფასეულობების განმტკიცებაში და ყურადღება დაეთმოს რიგით მოქალაქეებს. სამოქალაქო საზოგადოებრივი სექტორი იმდაგვარად უნდა გაძლიერდეს რომ დამოუკიდებლად შესძლონ არსებობა და ანგარიშვალდებულები იქნებიან, თავიანთ ხალხთან და არა - არასასურველ დონორ ორგანიზაციებთან.

სამწუხაროდ, ადამიანები ვერ ხედავენ თავიანთ როლს სამოქალაქო საზოგადოების მშენებლობაში. ისინი კი, ვინც ჩართულები არიან სამოქალაქო აქტიურ ცხოვრებაში, უმეტესად, ფინანსურ გამორჩენას ელოდებიან მხოლოდ და რეალურად სხვა მიზნებს ემსახურებიან.

ჩვენში ჩანერგეს იმისი რწმენა, რომ, რაც გინდა გააკეთო, მაინც არაფერი გვეშველება, ილაპარაკე, წერე და იკითხე, რამდენიც გინდა, წინააღმდეგობას მაინც აბრი არა აქვს. და საზოგადოება ნიჰილიზმში ვარდება.

ნიჰილიზმი არის შეშინებული ადამიანის ცინიზმი და ეს მისი ილუზიური სამყაროს აღქმიდან მოდის. ნიჰილიზმის განმარტებიდან გამომდინარე, ადამიანს არაფერი არ უნდა სწამდეს, არც კეთილი საქმის წამოწყებისაც კი.

სამწუხაროდ, დანაშაულებრივი სახელმწიფო, გადატრიალებით მოსულმა არალეგიტიმურმა, პოლიტიკურ-კრიმინალურმა სისტემამ, ამ კატეგორიის პირთა რიცხვის უსაშველოდ გაზრდა ეფექტურად შესძლო. სწორედ ამ სოციალურ ფენაში იბადება ტოტალური, სახელმწიფოსადმი პათოლოგიური შიში, რომელიც საზოგადოების უდიდეს ნაწილში ვირუსივით ვრცელდება. ადამიანის შესაძლებლობისადმი ნიჰილიზმი - სკეპტიციზმს ბადებს და ის, რომ ადამიანებს არაფრის შეცვლა არ შეუძლიათ, უკვე ჩამოყალიბებული, ცივი, გამყარებული აზრია. ამის შედეგად საქართველოში უკვე გულგრილ ინდივიდად ყალიბდება. გულგრილი საზოგადოება გულგრილია ყველაფრის მიმართ, გარდა ფულისა.

ნიჰილიზმი ხელს უშლის ეროვნულ-ფსიქოლოგიურ ერთობას და პირიქით ხელს უწყობს ეროვნულ და პოლიტიკურ ეგრეთ წოდებულ კასტრაციას.

ამავდროულად ავტორიტარიზმი, აიძულებს ადამიანს, მორალური და ბუნებით-სამართლებრივი მოთხოვნების --- სანინააღმდეგოდ იცხოვროს და იმოქმედოს, არღვევს მის შინაგან სამყაროს და ართმევს ს ადამიანურ სახეს.

ჰიბრიდული ომი როგორც საფრთხე და „ნდობა“, როგორც მისი „ანტიდოტი“

დღეს საერთაშორისო უსაფრთხოებისა და კონფლიქტის ბუნება იგივე რჩება.

სახელმწიფოები ისევე როგორც ადრე განაგრძობენ სამხედრო და ეკონომიკურ დაპირისპირებას, სამხედრო კონფლიქტები კვლავ გარდაუვალია, უსაფრთხოების დილემები კვლავ წარმოიქმნება და მუდმივად საჭიროა დაბალანსება და ა.შ. .

თუმცა, modus operandi (მოქმედების რეჟიმი) არ არის იგივე, რაც ადრე. დღეს კონფლიქტებს ახალი, ინოვაციური და რადიკალურად განსხვავებული გზებით ებრძვიან. თანამედროვე

ჰიბრიდული ომის მოსვლასთან ერთად, ეს სულ უფრო ნაკლებად ეხება ლეტალურ ან ფიზიკურ ძალას.

გაჩნდა არატრადიციული სტრატეგიების, მეთოდების და ტაქტიკის კომბინაცია თანამედროვე ომში, ასევე თანამედროვე კონფლიქტების ფსიქოლოგიური და საინფორმაციო ასპექტები.

ჰიბრიდული ომი საკამათო კონცეფციაა და არ არსებობს ჰიბრიდული ომის ზოგადად მიღებული განმარტება.

ჰიბრიდული ომი და მისი მახასიათებლები

ჰიბრიდული ომი ნიშნავს ძალის და დივერსიის ჩვეულებრივი და არატრადიციული ინსტრუმენტების ურთიერთქმედებას ან კომბინაციას. ზოგჯერ სინქრონიზაციას რათა ისარგებლოს მოწინააღმდეგის დაუცველობით და მიაღწიოს სინერგიულ ეფექტს.

კინეტიკური საშუალებები და არაკინეტიკური მეთოდები შერეულია, ოპტიმალური, მაქსიმალური ზიანისთვის.

ჰიბრიდული ომის ორი დამახასიათებელი თვისებაა.

1. ომსა და მშვიდობას შორის გამყოფი ხაზი აშკარად არ ჩანს. ეს ნიშნავს, რომ ძნელია ომის ბარიერის ამოცნობა. ომი გაურკვეველი ხდება და ძნელია მისი მატერიალიზება.

ჰიბრიდული ომი, ომის ზღურბლზე ქვემოთ უფრო მარტივი, იაფი და ნაკლებად სარისკოა, ვიდრე კინეტიკური ოპერაციები. ბევრად უფრო ადვილია არასახელმწიფო აქტორებთან დებინფორმაციის შეკვეთა/გადახდა და ორკესტრირება, ვიდრე სხვა ქვეყნის ტერიტორიაზე ტანკების გაგზავნა ან მის საჰაერო სივრცეში გამანადგურებელი თვითმფრინავების გაგზავნა. ხარჯები და რისკები გაცილებით ნაკლებია და ზიანი შეიძლება იყოს რეალური. უძველესი სამხედრო სტრატეგია სუნ ძი ამბობდა, უმაღლესი სამხედრო ხელოვნებაა მტრის უბრძოლველად დამორჩილება.

ჰიბრიდული ომის მეორე მახასიათებელი დაკავშირებულია გაურკვევლობასთან და ანგარიშვალდებულებასთან. ჰიბრიდულ შეტევებში, როგორც წესი, ბევრი გაურკვევლობაა. ჰიბრიდული მოთამაშეები შეგნებულად ქმნიან და აძლიერებენ გაურკვევლობას ისე, რომ ძნელია პასუხისმგებლობის დადგენა და რეაგირება. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ქვეყანა, რომელსაც დარტყმა ექვემდებარება, ან არ შეუძლია აღმოაჩინოს ჰიბრიდული თავდასხმა, ან არ შეუძლია განსაზღვროს, რომელი სახელმწიფოა პასუხისმგებელი ამ დარტყმის წამოწყებაზე ან სპონსორობაზე.

ამრიგად, სახელმწიფოსთვის, რომელიც გახდა ჰიბრიდული ქმედებების სამიზნე, რთულია განავითაროს პოლიტიკური და სტრატეგიული პასუხები.

კონფლიქტის რთული ლანდშაფტი

სრულმასშტაბიანი ომი შეიძლება არ იყოს ეფექტური მაშინაც კი, თუ მტერს ნაკლები რესურსი და ძალა აქვს. ამრიგად, მოგება შეიძლება სულაც არ იყოს ადვილი.

ბრძოლა უფრო ძვირი ხდება და ახალი იარაღები მუდმივად არის სახელმწიფოების განკარგულებაში, ამიტომ შეიძლება აღარ იყოს ასე სასურველი ფართომასშტაბიანი ომების წარმოება. ეს არ ნიშნავს, რომ კონფლიქტები ჩაცხრება; ეს ნიშნავს, რომ ომის დინამიკა იცვლება.

სწორედ ამ კონტექსტშია, რომ სახელმწიფოები სულ უფრო ხშირად მიმართავენ ჰიბრიდულ ომს შეიარაღებული კონფლიქტის ზღურბლს ქვემოთ, თავიანთი უსაფრთხოების მიზნების მისაღწევად. მოკლედ, საერთო უსაფრთხოების გარემო რადიკალურად იცვლება, თუმცა კონფლიქტების ბუნება იგივე რჩება.

ომის საშუალებები ბევრად უფრო დიდი გახდა. ეს ნიშნავს, რომ პოლიტიკა-ომის მატრიცა კიდევ უფრო რთული გახდა, რადგან ომის დინამიკა მუდმივად იცვლება.

ამიერიდან ომი ნიშნავს შესაძლებლობების მთელ სპექტრს. ზოგჯერ ეს მოიცავს კინეტიკურ ოპერაციებს არასახელმწიფო აქტორების გამოყენებასთან ერთად. ზოგჯერ კიბერშეტევები კრიტიკულ ინფრასტრუქტურაზე შეიძლება განხორციელდეს დემინფორმაციული კამპანიების პარალელურად.

არსებობს მრავალი გზა, ასევე მათი გაერთიანების ან მათი პარალელურად გამოყენების შესაძლებლობა.

პოტენციალის თვალსაზრისით, თავდასხმის ქვეშ მყოფი სახელმწიფოს პოლიტიკური, სამხედრო, ეკონომიკური, სოციალური, ინფორმაციული და ინფრასტრუქტურული მონწყვლადობა იმდენადაა გამოყენებული, რომ სახელმწიფო შესამჩნევად და ფუნქციურად სუსტდება.

2. მეორე ფრონტი, რომელზეც სახელმწიფოს უსაფრთხოება ძირს უთხრის, იდეოლოგიური ხასიათისაა და დაკავშირებულია სახელმწიფოს ლეგიტიმაციასთან. რამეთუ „სახელმწიფოს ლეგიტიმურობა არის სახელმწიფოსა და საზოგადოებას შორის ურთიერთობის საფუძველი, სახელმწიფოს ავტორიტეტის დასაბუთება“. ლეგიტიმაცია არის სახელმწიფოს ძალაუფლების დასაყრდენი და სიმბოლო.

ჰიბრიდული ომის სუბიექტი ცდილობს შეარყიოს ნდობა სახელმწიფო ინსტიტუტებსა და ხალხს შორის. შედეგად, სახელმწიფო კარგავს ლეგიტიმაციას, ამრიგად, ჰიბრიდული თავდასხმების შედეგად ზიანდება როგორც სახელმწიფოს იდეოლოგიური საფუძვლები, ასევე მისი ნორმალური ფუნქციონირების უნარი.

ჰიბრიდული საფრთხეების დასაძლევად ნდობის ჩამოყალიბება

ჰიბრიდული ომის რთული ხასიათისა და დინამიკის გათვალისწინებით, პოლიტიკური და სტრატეგიული რეაგირების სპექტრს შორის არის საფუძვლიანი ზომები ჰიბრიდული საფრთხეების იდენტიფიცირების, შეკავების, წინააღმდეგობისა და რეაგირების მიზნით. თუმცა, ინფორმაციის ფაქტორიდან გამომდინარე და იმის გამო, რომ შემეცნებითი და სოციალური სფეროები ხდება ჰიბრიდული ომის ქვაკუთხედი, ნებისმიერი გადაწყვეტა, რომელიც არ მოიცავს ნდობის აღდგენის ზომებს, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ შესთავაზოს ეფექტური ანტიდოტი. თანამედროვე ციფრული და სოციალური მედიის პლატფორმები საშუალებას აძლევს ჰიბრიდული ომის სუბიექტებს, საკმაოდ მარტივად მოახდინონ გავლენა მშვიდობიანი მოსახლეობაზე მტრის სახელმწიფოს საზიანოდ. ამის კარგი მაგალითია დემინფორმაციული კამპანიები ინტერნეტში, რომელთაგან ზოგიერთი დახვეწილი, მაგრამ ძალიან სერიოზულია. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ხალხის გარეშე სახელმწიფო სათუთია. ხალხი არის სახელმწიფოს ლეგიტიმაციისა და სიძლიერის წყარო. ეს, უპირველეს ყოვლისა, ეხება დემოკრატიული მმართველობის ქვეყნებს. თუ სახელმწიფოსა და ხალხს შორის სოლი ჩაარჭეთ, შეგიძლიათ შექმნათ პირობები ამ სახელმწიფოს დანგრევისთვის. კერძოდ, სწორედ ამისკენაა მიმართული ჰიბრიდული ომის სუბიექტის ქმედებები ომის ზღურბლამდე. ჰიბრიდული საფრთხეები გამოყენება მანამ, სანამ არ გახდება იმდენად ღრმა, რომ გამოიწვიოს პოლარიზაციის შექმნა ან გამწვავება ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე. შედეგი არის თანაარსებობის, ჰარმონიისა და პლურალიზმის ძირითადი ფასეულობების სახიფათო შეწყვეტა დემოკრატიულ საზოგადოებებში და მათ შორის, ასევე პოლიტიკური ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებების მიღების უნარი. საბოლოო ჯამში, ჰიბრიდული საფრთხეები ძირს უთხრის ნდობას.

სწორედ ამიტომ, ნდობის აღდგენა უნდა ჩაითვალოს მთავარ ბარიერად ჰიბრიდული საფრთხეების წინააღმდეგ, განსაკუთრებით ის, რაც მიმართულია დემოკრატიული სახელმწიფოებისა და მმართველობის ფორმების შელახვისკენ. უფრო მეტიც, ნდობა არის აუცილებელი პირობა, რომ პოლიტიკურმა ან სტრატეგიულმა პასუხებმა ჰიბრიდულ საფრთხეებზე შედეგი გამოიღოს. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ნდობის გარეშე, არაფერი გამოვა და არაფერი მისცემს სასურველ შედეგს.

ნდობა საჭიროა რამდენიმე დონეზე და ბევრ სფეროში. კერძოდ, იმისათვის, რომ მთავრობების გადანყვეტილებები განხორციელდეს, ხალხი უნდა ენდოს სახელმწიფო ორგანოებს.

მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ საზოგადოების ნდობა სახელმწიფოს მხრიდან. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ ადამიანები ერთმანეთს ენდობიან. პოპულიზმის ზრდა მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში, განსაკუთრებით დასავლეთის ქვეყნებში, არის პოლიტიკური თემების მზარდი სოციალურ-პოლიტიკური პოლარიზაციის სიმპტომი. შედეგად, საფრთხე ემუქრება არა მხოლოდ საზოგადოებაში ჰარმონიას, არამედ საზოგადოების სოციალურ და პოლიტიკურ სტრუქტურას, რაც ართულებს ყველა დონეზე გადანყვეტილების მიღებისას კონსენსუსის განვითარებას.

ნდობის ჩამოყალიბება და აღდგენა კვლავაც გადაწყვეტია ჰიბრიდული საფრთხეების წინაშე ძლიერი გამძლეობის შესაქმნელად, რომლებიც მწვავე საფრთხეს უქმნის სახელმწიფოსა და საზოგადოების უსაფრთხოებას. ნდობის ჩამოყალიბება თემებში და მათ შორის უნდა იყოს ჰიბრიდული ომისა და ჰიბრიდული საფრთხეების განეიტრალების მცდელობის მთავარი მიზანი. ეს მოითხოვს მუდმივ სტრუქტურულ და პოლიტიკურ მუშაობას სახელმწიფოსა და ხალხს შორის ურთიერთობის გასაძლიერებლად, რომელიც დაფუძნებულია მნიშვნელოვან გამჭვირვალობაზე, ანგარიშვალდებულებაზე და ინკლუზიურობაზე.

საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის გზა ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი წინსვლისათვის

ისტორიულად, დამპყრობლებისა და მტრების შემოსევების ყველა ეტაპს, საქართველოში თან ახლდა ტერიტორიების დაკარგვა, ეროვნული ცნობიერებისა და სარწმუნოების დევნა, გარეშე, თუ შიგა მტრების მიერ გააფთრებული თავდასხმები და აგრესია ხორციელდებოდა ქართული ეროვნული იდეოლოგიის, ეროვნული მოძრაობისა და ეროვნული ცნობიერების წინააღმდეგ.

ქართველი ხალხი, სამშობლოსა და ქართველი ერის გადასარჩენად, ქვეყანაში ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობის დაწყებით პასუხობდა და იმარჯვებდა. იბრძოდა და იბრძვის საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ის ძალები, რომელთაც არსებითად ხელეწიფებათ იდეოლოგიური შებრძოლება.

ეს აგრესია განსაკუთრებით გამძაფრდა და გაძლიერდა ჯერ ანტიეროვნული, სამხედრო-კრიმინალური, სახელმწიფო გადატრიალებისა და შემდგომ ანტიეროვნულ-გლობალისტურ-კომპრადორული რეჟიმის ზეობისას.

საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის მოღვაწეობის ისტორიულობა და მისი ეგზისტენციალური დრო არ შეწყვეტილა. იგი გაგრძელდება მანამდე, სანამ საქართველო არ განმტკიცდება თავის თავისუფლებაში ყველა — პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური და გეოპოლიტიკური ასპექტით. შესაბამისად უწყვეტია მისი ისტორიულ-თემატური დრო და ამ დროში მის მიერ დატოვებული კვალიც, რომელიც მომავალშიც გაგრძელდება.

დღესაც, ქვეყანაში შექმნილი ვითარება კრიტიკულ ზღვარს გადასცდა. ამ ავბედით ეტაპზე ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის საყოველთაოდ განახლება ქვეყანას ისე სჭირდება, როგორც არასდროს. ოცდაათ წელზე მეტია განუწყვეტლივ საგანგებო სიტუაციაში განუწყვეტლივ დამოუკიდებლობიდან თავისუფლებისათვის თავდაუზოგავად იბრძვის საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა. იგი სწორედ ამისთვის, მუდმივად განახლებაში და მოძრაობაშია: გადამუშავდა, მიღებულ იქნა და გამოქვეყნდა მისი ახალი მანიფესტი, მემორანდუმი, ქარტია, დეკლარაცია, მიმართვები და განცხადებები, რომელთა საშუალებით არაერთხელ გაცხადებულა, რომ უმნიშვნელოვანესია საქართველოში ლეგიტიმურობის აღდგენის, ეროვნული ხელისუფლებისა და საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ურთიერთდამოკიდებულების შესახებ საკითხები.

აქედან გამომდინარე კი, საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის დღევანდელ ერთ-ერთ მიზანს, ეროვნულად მოაზროვნე ძალების გადარჩენა, კონსოლიდაცია და საქართველოს გადარსაჩენად დარაზმვა წარმოადგენს.

ამდენად, აუცილებელია დაიწყოს საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ლეგიტიმიზაციის, სამართლებრივი განსახელმწიფოებრივობის ახალი და დამაგვირგვინებელი ეტაპი, რადგანაც ე.გ.მ. თავად წარმოადგენს სახელმწიფოს ლეგიტიმურ, პოლიტიკურ და ეროვნულ ხელისუფლებას, ქვეყნის პოლიტიკური სივრცის სამართლებრივად მმართველ და ხელმძღვანელ იურისდიქციის სუბიექტს.

საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის თავისებურებებია, რომ იგი სათავეში უნდა ედგეს დამოუკიდებლობიდან თავისუფლებისაკენ ბრძოლას, რამდენადაც მას ენიჭება დუალისტური ფუნქცია - ის, თავის კანონიერ და სამართლებრივ სტრუქტურებთან ერთად, კონსტიტუციურად წარმოადგენს, როგორც ლეგიტიმურ ხელისუფლებას, ასევე ეროვნული მოძრაობის წარმმართველ ცენტრსაც, ეროვნული დაუმორჩილებლობის მთავარ იურიდიულ ინსტიტუტს. აქვე, ნიშანდობლივია იმის აღნიშვნა, რომ დღევანდელი საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი - ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი - ეროვნულ-სარწმუნოებრივი მოძრაობა, ეს არა სხვადასხვა, განსხვავებული, არამედ ერთიანი, თავისი შინაგანი არსით ეროვნულ-სარწმუნოებრივი მოძრაობაა, რამდენადაც იგი არ გულისხმობს მხოლოდ ეროვნულ-პოლიტიკური მიზნების განხორციელებას, არამედ უპირველეს ყოვლისა ითვალისწინებს ზნეობრივ აღორძინებას ქრისტიანულ რწმენასა და ცნობიერებაზე დაყრდნობით.

ეს იყო და არის სერიოზული ეტაპი ჩვენი ქვეყნის ეროვნული აღორძინების გზაზე. თვით აღორძინების არსი, უპირველეს ყოვლისა, არის ეროვნული ისტორიის ღრმა სულიერი გააზრება, ისტორიული ეროვნული თვითშეგნების აღდგენა, იმპერიათა ექსპანსიამდე არსებული ტრადიციებისაკენ მიბრუნება. აღორძინება ხომ თავადვე მოიაზრება, როგორც მთელი ერის მობილიზაცია სახელმწიფოებრივი სუვერენიტეტის მოპოვებისათვის საბრძოლველად, როგორც მთელი მამულის კონცენტრაცია ეროვნული იდეის ბაზაზე.

ყოველივეს ერთ-ერთი ფუძემდებლური მომენტიცაა ის, რომ ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია აუცილებლად უნდა დადგეს ერის გვერდით. მან მთელი თავისი სულიერ-ზნეობრივი ძლიერებით უშუალო მონაწილეობა უნდა მიიღოს საერთო-ეროვნული აღორძინების პროცესში, რითაც უნდა გამოიკვეთოს ჩვენს ეპოქაში შექმნილი სულიერი ვაკუუმის ქრისტიანული რწმენით შევსების ტენდენცია.

თავისუფლება, უფლებებისა - მოვალეობების გონივრული განონასწორებაა. ერიც და პიროვნებაც, ასევე მათ შორის ურთიერთობა, ამის საფუძველზე უნდა ყალიბდებოდეს. რამეთუ დამოუკიდებლობა და თავისუფლება ერთი და იგივე არ არის. დამოუკიდებლობა მხოლოდ პირველი ნაბიჯია თავისუფლებისაკენ.

აღსანიშნავია, რომ დამოუკიდებლობის მოპოვება-შენარჩუნება ურთულესი პროცესია. ფსიქოლოგიასა და ფილოსოფიაში ცნობილია ტერმინი - შიში დამოუკიდებლობისადმი. 1991-1993 წლების სახელმწიფო გადატრიალებიდან მოყოლებულ ფაქტობრივ ხელისუფალთ სწორედ ეს შიში სჭირდათ და სჭირთ, რაც უკან გვხვეს თავისუფლებისკენ სავალ გზაზე. ამით კი, საფრთხე ჩვენს თავისუფლებასთან ერთად ემუქრება დამოუკიდებლობასაც, რომელიც თავისუფლების გარეშე დიდი ვერაფერი ღირებულებაა.

„საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის“ მიზანია დაანახოს და გააცნოს საქართველოსა და მთელ მსოფლიოს მისი ხედვა ქვეყნის მოწყობის, მისი სრული პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური სტაბილურობის მიღწევის ერთიანობის უზრუნველყოფის, განათლებული სამოქალაქო და სოციალური სოლიდარული საზოგადოების ჩამოყალიბების გზით ჭეშმარიტი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი აღორძინების, დამოუკიდებელი, თავისუფალი, დემოკრატიული სახელმწიფო წყობილების შექმნა-განმტკიცებისთვის და მისი კანონიერი რეალიზაციის, სამართლიანობისა და მშვიდობის, სამართლებრივ სახელმწიფოთა მშენებლობის, თანამშრომლობის და ყოველმხრივი აღორძინების რეალური გეგმა და გზები, რომლითაც მოხდება სახელმწიფოს მიერ ადამიანის პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული, რელიგიური, ეროვნული, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების ცხოვრებაში გატარება, ადამიანის ღირსებების უზრუნველყოფა და რომელიც დაფუძნებული იქნება სახელმწიფოებრივობის, სამოქალაქო საზოგადოებისა და სოციალური ჰარმონიის პრინციპებზე, ზნეობის პრიმატიზე და პასუხისმგებლობის გაცნობიერებით, დაიცავს და დაამკვიდრებს ეროვნული თვითმყოფადობის, დემოკრატიისა, სამართლებრივი სახელმწიფოსა და თვითმმართველობის იდეალებს, პატივს სცემს ხალხთა თანასწორუფლებიანობას, საკუთარი ბედის გამგებლობას, მხარს დაუჭერს საომარი კონფლიქტების, გათიშულობისა და კონფრონტაციის თავიდან აცილების სამშვიდობო ცივილიზებულ პოლიტიკას.

ამავე დროს საჭიროა უკომპრომისო ბრძოლა იმ დაჯგუფებების წინააღმდეგ, რომელსაც არამართო უზურპირებული, ოკუპირებული აქვს სახელმწიფო და ხელისუფლება, არამედ ოპოზიციური და -ისტური ნიღაბებით ცდილობენ ჩაანაცვლონ ხელისუფლება. ამასთან, საჭიროა დაპირისპირება ანტიეროვნულ პოლიტიკასა და იდეოლოგიასთან, რომელსაც ქვეყანაში ნერგავენ ხელისუფლების სხვა სატელიტი ფსევდო-დემოკრატიული ორგანიზაციები.

ჩვენი ხედვები მიმართვა-მანიფესტის სახით ასევე ეცნობა მსოფლიოს ცივილიზებული სამყაროს მოწინავე, ჩვენ პარტნიორ და მეზობელ ქვეყნებს. ევროკავშირს: ევროსაბჭოს პრეზიდენტს შარლ მიშელს და მის კანცელარიას; ევროკავშირის პრეზიდენტს ურსულა ვან დერ ლეენს; ვიოლა ფონ კრამონ-ტაუბადელ'ს; UN გაერთიანებული ერების ორგანიზაციას და მის კომიტეტს; აშშ პრეზიდენტ ჯო ბაიდენს; აშშ-ს 45 პრეზიდენტ დონალდ ტრამპს; თეთრ სახლს; წარმომადგენლობით პალატას; დიდ ბრიტანეთს; ირლანდიას; შოტლანდიას; ისლანდიას; შვეციას; ფინეთს; ესტონიას; ლიტვას; ლატვიას; საფრანგეთს; ბელგიას; გერმანიას; პოლონეთს; შვეიცარიას; ავსტრიას; ესპანეთს; პორტუგალიას; იტალიას; საბერძნეთს; ბულგარეთს; რუმინეთს; ეგვიპტეს; ისრაელს; თურქეთს; რუსეთს; სასომხეთს; ამერბეიჯანს; თურქმენეთს; ყაზახეთს; ინდოეთს; ჩინეთს; მიმართვა -მანიფესტი დაეგზავნა საელჩოებს საქართველოში: ევროკავშირს; საფრანგეთს; გერმანიას; შვეიცარიას; საბერძნეთს; ისრაელს; უკრაინას;

საერთაშორისო ამინისტიას; ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო ასოციაციას - ISHR , IGFმ სეკრეტარიატს; ჰუმან რაით ვოთი-ს აშშ-ნიუ იორკში და ჰოლანდიაში; რუსეთის საზოგადოება მემორიალს; აშშ. ჰელსინკის კომისიას; ჰელსინკის ჯგუფებს : მოსკოვის ჯგუფს აშშ-ში; მაკედონიას; სლოვაკეთს; უნგრეთს; პოლონეთს; მიმართვა მანიფესტი დაეგზავნა: საქართველოს პრეზიდენტს; პრემიერმინისტრს; პარლამენტის თავჯდომარეს; ყველა მოქმედ პარტიას; სახალხო დამცველს; 30 ადამიანის უფლებების დამცავ ორგანიზაციას საქართველოში.

ამონარიდი მიმართვა-მანიფესტიდან

მოგეხსენებათ, ცივილიზაციის განვითარება იმ ფაზაში შევიდა, როდესაც მოწინავე დემოკრატიული ქვეყნები ერთობლივად ცდილობენ გადაჭრან ზოგადსაკაცობრიო პრობლემები. ცხადია, მსოფლიოს ახლებურად მართვის ეტაპზე დიდად მნიშვნელოვანია მოვლენების ახლებურად განსჯერება და წარმართვა. მსოფლიო პროცესები საკმაოდ პრობლემატური და იმდენად დაჩქარებულია, რომ უახლოეს ხანში ამ წინააღმდეგობათა მოუგვარებლობა უაღრესად ბრდის საყოველთაო კატასტროფის შესაძლებლობას.

ჩვენი სააზროვნო არსენალიდან დღეს ბევრი რამ საჭიროებს აუცილებელ სამართლებრივ გამოსწორებას, სულიერ ფასეულობათა სასწრაფო და გადაუდებელ გადარჩევა-გადაფასებას, რაც დამყარებული იქნება სამართლიანობისა და კანონიერების ბაზაზე და მომავალში სახელმწიფოთა და ერების ისტორიული მეხსიერების, დროთა მიერ ტრაგიკულად დარღვეული კავშირისა და „ჩატეხილი ხიდების“ გამთელების აუცილებელ წინაპირობად უნდა იქცეს.

ადამიანმა და სახელმწიფომ უნდა გააკეთოს არჩევანი დაბალი იერარქიიდან მაღლისაკენ: წინააღმდეგობა-აჯანყებიდან, ბოროტი დამორჩილებიდან და საკუთარი სურვილის დათმობიდან ხალისიან თანამშრომლობამდე, გულსავსე ვალდებულებამდე და შემოქმედებით აღტკინებამდე.

ამრიგად, ახალი რეალებიდან გამომდინარე:

1. ამ ამოცანების შესრულებისათვის აუცილებელია სახელმწიფოს შიგა სპეციალური სამართლებრივი კანონების საფუძველზე განმწმენდი აქტი - სრული პოლიტიკური, სამართლებრივი და ასევე, მორალურ-ზნეობრივი ლუსტრაციის განხორციელება. საჭიროებისამებრ, დემოკრატიული, ლეგიტიმური და თავისუფალი ქვეყნის მიერ უნდა ჩატარდეს ასევე ურთიერთშეთანხმებითი, სახელმწიფოსა, თუ ნებისმიერ ორგანიზაციათა მიერ, ნებისთ, თუ უნებლიეთ დაშვებული შეცდომებისა და არასწორი გადაწყვეტილებების უთუო და აუცილებელი გამოსწორებისათვის სრული პოლიტიკური და სამართლებრივი ლუსტრაციის განხორციელება, რაც თავისთავად ხელს შეუწყობს როგორც სახელმწიფოს შიგნით, ასევე მთელს ცივილიზებულ სამყაროში ორმხრივი სინანულის, საჭიროებისამებრ მონანიებისა და თანხმობა-შერიგების გარდაუვალ პროცესებს;
2. აუცილებელია სამართლებრივი, კანონიერი და ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი სუვერენიტეტის აღდგენის იდეა და მისი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი აღორძინების კონტექსტში გააზრება;

3. ამ ახალ ეტაპზე, კანონიერი კონსტიტუციის თანახმად, საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის - საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის კანონიერი უფლებამოსილება და ვალდებულება ისაა, რომ იგი ამიერიდან სათავეში უნდა ჩაუდგეს დამოუკიდებლობიდან თავისუფლებისაკენ მიმართულ ბრძოლას.
4. საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის, საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობისა და „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული ალტრძინების“ სამართლებრივი და კონსტიტუციური სტატუსითა და ეგიდით, ქვეყნისთვის მოსალოდნელი კატასტროფის თავიდან აცილების ნაკლებად სარისკო უალტერნატივო გზაა სახელმწიფოს სამართალმემკვიდრეობისა და კანონიერების აღდგენა, მისი თანამედროვე დროში გასათვალისწინებელი ყველა სამართლებრივი ნიშნით, მცირე გარდამავალი პერიოდის გამოცხადება, სამართლებრივი, ლეგიტიმური, კანონიერი, საყოველთაო არჩევნების დანიშვნა-ჩატარება და მომავალი ხელისუფლების სამართლიანი, ლეგიტიმური გზით არჩევა, ანგაჟირებულად და დესტრუქციულ მხარეებად დაყოფილი საქართველოს ერთხელ და სამუდამოდ გამოთლიანება, სინანულის, მონანიებისა და რეალური ეროვნული თანხმობის მიღწევის შესაძლებლობა. ამასთან, ეს გზა დაკარგული ტერიტორიების დაბრუნების, ქვეყნის საბოლოო, საერთაშორისოდ აღიარებული სამართლიანობისა და გადარჩენის ერთადერთ გზად რჩება. ეს ყოველივე საქართველოს სახელმწიფოებრიობის რეალური დამოუკიდებლობისა და თავისუფლების სამართლებრივად სწორ გზაზე დაყენების ერთადერთი მექანიზმია. ამ გზის დაუსაბუთებელი უარყოფა კი, მხოლოდ კონფრონტაციის, ქვეყნის გათიშულობის, ტერიტორიული მთლიანობის არაკეთილმოსურნე და საკუთარი პოლიტიკური ამბიციების დაკმაყოფილების მსურველ ძალებს აწყობს. საჭიროა, კანონიერი და ფიქტიურ-ფაქტობრივი ხელისუფლების თანხმობის შემთხვევაში, ან საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის მშვიდობიანი პოლიტიკური ბენოლით, ფაქტობრივი ხელისუფლების საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ სახელმწიფო გადატრიალების დღიდან დღემდე პერიოდი უნდა გამოცხადდეს უკანონოდ, სამართლებრივი და ლეგიტიმური საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის მიერ დაინიშნოს და ჩატარდეს მრავალპარტიული, დემოკრატიული და საყოველთაო არჩევნები.

ამასთან, არჩევნებისათვის უნდა ჩამოყალიბდეს ახალი ლეგიტიმური ცენტრალური საარჩევნო კომისია, სამართლებრივად შეთანხმებული საარჩევნო კანონის მიხედვით.

მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, ყოველივე ეს განხორციელდეს საერთაშორისო თანამეგობრობის სახელმწიფოებისა და შესაბამისი საერთაშორისო ორგანიზაციების კეთილი ნებისა და თანხმობის პირობებში.

აქედან ნათლად ჩანს, რომ აუცილებელია, მოხდეს სამართლებრივი, კანონიერი და კონსტიტუციური წესრიგის აღდგენა, რის შემდეგაც ქვეყანამ უნდა აირჩიოს ახალი ლეგიტიმური ხელისუფლება. სწორედაც კანონიერი ხელისუფლების (საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის) მიერ დანიშნულმა დემოკრატიულმა, მრავალპარტიულმა ცენტრალურმა საარჩევნო კომისიამ უნდა ჩაატაროს არჩევნები. მხოლოდ ამ არჩევნების შედეგად მოსული ხელისუფლება იქნება სამართლებრივი, კანონიერი, ლეგიტიმური, ასევე, უფლებამოსილი და ვალდებულიც, რომ იხელმძღვანელოს სამართლებრივი ბაზით;

5. საქართველოს სახელმწიფომ უნდა გამოიყენოს გეოპოლიტიკური უპირატესობები და მსოფლიო თანამეგობრობის ქვეყნებთან შეთანხმებით დამოუკიდებელი პოლიტიკურ დიპლომატიური აქტიურობანი;

6. უნდა შესრულდეს 1975 წლის ჰელსინკის საერთაშორისო ხელშეკრულების მისიის სამართლებრივად სწორი დასრულება და მასთან შესაბამისი მემკვიდრეობით ფუნქციის მქონე ახალი რიგი მიზნებისა და ამოცანების დასახვა;

ამასთან, აუცილებელი თუ არა, სასურველია, დადგეს 1975 წლის ჰელსინკის საერთაშორისო ხელშეკრულების დეკლარაციაზე ხელისმომწერი სახელმწიფოების პასუხისმგებლობის საკითხი. ამ საკითხის მოგვარება ხელს შეუწყობს ასევე რიგ ქვეყნებში რეალური სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა-თავისუფლების დამკვიდრებისა და ამ გზით მათი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი თვითმყოფადობის განვითარების უზრუნველყოფას.

აქედან გამომდინარე, საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა და „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული ალტრძინებას“ მიაჩნია დაისვას შემდეგი საკითხები:

- ა) 1975 წლის ჰელსინკის დეკლარაციაზე ხელისმომწერი სახელმწიფოების პასუხისმგებლობის საკითხი, მსოფლიოს ხალხებისა და ერების თვითმყოფადი განვითარების უზრუნველყოფის, ანუ ჰელსინკის საერთაშორისო დეკლარაციაში სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობების ვექტორით მოცემული გარანტიების აღსრულების

საქმეში;

ბ) საკითხი, საქართველოს, როგორც კავკასიის პოლიტიკური რეგიონის, ცენტრისა და ევრაზიული გზაჯვარედინი ქვეყნის საერთაშორისო მისიის შექმნისას და ამასთან მისი ორგანიზაციული დაფუძნებისას, საკუთარი წვლილის გაღებისათვის მსოფლიოში სამშვიდობო ცხოვრების უზრუნველყოფის საქმეში. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვისა და მსოფლიო კოლექტიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის განხრით იურიდიული და სამართლებრივი საერთაშორისო ხელშეკრულებათა აქტების დახვეწის გარდუვალობა და თანხმობა-შერიგების პროცესის აუცილებლობა;

7. უნდა აღდგეს და აღორძინდეს საქართველოსა და კავკასიის მოსახლეობის დემოგრაფიული ბალანსი;

8. უნდა აღსრულდეს მსოფლიოს ისტორიული მისია და ჩამოყალიბდეს განახლებული მსოფლიოს ერთა ანსამბლეა - ახალი გაერთიანებული ერთა ორგანიზაცია;

9. მკვ „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული აღორძინება“ შემოდის თქვენს წინაშე ინიციატივით უახლოეს, ყველასათვის მისაღებ დროს, ნებისმიერ ერთობლივად შერჩეულ ადგილას ჩატარდეს „ახალი ეროვნული ფორუმი“ - ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა მსოფლიო საერთაშორისო ორგანიზაციების, მათ შორის არსებული „ჰელსინკის ორგანიზაციების“ წარმომადგენელთა „მსოფლიო ფორუმი ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვისა და მსოფლიო უსაფრთხოების საკითხებში“, საერთო, ერთობლივი ღონისძიებების, ურთიერთობების დამყარებისა და შემდგომი მოქმედებების შემუშავების მიზნით. მნიშვნელოვანია, დროულად დაიწყოს მსჯელობები აღნიშნულ საკითხთან მიმართებაში და დაისახოს შესაბამისი ღონისძიებები.

„ახალი მსოფლიოს ფორუმის“ მონაწილეთა ისტორიული მისიაა საფუძველი ჩაუყარონ თვისობრივად ახალ ინსტიტუტს, რომლის უზენაესი მიზანი იქნება, ადამიანის უფლებათა დაცვასთან ერთად, მსოფლიო კოლექტიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფაც. მასთან, კავკასიის, როგორც მსოფლიოს მშვიდობიანი ერთობის განმსაზღვრელი ახალი რეგიონული გაერთიანების შიგა მოწესრიგების პრინციპი კი ისტორიულ-ეთნიკური პროცესების განვითარებამ, მისმა ღრმა ფესვებმა უნდა განსაზღვროს, რაც საქართველოს იბერიულ-კავკასიურ ტომებთან ნათესაობით და ასევე შემდგომ ოთხი ზღვის (კასპიის, შავი ზღვის, აზოვისა, ხმელთაშუა ზღვის და შესაძლოდ პლიუს მინიმუმ ორი ოკეანის) აკვატორიათა და ნავსადგურთა გარკვეული ნაწილის შემდგომი მათი არეალის გაფართოებით, თანამშრომლობითა და კონტროლით განსაზღვრულ უპირატეს მდგომარეობაში აყენებს მას;

რა არის დღეის ამოცანა? კვლავაც ვიმეორებთ მრავალჯერ ნათქვამს: „- დღეის ამოცანა საკუთარი თავის ცნობაა. თავის ცნობისათვის საჭიროა ნათესავ-ტომობის ცნობა, ანუ იმის გარკვევა, ვინ რა გვარის სისხლ-ხორცისაგან და რა ტომის დედ-მამისაგან მოედინება. ვინც ამას გაარკვევს, იმასაც გაიგებს, შემდეგ რა გზით იაროს“ . . .

თუ ეროვნულ-პოლიტიკური ამროვნება არ დაეფუძვნა ღვთის ჭეშმარიტ რწმენას, ეროვნულ-სარწმუნოებრივი და ჰუმანისტური ამროვნების მსოფლმხედველობისა, თუ ტრადიციების აღორძინება-დამკვიდრების შეუვალ სურვილს, ზნეობრივ ფასეულობათა ერთგულებას, სამართლიანობისა და კანონის უზენაესობის პრიორიტეტს, ვეჭვობთ მივალწით ერის დარღვეული შინაგანი წონასწორობის, სახელმწიფოებრივი ეროვნულ-სარწმუნოებრივი მსოფლმხედველობის, იდეოლოგიის, ტერიტორიული მთლიანობის, კანონიერების, სამართალმემკვიდრეობის აღდგენას, პოლიტიკურ-სოციალური სამართლიანობის დამკვიდრებას, კულტურისა და ეკონომიკის აღმავლობას!

ოღონდ, არ უნდა დაგვავიწყდეს, სამართალი და ისტორიული სამართლიანობის აღდგენა საქართველოში, ესაა მთავარი კრედოც და მიზანიც.

რამეთუ:

- უსამართლობას შეიძლება მოვერიოთ მხოლოდ სამართლით!
- სიცრუეს შეიძლება მოვერიოთ მხოლოდ სიმართლით!
- უკანონობას შეიძლება მოვერიოთ მხოლოდ კანონით!

**საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობისა და
მკმ „საქართველოს ჰელსინკის კავშირი - ეროვნული
ალტერნატივის“
პრეზიდენტის
მიმართვა**

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის
მთავრობის თავმჯდომარეს, ბატონ ლევან მგალობლიშვილს
აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის
უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარეს, ბატონ ჯემალ გამახარიას

პატივცემულო ბატონებო,

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის დღეს მოქმედი კონსტიტუციის პირველი მუხლის პირველი და მეორე პუნქტების თანახმად, აფხაზეთის ავტონომიურ რესპუბლიკაში, რომელიც არის საქართველოს განუყოფელი ტერიტორიული ერთეული, ხელისუფლება ხორციელდება საქართველოს კონსტიტუციითა და ამ კონსტიტუციით დადგენილ ფარგლებში. აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ყველა სხვა სამართლებრივი აქტი უნდა შეესაბამებოდეს საქართველოს კონსტიტუციას, საქართველოს კანონმდებლობას და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციას. რაც შეეხება კონსტიტუციის წინარე ისტორიას, აფხაზეთის ასსრ უმაღლესმა საბჭომ აფხაზეთის ასსრ 1978 წლის კონსტიტუცია საქართველოს 1995 წლის 24 აგვისტოს მიღებულ კონსტიტუციასთან მოიყვანა შესაბამისობაში და მას „აფხაზეთის კონსტიტუცია“ უწოდა.

თქვენთვის ცნობილია, რომ, საქართველოში 1990 წლის 28 ოქტომბერს გამართულ პირველ მრავალპარტიულ და დემოკრატიულ არჩევნებში გამარჯვების შედეგად, საქართველოს მოსახლეობის უმრავლესობის მხარდაჭერით, ხელისუფლებაში მოვიდა ეროვნულ - განმათავისუფლებელი მოძრაობის პოლიტიკური გუნდი „მრგვალი მაგიდა - თავისუფალი საქართველოს“ ხელმძღვანელობით (ლიდერი ზვიად გამსახურდია). ამით საქართველოში დასრულდა 70 წლიანი კომუნისტური მმართველობა. საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციამ განიცადა შესაბამისი კორექტირება და ხელისუფლებამ ოფიციალურად გამოაცხადა „გარდამავალი პერიოდი“.

ზემოაღნიშნულთან დაკავშირებით გთხოვთ, შეძლებისდაგვარად მოკლე დროში გაგვცეთ პასუხი შეკითხვაზე:

აღიარებს თუ არა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა (მინისტრთა კაბინეტი) 1990 წლის 28 ოქტომბერს არჩეული საქართველოს რესპუბლიკის ხელისუფლების ლეგიტიმურობას და იმას, რომ აფხაზეთის ასსრ 1978 წლის კონსტიტუცია ჯერ საქართველოს რესპუბლიკაში გარდამავალი პერიოდის გამოცხადების შესახებ საქართველოს რესპუბლიკის 1990 წლის 14 ნოემბრის კანონით დამტკიცებული გარდამავალი პერიოდის კონსტიტუციასთან უნდა ყოფილიყო შესაბამისობაში მოყვანილი.

წინასწარ გმადლობთ

ჩემო უძვირფასესო მკითხველებო, თანამებრძოლებო, მეგობრებო და ახლობლებო!

მთელი გულითა და სულით გილოცავთ ახალ 2025 წელს!

ახალი წლიდან, უპირველეს ყოვლისა, გქონდეთ უფლის წყალობა, ჯანმრთელობა, სიყვარული, უღვიპი სიხარული, უსაზღვრო ბედნიერება, სიკეთე, წარმატებები და ყოველივე კარგი ცხოვრებაში თქვენს ლამაზ ოჯახთან, ახლობლებთან, მეგობრებთან და გულით საყვარელ ადამიანებთან ერთად!

გისურვებთ სიხარულის მათებას, ოკივილის გამოკლებას, ბედნიერების გამრავლებას და ყველა საყვარელ ადამიანთან სიყვარულის გაყოფას.

დარწმუნებული ვარ, რომ წელს უფლის წყალობით განუსაზღვრელი სიყვარული შემოვა თქვენს ცხოვრებაში და ამით უდიდესი ბედნიერება გელოდებათ!

მშვიდობის, ჩვენი სამშობლოს სამართლებრივი აღდგენის, განვითარებისა და სახელმწიფოებრივი კეთილდღეობის, ბარაქის, წინსვლის და გაძლიერების წელი ყოფილიყოს თითოეული ჩვენგანისთვის და სრულიად საქართველოსთვის!

**თაფლითა და ღვინით სავსე,
წელი გქონდეთ ბედნიერი,
დაგებდეთ ყველაფერი
ლამაზი და მშვენიერი.**

ახალი წლიდან ჩვენ ყველანი ყოველთვის სუფთა ფურცლიდან
ვიწყებდით . . .
და დღესაც . . .

**- წინ გვიდევს სუფთა ფურცელი,
ხელში კალამი, აზრი უცვლელი!**

**მოესწრებით იმ დროს,
როცა საქართველო
თავისუფალი გახდება!
მაგრამ იცოდეთ, თუ
მაშინაც, დამოუკიდებელ
ქვეყანაში,
თავისუფლებისთვის
შენწყვეტთ ბრძოლას, ამ
თავისუფლებას
დაკარგავთ თქვენც და
ქვეყანაც**

შპირველეს ყოვლისა საქართველოში
სამართლებრივად უნდა აღსდგეს
სახელმწიფო საქართველოს რესპუბლიკა -
იბერიის ბაბრწყინდება!

ISSN 1987-7986

helsinkiunion@gmail.com

სარედაქციო კოლეგია: ნუკრი ბაღდავაძე - კოლეგიის თავმჯდომარე; ნოდარ კიკნაძე - თავმჯდომარის მოადგილე; მთავარი რედაქტორები: მალხაზ მუსერიძე, გიორგი წივნივაძე, თორნიკე ამაშუკელი; თამუნა რაზმაძე - სარედაქციო კოლეგიის მდივანი და მანუჩარ თოფაძე - სარედაქციო წარმომადგენელი საზღვარგარეთ.
